

Avalent>Kohtumenetlused>Tsiivilasjad>Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Millise riigi kohus on pädev kohtuasjaga tegelema?

Euroopa Liidu õigus saab määrata, milline kohus menetleb juhtumit juhul, kui vaidluse kumbki pool algatab menetluse eri liikmesriigis.

Näiteks võib juhtuda, et pärast liiklusõnnetust kahe isiku vahel, kellest ühe elukoht on Saksamaal ja teise elukoht Prantsusmaal, esitab kumbki kahju hüvitamise hagi teise vastu oma elukohajärgses liikmesriigis.

Euroopa Liidu (EL) õigusega määratakse asjas pädev kohus, et vältida vastuoluliste otsuste tegemine. Üldreeglina tuleks isik kaevata kohtusse selles liikmesriigis, kus on tema elukoht. Lisaks sellele võib alternatiivina konkreetsetel juhtudel kohaldada muid kohtualluvuse eeskirju. Näiteks võib isiku, kes ei täida lepingut, kaevata kohtusse seal, kus lepinguline kohustus oleks tulnud täita (nt kohas, kuhu ostetud kaup oleks tulnud toimetada). On olemas erieeskirjad selliste rühmade kaitseks nagu tarbijad, töövõtjad ja kindlustatud isikud.

Perekonnaõiguses on olemas ELi eeskirjad, millega määratakse lahutuse, vanemliku vastutuse või elatisnõude menetlemise asukoht.

Riigi kohta üksikasjaliku teabe saamiseks klõpsake paremas servas selle lipukesel.

Kui Te olete leidnud kohtualluvuse eeskirjade alusel õige liikmesriigi, peate leidma ka pädeva kohtu.

[Euroopa justiitsatlas tsiivilasjades](#) sisaldab liikmesriikide tsiivil- ja kaubandusajades pädevate kohtute nimesid ja aadresse (esimese astme kohtud, apellatsioonikohtud jne) ja nende kohtute tööpiirkondi.

Viimati uuendatud: 08/10/2020

Käesolevat lehekülge haldab Euroopa Komisjon. Sellel veebisaidil avaldatud teave ei kajasta tingimata Euroopa Komisjoni ametlikku seisukohta. Komisjon ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õigusteabe viida alt ELi veebilehtede autoriõiguste eeskirjade kohta.

Kohtualluvus - Belgia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiivilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Vt allpool.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiivilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiivilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tsiivilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Sissejuhatus

Belgia õigussüsteemi erijooni arvestades tuleb selguse huvides käsitleda küsimusi nr 1 ja nr 2.1 koos.

Esiteks tuleb eristada sisulist pädevust (*compétence d'attribution/volstrekte bevoegdheid*, mille puhul kasutatakse ka mõistet *compétence matérielle/materielle bevoegdheid*), ja territoriaalset pädevust (*compétence territoriale/territoriale bevoegdheid*).

Igal hagil on ese ja sageli puudub see mingit rahasummat. Kohtu sisuline pädevus määratakse kindlaks õigusaktidega, täpsustades nende nõuete laadi ja suurust, mida kohtul on lubatud menetleda.

Sisulist pädevust käsitletakse küsimustele nr 1 ja nr 2.1 antud vastustes.

Madalama astme kohtute pädevus ei hõlma kogu Belgia territooriumi. Seadusega on riik jaotatud territoriaalseteks pädevusüksusteks (alampiirkondadeks, piirkondadeks jne). Iga kohus on pädev ainult oma territooriumil. Seda nimetatakse territoriaalseks pädevuseks ning seda on kirjeldatud küsimusele nr 2.2 antud vastuses.

Täielik pädevus: esimese astme kohus

Esimese astme kohtul (*tribunal de première instance/rechtbank van eerste aanleg*) on „täielik pädevus“ (*plénitude de compétence/volheid van bevoegdheid*). See tähendab, et esimese astme kohus võib erinevalt teistest kohtutest menetleda kõiki asju, sealhulgas neid juhtumeid, mis kuuluvad teiste kohtute pädevusse.

Kohtumenetluse seadustiku (*Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek*) artiklis 568 on sätestatud, et esimese astme kohus menetleb kõiki nõudeid, välja arvatud neid, mis esitatakse otse apellatsioonikohtule (*cour d'appell/hof van beroep*) või kassatsioonikohtule (*Cour de cassation/Hof van Cassatie*). Esimese astme kohtu täielik pädevus on „tingimuslik“ selles mõttes, et kostja võib tugineda kohtu pädevuse puudumisele, lähtudes teise kohtu sisulisest eripädevusest.

Esimese astme kohtul on teatavates küsimustes ka ainupädevus. Teatavat liiki vaidlused tuleb esitada lahendamiseks esimese astme kohtule isegi juhul, kui nõude suurus on alla 2500 euro, näiteks isiku staatust käsitlevad asjad.

Muud kohtud

Allpool esitatakse muude kohtute loetelu koos nende sisulise pädevuse lühikirjeldusega.

a) Rahukohus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 590 kohaselt on rahukohtutel (*juge de paix/vrederechter*) üldpädevus lahendada kõiki nõudeid, mille suurus on alla 2500 euro, välja arvatud need nõuded, mille menetlemine on spetsiaalselt antud teisele kohtule. Lisaks sellele üldpädevusele on rahukohtule antud mitmes valdkonnas eripädevus (vt kohtumenetluse seadustiku artiklid 591, 593 ja 594) ja ainupädevus (kohtumenetluse seadustiku artiklid 595 ja 597) olenemata nõude suuruselt. Rahukohtu eripädevuse näited on rendi-/üüri, ühisvara, servituutide ja ülalpidamistoetustega seotud vaidlused. Peale selle on rahukohus pädev vormistama lapsendamise ja isaduse omaksvõtmise dokumente. Kiireloomulised sundvõõrandamised ja pitseerimised kuuluvad samuti rahukohtu ainupädevusse.

b) Politseikohus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 601a kohaselt lahendab politseikohus (*tribunal de police/politierechtbank*) kõiki liiklusõnnetustest tulenevaid hüvitisnõudeid, olenemata nõude suuruselt. See küsimus kuulub politseikohtu ainupädevusse.

c) Kaubanduskohus

Kohtumenetluse seadustiku artikli 573 kohaselt lahendab kaubanduskohus (*tribunal de commerce/rechtbank van koophandel*) esimeses astmes ettevõtjatevahelisi vaidlusi, s.t kestva majandusliku kasu saamise eesmärgil tegutsevate isikute vahelisi vaidlusi, mis on seotud asjaomase tegevuse raames teostatud toimingutega ja mis ei kuulu muu kohtu ainupädevusse.

Ka teised peale ettevõtjate võivad algatada ettevõtja vastu menetluse kaubanduskohtus. Kaubanduskohus menetleb ka käskvekslite ja võlakirjadega seotud vaidlusi.

Lisaks sellele üldpädevusele on kaubanduskohtul mitmes valdkonnas ka eri- ja ainupädevus. Valdkonnad, kus kaubanduskohtul on eripädevus, on loetletud kohtumenetluse seadustiku artiklis 574. Need valdkonnad hõlmavad vaidlusi, mis käsitlevad kaubandusettevõtjaid ning merekaubaveo ja riigisisese

kaubaveoga seotud vaidlusi. Kohtumenetluse seadustiku artikli 574 punkti 2 kohaselt on kaubanduskohtul ainupädevus nõuetes ja vaidlustes, mis tulenevad otseselt pankrotimenetlustest ja kohtulikest saneerimismenetlustest vastavalt 8. augusti 1997. aasta pankrotiseadusele (*loi du 8 août 1997 sur les faillites/ faillissementswet van 8 augustus 1997*) ja 31. jaanuari 2009. aasta seadusele ettevõtjate tegevuse jätkumise kohta (*loi du 31 janvier 2009 relative à la continuité des entreprises/wet van 31 januari 2009 betreffende de continuïteit van de ondernemingen*), kus neid reguleeritakse erinormidega, mida kohaldatakse pankrotimenetluste ja kohtulike saneerimismenetluste suhtes.

d) Töökohus

Töökohus (*tribunal du travail/arbeidsrechtbank*) on peamine erikohus ja tal on eripädevus. Eripädevuse alla kuuluvaid küsimusi on kirjeldatud kohtumenetluse seadustiku artiklis 578 ja sellele järgnevatel artiklites ning need on järgmised:

töövaidlused;

tööõnnetuste ja kutsehaigustega seotud vaidlused;

sotsiaalkindlustusega seotud vaidlused.

Töökohul on ainupädevus selliste halduskaristuste kohaldamisel, mis on kindlaks määratud artiklites 578–582 osutatud õigusnormides ja teatavate sotsiaalõigusaktide rikkumise korral kohaldatavaid haldustrahve käsitlevas seaduses (*loi relative aux amendes administratives applicables en cas d'infraction à certaines lois sociales/wet betreffende de administratieve geldboeten in geval van inbreuk op sommige sociale wetten*), ning seoses võlgade tasumise kollektiivse menetlusega seotud nõuetega.

e) kohtute esimehed – esialgse õiguskaitse menetlused

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 584–589 on sätestatud, et kohtute (esimese astme kohus, kaubanduskohus ja töökohus) esimehed on pädevad tegema kõigi kiireloomuliste asjade korral esialgse õiguskaitse määramise selle kohtu pädevusse kuuluvates küsimustes (esialgse õiguskaitse menetlused (*référé/kort geding*)). Seda tingimusel, et asi on kiireloomuline ja otsus olemuselt ajutine, mõjutamata juhtumit ennast. Mõned näited: ekspertiisi tellimine, tunnistajate ärakuulamiseks korralduse andmine jne.

f) Täitemenetluse küsimusi lahendav kohus

Täitemenetluse küsimusi lahendav kohus (*juge des saisies/bslagrechter*, vt kohtumenetluse seadustiku artikkel 1395) lahendab kõiki nõudeid, mis on seotud kohtuotsuse tegemisele eelneva vara arestimisega (*saisies conservatoires/bewarende beslagen*), kohtuotsuste täitmisele pööramisega ja elatishõuete ameti võetavate meetmetega, nagu on osutatud 21. veebruari 2003. aasta seaduses, millega luuakse elatishõuete amet föderaalsete justiitsministeeriumi haldusalas (*loi du 21 février 2003 créant un Service des créances alimentaires au sein du SPF Finances/wet van 21 februari 2003 tot oprichting van een Dienst voor alimentatievorderingen bij de FOD Financiën*).

g) Alaealiste kohus

Noorte kaitse eest vastutavad küll Belgia liitriigi piirkonnad, kuid alaealiste kohtute korraldus on ikkagi föderaalne pädevus ja see on reguleeritud 8. aprilli 1965. aasta föderaalsete noorsookaitse seadusega (*loi relative à la protection de la jeunesse du 8 avril 1965/wet op de jeugdbescherming van 8 april 1965*). Alaealiste kohus (*tribunal de la jeunesse/jeugdrechtbank*) on esimese astme kohtu kolleegium, mis tegeleb noorsookaitsega seotud meetmetega.

h) Perekonnaasjade kohus

Perekonnaasjade kohtul (*tribunal de la famille/familie rechtbank*) on pädevus kõigi perekonnaga seotud vaidluste lahendamiseks. Eelkõige (kohtumenetluse seadustiku artikkel 572a) on kohtul pädevus järgmistes küsimustes:

abikaasade vahelised ja seaduslike elukaaslaste vahelised vaidlused;

vanemate hooldusõigust puudutavad vaidlused;

ülalpidamiskohustusi puudutavad vaidlused;

abieluvaraga seotud korraldusi puudutavad vaidlused.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Belgia õigussüsteemis lähtutakse hageja valikuvabaduse aluspõhimõttest. Üldreegel on sätestatud kohtumenetluse seadustiku artikli 624 punktis 1. Hageja esitab tavaliselt hagi kostja elukohajärgsele või ühe kostja elukohajärgsele (*domicile/woonplaats*) kohtule.

Mis saab siis, kui kostja ei ole eraisik, vaid on juriidiline isik? Juriidilise isiku asukoht on tema peakontori asukoht (*siège/hoofdzetel*), s.t koht, kust juhitakse äriühingu tegevust.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Teatud juhtudel on hagejal võimalik algatada menetlus teises kohtus. Seda on kirjeldatud eelkõige kohtumenetluse seadustiku artikli 624 punktides 2–4.

Lisaks kostja või ühe kostja elukohajärgsele kohtule võib hageja valida:

kohtu, mis asub seal, kus tekkisid vaidlusalused kohustused või üks neist kohustustest või kus neid kohustusi täidetakse, on täidetud või tuleks täita;

kohtu, mis asub kohas, mis on valitud asjaomase dokumendi täitmiseks;

kohtu, mis asub seal, kus kohtutäitur (*huissier de justice/gerechtsdeurwaarder*) rääkis kostjaga isiklikult, kui kostjal või kostjatel ei ole elukohta Belgias või välismaal.

Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on esialgse õiguskaitse asjade puhul territoriaalne pädevus selle asukoha kohtu esimehel, kus kohtuotsus on täitmisele pööratav.

Ülalpidamisega seoses on kohtumenetluse seadustiku artiklis 626 sätestatud, et ülalpidamisega seotud nõuded (mis on seotud õigusega saada sotsiaalse loomimise toetust) võib esitada kostja (s.t lapsevanem, kellel on õigus saada elatist) elukohajärgsele kohtule.

Need artiklites 624 ja 626 sätestatud normid kehtivad vastupidiste õigusnormide puudumisel ning pooltel on õigus neist kõrvale kalduda. Sellepärast võivad pooled sõlmida kohtualluvuse kokkuleppe, s.t et iga vaidluse võib anda lahendamiseks konkreetsele esimese astme kohtule.

Sellest valikuvabaduse aluspõhimõttest on siiski mõningaid erandeid.

Näiteks on seadusandja kindlaks määranud mitmed juhtumid, mil hagejal valikuvabadus puudub. Need juhtumid on konkreetsetelt loetletud kohtumenetluse seadustiku artiklites 627–629. Näiteks

töölepingutega seotud vaidlustes (artikli 627 punkt 9) on pädev selle piirkonna kohus, kus asub kaevandus, tehas, töökoda, pood või kontor, või üldiselt selle piirkonna kohus, mida kasutatakse ettevõtte käitamiseks, kutsealal tegutsemiseks või ettevõtte, ühenduse või organisatsiooni tegevuseks;

kui tegemist on lahutuse või lahuselul taotlemisega kooselu pöördumatu lõppemise tõttu (artikli 628 punkt 1), on pädev selle piirkonna kohus, kus asub abikaasade viimane ühine elukoht või kostja elukoht.

Kuid ka selliste asjade puhul ei ole valikuvabadus täielikult piiratud. Kohtumenetluse seadustiku artiklis 630 on sätestatud, et vaidluse tekkimisel võivad pooled vastastikusel kokkuleppel nendest õigusnormidest kõrvale kalduda. Enne vaidluse tekkimist sõlmitud kokkulepped on siiski kehtetud.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Teataval juhul ja eelkõige kohtumenetluse seadustiku artiklites 631–633 kirjeldatud juhtudel on territoriaalne ainupädevus ainult ühel kohtul. Seega puudub hagejal valikuvabadus ning ei enne ega pärast vaidluse tekkimist ei ole võimalik sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid. Need asjad hõlmavad järgmist: pankrotimenetlus (kohtumenetluse seadustiku artikli 631 lõige 1): kaubanduskohus, millel on pädevus kuulutada välja pankrot, on see kohus, mis asub piirkonnas, mis on ettevõtja peamine tegevuskoht pankroti väljakuulutamise kuupäeval või nõude esitamise kuupäeval, või kui tegemist on juriidilise isikuga, siis piirkonnas, kus on tema registrijärgne asukoht. Teisene pankrotimenetlus: pädev kohus on kaubanduskohus, mis asub piirkonnas, kus asub pankrotistunud isiku asjaomane tegevuskoht. Kui tegevuskohti on mitu, on pädev see kohus, kellele avaldus esimesena esitati;

kohtulik saneerimismenetlus (kohtumenetluse seadustiku artikli 631 lõige 2): pädev kohus on kaubanduskohus, mis asub piirkonnas, kus asub võlgniku peamine tegevuskoht avalduse esitamise kuupäeval, või kui tegemist on juriidilise isikuga, siis piirkonnas, kus on tema registrijärgne asukoht; maksuõiguse kohaldamisega seotud vaidlused (artikkel 632): pädev on see kohus, mis asub selle apellatsioonikohtu tööpiirkonnas, kelle territoriaalne pädevus hõlmab piirkonda, kus asub kontor, kus kogutakse maksu või peaks kogutama maksu, või kui vaidlus ei ole seotud maksukogumisega, siis see kohus, kelle pädevuspiirkonnas asub maksu- ja tolliamet, kes tegi vaidlustatud otsuse. Kuid kui menetlused toimuvad saksa keeles, on ainupädevus Eupeni esimese astme kohtul;

nõuded, mis on seotud kohtuotsuse tegemisele eelneva vara arestimisega ja täitmisele pööramise meetmetega (artikkel 633): pädev kohus on vara arestimise asukoha järgne kohus, välja arvatud juhul, kui seaduses on sätestatud teisiti. Kui arestimine on seotud kolmanda isikuga (*saisie-arrêt/beslag onder derden*), on pädev kohus, mis asub selle täitemenetlusaluse isiku elukohas. Kui selle kolmanda isiku elukoht, kelle vara arestiti, asub välismaal või ei ole teada, on pädev arestimise piirkonnas asuv kohus (vt ka nõukogu 22. detsembri 2000. aasta määruse (EÜ) nr 44/2001 (kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusasjades) artikli 22 lõige 5).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Nagu eespool juba öeldud, kehtivad vastupidiste õigusnormide puudumisel artiklites 624 ja 626 sätestatud normid ning pooltel on õigus neist kõrvale kalduda. Pooled võivad sõlmida iga vaidlusega seoses kohtualluvuse kokkuleppe, s.t iga vaidluse võib anda lahendamiseks konkreetsele esimese astme kohtule.

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 627–629 osutatud juhtudel ei saa enne vaidluse tekkimist sõlmida mingeid kohtualluvuse kokkuleppeid, kuid artikli 630 kohaselt on kokkulepete sõlmimine lubatud pärast vaidluse tekkimist.

Kohtumenetluse seadustiku artiklites 631–633 kirjeldatud juhtudel ei ole lubatud sõlmida kohtualluvuse kokkuleppeid.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vastus sellele küsimusele on esitatud küsimustele nr 1 ja nr 2 antud vastuses.

Lingid

Kohtumenetluse seadustiku asjakohased artiklid: [föderaalne justiitsministeerium](#)

klõpsake lingil *Législation consolidée/Geconsolideerde wetgeving* (konsolideeritud õigusaktid);

lingi *Nature juridique/Juridische aard* (õiguslik olemus) alt valige *Code judiciaire/Gerechtelijk Wetboek* (kohtumenetluse seadustik);

lahtrisse *Mot(s)/Woord(en)* (sõna(d)) sisestage „624“;

klõpsake lingil *Recherchel/Opzoeking* (otsi);

klõpsake lingil *Listel/Lijst* (loetelu);

* klõpsake lingil *Justice de A à Z/Justitie van A tot Z* (õigusaktid Ast–Zni);

* valige link: *Cours: compétence/Hoven: bevoegdheid* (kohtud: kohtualluvus).

Territoriaalse pädevusega kohtu leidmiseks vt veebisait: [föderaalne justiitsministeerium](#)

klõpsake lingil *Compétence territoriale/Territoriale bevoegdheid* (territoriaalne pädevus).

Viimati uuendatud: 25/09/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje [bg](#) originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Kohtualluvus - Bulgaaria

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Bulgaaria põhiseaduse kohaselt mõistavad õigust ülemkohus, kõrgem halduskohus, apellatsioonikohtud, ringkonna kohtud, sõjakohtud ja piirkondlikud kohtud. Seadusega võib luua ka erikohtuid. Erakorralised kohtud ei ole lubatud. Kohtute seaduse kohaselt asuvad halduskohtud samades kohtades ja on sama territoriaalse pädevusega nagu piirkondlikud kohtud. Halduskohtusse tuleb pöörduda, kui soovitakse avaliku sektori asutuse otsuse muutmist, kehtetuks tunnistamist või tühistamist või seda, et kohus kohustaks avaliku sektori asutust teatavat otsust vastu võtma, kui ollakse veendunud, et avaliku sektori asutus on toiminud ebaseaduslikult või olnud ebaseaduslikult tegevusetu, välja arvatud juhul, kui asi kuulub kõrgema halduskohtu pädevusse. Muid erikohtuid ei ole. Tsiviilvaidlusi lahendab tavaline tsiviilkohtus. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt kohaldatakse kiireloomuliste küsimuste, abielu ja perekonnaseisuga seotud asjade, teovõimetuse, pärandi kohtuliku jagamise, vara omandiõiguste taastamise, lepingute ja masshagide suhtes erimenetluseeskirju. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt kohaldatakse erimenetluseeskirju ka teatavate hagita menetluste, nagu maksekäsu kiirmenetluste suhtes. Äriseaduse kohaselt kohaldatakse erieeskirju ka piirkondlike kohtute kaubanduskollegiumide arutatavate maksejõuetusjuhtumite suhtes, kui need kohtud on pädevad arutama neid asju esimeses astmes.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Bulgaaria tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohaselt tuleb hagi esitada piirkondlikusse kohtusse (*районен съд*), kui asi ei ole oma olemuselt selline, et seda oleks pädev esimeses astmes arutama ringkonnakohus (*окръжен съд*).

Ringkonnakohtusse tuleb pöörduda juhul, kui asi on seotud põlvnemise tuvastamise või vaidlustamise, lapsendamissuhte lõpetamise, isiku teovõimetuaks tunnistamise, teovõimetuaks tunnistamise tühistamise või järgmisega:

vara omandiõigus või muud asjaõigused, kui nõude summa on üle 50 000 leevi;

tsiviil- või kaubandusvaidlused üle 25 000 leevi suuruse summa üle (v.a elatisasjad, tööõiguse alusel esitatavad nõuded või loata tehtud kulutuste sissenõudmist puudutavad asjad);

äriühingu lubamatu, tühise või ebaõige registreerimise asjad, mida on seaduse kohaselt pädevad esimeses astmes arutama ringkonnakohtud; vaidlus, mille lahendamine kuulub muude õigusaktide kohaselt ringkonnakohtu pädevusse; nõuded, olenemata nende väärtusest, mis on esitatud ringkonnakohtu pädevusse kuuluva ühishagiga, kui need tuleb läbi vaadata samas menetluses. Kui soovite kaitsta oma õigusi äriühingu osanikuna, vaidlustada äriühingu osanike otsust, taotleda äriühingu asutamise tühistamist või äriühingu lõpetamist või algatada maksejõuetusmenetlust, peate pöörduma äriühingu registreeritud asukoha järgsesse ringkonnakohtusse.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Pöörduda tuleb kostja elukoha või registreeritud tegevuskoha või peakontori järgsesse piirkondlikkuse kohtusse (*районен съд*).

Kui Teil on tekkinud vaidlus riigiasutuse või juriidilise isikuga, peate pöörduma tema peakontori või asukoha järgsesse kohtusse. Kui Teil on tekkinud vaidlus otseselt ettevõtja harukontoriga, võite pöörduda ka selle harukontori asukoha järgsesse kohtusse.

Kui soovite esitada tsiviilhagi Bulgaaria riigi vastu, peate pöörduma sellesse kohtusse, mille tööpiirkonnas vaidlus tekkis, või kui see on väljaspool Bulgaariat, siis Sofia kohtutesse.

Kui soovite algatada menetluse isiku vastu, kelle elu- või asukoht ei ole teada, peate pöörduma tema advokaadi või õigusesindaja asukoha järgsesse kohtusse või kui see ei ole võimalik, siis enda elukoha järgsesse kohtusse. See kehtib ka juhul, kui isiku elukoht on väljaspool Bulgaariat. Kui Teie elukoht on samuti väljaspool Bulgaariat, peate pöörduma Sofia kohtutesse.

Kui soovite algatada kohtuasja alaealise või teovõimetu isiku vastu, peate pöörduma tema seadusliku esindaja elukoha järgsesse kohtusse.

Kui Teie asi puudutab pärandit, testamendi täielikku või osalist tühistamist, pärandvara jagamist või selle vabatahtliku jagamise tühistamist, tuleb pöörduda kohtusse, mille tööpiirkonnas pärand avanes. Kui surnud isik on Bulgaaria kodanik, kuid pärand avanes väljaspool Bulgaariat, tuleb pöörduda surnud isiku viimase Bulgaarias asunud elukoha või vara asukoha järgsesse kohtusse.

Avaliku sektori asutuse otsuse vaidlustamiseks tuleb pöörduda asutuse peakontori järgsesse halduskohtusse (*Административен съд*). Kui see asub väljaspool Bulgaariat, kuulub teie asi Sofia linna halduskohtu (*Административен съд – град София*) pädevusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lepingul põhineva rahalise nõude esitamiseks võite pöörduda ka vastaspoole praeguse elukoha järgsesse kohtusse.

Elatisnõude esitamiseks võite pöörduda ka enda alalise elukoha järgsesse kohtusse.

Kui soovite esitada tarbijakaitsega seotud nõude, võite pöörduda ka oma praeguse või alalise elukoha järgsesse kohtusse.

Töötajad võivad esitada hagi tööandja vastu ka oma alalise töökohta järgi.

Töövaidlused, mille poolteks on ühelt poolt välisriigi isikud, äriühingud või ühissettevõtted, kelle registreeritud tegevuskoht on Bulgaarias, ja teiselt poolt nende heaks Bulgaarias töötavad välisriigi töötajad, kuuluvad tööandja registreeritud tegevuskoha järgse kohtu pädevusse, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Töövaidlused, mille pooleks on Bulgaaria tööandjate heaks välisriigis töötavad Bulgaaria kodanikud, kuuluvad Sofia kohtute pädevusse, kui kohtuasi algatatakse tööandja vastu, ja töötaja Bulgaarias asuva elukoha järgse kohtu pädevusse, kui kohtuasi algatatakse töötaja vastu.

Kui Teile on tekitatud õigusvastast kahju, võite pöörduda kahju tekkimise koha järgsesse kohtusse.

Kui Teil on vaja esitada hagi eri kohturingkondades elavate/asuvate kaaskostjate vastu või kui Teie asi on seotud rohkem kui ühes kohturingkonnas asuva varaga, võite pöörduda ühe sellise ringkonna kohtusse.

Kui Teil või Teie organisatsioonil on vaja esitada nõue avaliku sektori asutuse otsusest tuleneva kahju hüvitamiseks, võite pöörduda oma elukoha või registreeritud tegevuskoha järgsesse kohtusse, välja arvatud juhul, kui Teie nõue liidetakse otsuse enda peale esitatud kaebusega.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui asi puudutab vara asjaõigusi, kaasomandi jagamist või kinnisasja omandiõiguste piiritlemist või taastamist, tuleb pöörduda vara asukoha järgsesse kohtusse. Vara asukoha järgsesse kohtusse tuleb pöörduda ka juhul, kui asi puudutab selle vara asjaõigusi kinnitavat lepingut või kinnisasja omandiõigust kinnitava lepingu ülesütlemist, lõpetamist või tühistamist.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Varaga seotud vaidluse pooled saavad siiski territoriaalse kohtualluvuse eeskirjadest kõrvale kalduda, sõlmides kohtualluvuse kokkuleppe, millega määratakse vaidlust lahendama teatav kohus. See ei ole siiski võimalik, kui asi puudutab vara asjaõigusi, kaasomandi jagamist, kinnisasja omandiõiguste piiritlemist või taastamist, vara asjaõigusi kinnitavat lepingut või kinnisasja omandiõigust kinnitava lepingu ülesütlemist, lõpetamist või tühistamist, mille puhul on territoriaalne kohtualluvus seadusega kindlaks määratud.

Kui Teie asi puudutab tarbijakaitset või tööõigust ja kui Te olete vastaspoole või teiste vastaspooltega kokku leppinud, millise kohtu pädevusse asi kuulub, kehtib see kokkulepe ainult juhul, kui see sõlmiti pärast vaidluse tekkimist.

Rahalise nõude korral võite vastaspoolega kokku leppida vaidluse lahendamise vahekohtumenetluses, kui see ei puuduta asjaõigust või kinnisasja, elatist või tööõigust. Vahekohtumenetluse algatamiseks peavad kõik menetlusosalised sõlmima eraldi menetluskokkuleppe (*арбитражно споразумение* ehk vahekohtukokkulepe). Vahekohus võib tugineda asjakohastele rahvusvahelise õiguse allikatele ja konkreetsele Bulgaaria allikale – rahvusvahelise kaubandusarbitraaži seadusele (*Законът за международния търговски арбитраж*). Selle seaduse kohaselt tähendab vahekohtukokkulepe seda, et kõik menetlusosalised paluvad vahekohtul lahendada nende teatava lepingulise või lepinguvälise suhte raames tekkida võiva või tekkinud vaidluse või selle osa. Kokkuleppe võib vormistada muu lepingu vahekohtuklausli või eraldi kokkuleppena. Vahekohtukokkulepe peab olema kirjalik. Vahekohus võib olla alaline organ või loodud spetsiaalselt konkreetse vaidluse lahendamiseks. Vahekohus võib kokku tulla väljaspool Bulgaariat, kui ühe menetluspoole tavapärase asukoht, põhikirjajärgne tegevuskoht või keskjuhatuse on seal.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tsiviilasjades on ainsad Bulgaarias tegutsevad erikohtud halduskohtud.

Kõik haldusasjad kuuluvad halduskohtute pädevusse, välja arvatud need haldusasjad, mis kuuluvad kõrgema halduskohtu alluvusse. Kõrgem halduskohus on pädev arutama asju esimeses astmes, kui soovite vaidlustada muu avaliku sektori asutuse kui kohaliku omavalitsuse volikogu määrust, ministrite nõukogu, peaministri, asepeaministri või ministri määrust, kõrgema justiitsnõukogu otsust, Bulgaaria keskpanga presidendi määrust või muud määrust, mille puhul on seaduse kohaselt asja esimeses astmes pädev arutama kõrgem halduskohus.

Viimati uuendatud: 26/09/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Tšehhi

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tšehhi Vabariigi tsiviilõiguses puuduvad menetluseeskirjad erikohtute määramiseks konkreetset liiki kohtuasjade menetlemiseks. Üldkohtul on põhimõtteliselt pädevus lahendada vaidlusi kõikides tsiviilõiguslikes küsimustes. Need on määratletud sisuliselt selliselt, et tsiviilkohtumenetluses lahendab kohus eraõiguslikest suhetest tulenevaid vaidlusi ja muid asju ning teeb nende kohta otsuse (muudetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 7 lõige 1). 1. jaanuaril 2014 jõustus Tšehhi Vabariigis uus seadus – seadus nr 292/2013 erikohtumenetluse kohta (õigusaktide kogumik). Selle seadusega reguleeritakse samas seaduses sätestatud õigusküsimuste kohtutepoolset menetlemist ja lahendamist.

Teatavatel juhtudel antakse eriõigusaktidega tsiviilasjades otsuse tegemise pädevus haldusasutustele. Vastavalt muudetud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) V osale (artikkel 244 jj) võib aga tsiviilkohtus sel juhul haldusasutuse otsuse hiljem alati läbi vaadata.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tšehhi Vabariigis on esimese astme tsiviilkohtud maakohud (*okresní soud*) ja piirkonnakohtud (*krajský soud*) ning üksikute juhtudel ka Tšehhi Vabariigi Ülemkohus (*Nejvyšší soud České republiky*).

1. Maakohud on pädevad menetlema asju esimeses kohtuastmes, välja arvatud juhul, kui seaduses on sõnaselgelt sätestatud piirkonnakohtute või Tšehhi Vabariigi Ülemkohtu pädevus.

2.

a) Vastavalt seadusele nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) on piirkonnakohtud pädevad menetlema esimeses astmes järgmisi asju:

vaidlused pensionikindlustuse, haiguskindlustuse, riikliku sotsiaaltoetuse ja materiaalse toetuse puhul alusetult makstud summade arveldamise küsimustes ning vaidlused ravikindlustushüvitiste saamise õigusest tulenevalt makstud regressiivse hüvitise arveldamise küsimustes;

streigi või töösulu ebaseaduslikkust puudutavad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad välisriiki või diplomaatilise immuuniteedi ja diplomaatliste privileegidega isikuid, kui need vaidlused kuuluvad Tšehhi kohtute pädevusse;

vaidlused kollektiivlepingust tulenevate kohustuste täitmist käsitleva vahekohtu otsuse tühistamise üle;

sellistest juriidilistest suhetest tulenevad kohtuasjad, mis on seotud äriettevõtete, sihtasutuste, heategevus- ja sihtkapitaalfondide loomisega, ning vaidlused äriettevõtete, nende partnerite või liikmete vahel, samuti vaidlused partnerite või liikmete vahel, mis tulenevad nende osalusest äriettevõttes;

vaidlused äriettevõtete, nende partnerite või liikmete ja nende põhikirjajärgsete organite liikmete vahel või likvideerijate vahel, kui vaidlused puudutavad põhikirjajärgsete organite liikme ülesannete täitmist või likvideerimist;

autoriõiguse seadusest tulenevad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad selliste õiguste kaitset, mida on rikutud või võidakse rikkuda ebaseaduslike konkurentsi või ebaseaduslike konkurentsi piirangutega;

juriidilise isiku nime ja maine kaitsmist puudutavad kohtuasjad;

rahalist tagatist ning veksleid, tšekke ja investeerimisvahendeid puudutavad vaidlused;

kaubandustegevustest tulenevad vaidlused;

omanike ühistu üldkoosolekutega seotud asjad ja neist tulenevad vaidlused;

äriühingute ja ühistute ümberkujundamisega seotud asjad, sealhulgas hüvitusmenetlused, vastavalt eriõigusnormidele;

ettevõtte ostmist ja ettevõtte või selle osa rentimist puudutavad vaidlused;

vaidlused, mis puudutavad piirmäära ületavaid ehitustööde riigihankelepinguid, sealhulgas selliste lepingute täitmiseks vajalikke tarneid.

b) Vastavalt seadusele nr 292/2013 (õigusaktide kogumik) on piirkonnakohtud pädevad menetlema esimeses astmes järgmisi asju:

asjad, mis puudutavad juriidiliste isikute staatust, sealhulgas nende lõpetamist ja likvideerimist, nende põhikirjajärgsete organite liikmete või likvideerija määramist ja taandamist, nende ümberkujundamist ja nende üldise tulusaaja staatusega seotud küsimusi;

juriidiliste isikute haldamist puudutavad asjad;

asjad, mis puudutavad hoiuseid seoses kohustusega maksta tasu või hüvitist rohkem kui ühele isikule äriühingute seaduse või äriühingute ja ühistute ümberkujundamise seaduse alusel tehtud kohtuotsuse kohaselt (edaspidi: „kohustuslik hoius“);

kapitaliturgu puudutavad asjad;

asjad, mis puudutavad eelneva nõusoleku andmist uurimiseks konkurentsi kaitse küsimustes;

asjad, mis puudutavad Tšehhi advokatuuri või maksunõunike koja esindaja nõusoleku asendamist seoses juurdepääsuga dokumentide sisule.

3. Tšehhi Vabariigi Ülemkohus on vastavalt seaduse nr 91/2012 (rahvusvahelise eraõiguse kohta) (õigusaktide kogumik) artiklile 51 pädev otsustama esimeses ja ainsas kohtuastmes selliste välisriikide kohtuotsuste tunnustamise üle, mis puudutavad abielu lahutamist, lahusel või abielu tühistamist, või millega määratakse kindlaks, kas abielu on kehtiv või mitte, kui vähemalt üks menetluspool on Tšehhi Vabariigi kodanik. Seda menetlust ei järgita siiski teiste ELi liikmesriikide kohtuotsuste tunnustamisel, kui kohaldatakse nõukogu määrust (EÜ) nr 2201/2003, mis käsitleb kohtualluvust ning kohtuotsuste tunnustamist ja täitmist kohtuasjades, mis on seotud abieluasjades ja vanemliku vastutusega, ning millega tunnistatakse kehtetuks määrus (EÜ) nr 1347

/2000, või kui kohaldatakse kahepoolset või mitmepoolset lepingut, millega nähakse ette muu kui Tšehhi õigusega ette nähtud menetluse rakendamine.

Vastavalt seaduse nr 91/2012 (rahvusvahelise eraõiguse kohta) (õigusaktide kogumik) artiklile 55 kuuluvad Ülemkohtu pädevusse ka põlvnemist tuvastavate ja välistavate välisriigi kohtuotsuste tunnustamise asjad.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kohtuasja esemega seotud pädevuse (vt küsimus 2.1) ja territoriaalse kohtualluvuse kindlaksmääramisel on määravad menetluse algatamise ajal valitsenud asjaolud. Selliste asjaolude hilisem muutumine (nt kostja elukoha muutumine) on mõne erandiga (pädevuse üleandmine alaealiste hooldamise, isikuhooldusõiguse ja teovõimega seotud juhtumite korral) ebaoluline.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 105 lõikele 1 on kohus reeglina pädev hindama territoriaalset kohtualluvust üksnes menetluse alguses – kuni ettevalmistava menetluse lõpuni, või juhul kui ettevalmistavat menetlust ei toimu, enne kui kohus hakkab asja sisuliselt arutama, st selle hetkeni, mil kohus nõuab hagejalt hagi esitamist esialgses menetluses või kuni tehakse otsus ilma kohtuistungit korraldamata.

Territoriaalset kohtualluvust võib hiljem hinnata ainult siis, kui ettevalmistavat menetlust ei ole toimunud ja pool on esitanud vastuväite kohaliku kohtu pädevuse kohta kohe, kui tal oli selleks õigus. Võimalik, et teatavatel juhtudel on territoriaalne pädevus paljudel kohtutel. Hageja võib valida kas üldkohtu või siis tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 87 kohaselt määratud kohtu (nt vastavalt töökohale või hüvitise korral vastavalt kahju tekkimise kohale). Hageja peab tegema valiku hiljemalt hagi esitamise ajal – pädev kohus on see, kus menetlus algatati.

Spetsiifiliste õigusküsimuste korral määratakse territoriaalne kohtualluvus kindlaks seadusega nr 292/2013 erikohtumenetluse kohta (õigusaktide kogumik).

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalse kohtualluvuse aluspõhimõtted on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklites 84–86 ja seaduse nr 292/2013 (õigusaktide kogumik) artiklis 4. Tuleb siiski meele pidada, et teatavatel juhtudel võib territoriaalset pädevust reguleerida vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimalislik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), mis tähendab, et Tšehhi õiguse kohaseid territoriaalse kohtualluvuse eeskirju alati ei kohaldata.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduses nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) sätestatud põhireegli kohaselt on üldise pädevusega kohus (üldkohus) kostja üldise kohtualluvuse järgne kohus. Üldkohus on alati maakohus. Kui esimeses astmes on pädev piirkonnakohus (vt küsimus 2.1), on territoriaalne pädevus sellel piirkonnakohtul, mille tööpiirkonnas asub menetluspoole üldkohus (maakohus). Kui hagiavaldus esitatakse mitme kostja vastu, on territoriaalne pädevus ükskõik millise kostja üldkohtul.

Füüsilise isiku puhul on üldkohus see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema elukoht, ja kui poolel elukoht puudub, siis see maakohus, mille tööpiirkonnas ta viibib. Elukohaks peetakse kohta, kus inimene elab kavatsusega seal püsivalt viibida (selliseid kohti võib olla mitu ja sel juhul on üldkohtuks kõik sellised kohtud).

Ettevõtlusega tegeleva füüsilise isiku üldkohus on äritegevusest tulenevates asjades see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema tegevuskoht (tegevuskoht on avalikus registris registreeritud aadress); tegevuskoha puudumisel on üldkohus see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema elukoht, ja kui poolel elukoht puudub, siis see maakohus, mille tööpiirkonnas ta viibib.

Juriidilise isiku puhul on üldkohtu määramise kriteeriumiks tema registrijärgne asukoht (vt tsiviilseadustiku seaduse nr 89/2012 (õigusaktide kogumik) artiklid 136–137).

Pankrotihalduri üldkohus on tema ametikohustuse täitmisel see maakohus, mille tööpiirkonnas on tema registrijärgne asukoht.

Erinorme kohaldatakse riigi üldkohtu suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas on erioigusnormi kohast pädevust omava riikliku organisatsioonilise üksuse registrijärgne asukoht, ja kui territoriaalset pädevust omavat kohut ei saa sellisel viisil kindlaks määrata, siis kohus, mille tööpiirkonnas toimusid nõude aluseks olevad sündmused), omavalitsusüksuse suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas asub kohalik omavalitsusüksus) ja kõrgema territoriaalse isemajandava üksuse suhtes (kohus, mille tööpiirkonnas on tema haldusorganite registrijärgne asukoht).

Kui kostjal, kes on Tšehhi Vabariigi kodanik, puudub üldse üldkohus või puudub see Tšehhi Vabariigis, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas oli tema viimane teadaolev elukoht Tšehhi Vabariigis. Isiku vastu, kellel puudub Tšehhi Vabariigis muu pädev kohus, võib omandiõigusi kasutada kohus, mille tööpiirkonnas asub selle isiku vara.

Välisriigi juriidilise isiku vastu võib esitada hagi (menetluse algatamise avalduse ehk hagiavalduse) ka kohtusse, mille tööpiirkonnas Tšehhi Vabariigis asub tema ettevõtte või ettevõtte organisatsiooniline üksus.

Seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) artiklis 4 on sätestatud, et asja menetlemise pädevus on selle isiku üldkohtul, kelle huvides menetlus toimub, kui selles seaduses ei ole sätestatud teisiti. Piiratud teovõimega alaealise puhul, on üldkohus see kohus, mille tööpiirkonnas on alaealise elukoht vastavalt vanematevahelise kokkuleppele või kohtuotsusele või muude otsustavate asjaolude alusel.

2.2.2 Erandid

Lisaks kostja üldkohtu territoriaalsele pädevusele kohaldatakse territoriaalset erikohtualluvust, nagu a) valikuline territoriaalne erikohtualluvus (vt küsimus 2.2.2.1) ja b) erandlik territoriaalne erikohtualluvus (vt küsimus 2.2.2.2). Kaubandusasjades saab sõlmida ka kohtualluvuse kokkuleppe (vt küsimus 2.2.2.3). Peale selle on seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) artiklis 5 sätestatud, et kui kohtualluvust määravad asjaolud muutuvad menetlustes, mis puudutavad alaealise hooldusõiguse kohtule andmist, isikuhooldusõigust või teovõimet, on kohtul õigus anda oma pädevus üle teisele kohtule, kui see on alaealise, eestkostja või selle isiku huvides, kelle teovõime üle otsustatakse. Pädevuse üleandmine vastavalt sellele artiklile toimub siiski alati kohtu kaalutletud otsusel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Tegemist on nn valikulise territoriaalse erikohtualluvusega, mida reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikliga 87. Hageja võib valida, kas esitada hagi kostja üldkohtule või mõnele muule territoriaalse pädevusega kohtule. Järgida tuleb siiski territoriaalse kohtualluvuse eeskirju – kui esimeses astmes on pädev piirkonnakohus, peab hageja esitama hagiavalduse piirkonnakohtule. Kui hagiavaldus on kohtule esitatud, ei või hageja oma valikut muuta. Kui territoriaalset kohtualluvust reguleerib vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimalislik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), ei või Tšehhi õiguse kohaseid valikuõigusel põhineva territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldada.

Hageja võib kostja üldkohtu asemel valida kohtu, mille tööpiirkonnas:

on kostja alaline töökoht;

on toimunud sündmused, mis annavad õiguse saada hüvitist;

asub kostjaks oleva füüsilise või juriidilise isiku käitise organisatsiooniline üksus, kui vaidlus puudutab seda üksust;

on reguleeritud turgu korraldava või mitmepoolset kauplemissüsteemi haldava isiku registrijärgne asukoht, juhul kui on tegemist kaubandusliku vaidlusega, mis puudutab:

1) selle isiku korraldatud reguleeritud turgu või sellise äritegevusega seotud arveldusi või

2) selle isiku hallatud mitmepoolset kauplemissüsteemi või sellise kauplemistegevusega seotud arveldusi;

asub maksekoht, kus kasutatakse vekslit, võlakirjast või muust tagatisest tulenevat õigust;

asub kaubabörs, juhul kui tegemist on kaubabörsi puudutava vaidlusega.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Tegemist on nn erandliku territoriaalse erikohtualluvusega, mida reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikliga 88 ja seaduse nr 292/2013 (erikohtumenetluste kohta) (õigusaktide kogumik) teatavate sätetega. Kui teatavates asjades on kehtestatud erandlik territoriaalne erikohtualluvus, ei või territoriaalset kohtualluvust määrata kostja üldkohtu või valitud kohtu järgi.

Kui territoriaalset kohtualluvust reguleerib vahetult kohaldatav ELi õigus, mis on ülimalislik siseriiklike õigusaktide suhtes (vt nii rahvusvahelist kui ka territoriaalset kohtualluvust reguleeriva määruse nr 44/2001 teatavad sätted), ei või Tšehhi õiguse kohaseid erandliku territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldada.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklile 88 kohaldatakse erandlikku territoriaalset kohtualluvust eelkõige järgmiste menetluste suhtes:

otsuse tegemine abikaasade ühisvara või muu vara suhtes või korteri ühise üürilepingu tühistamine pärast lahutust – territoriaalne pädevus on abielulahutuse üle otsustanud kohtul;

menetlus, mis puudutab õigust kinnisasjale (menetlus peab otseselt puudutama selle kinnisasjaga seotud õigust, st peamiselt omandiõigust või üürimis- või rentimisõigust) – territoriaalne pädevus on kohtul, mille tööpiirkonnas asub vara, tingimusel et tegemist ei ole menetlusega otsuse tegemiseks abikaasade ühisvara või muu vara kohta või korteri ühise üürilepingu tühistamiseks pärast lahutust (sellistel juhtudel peaks territoriaalne pädevus olema abielulahutuse üle otsustanud kohtul, vt eespool);

pärimismenetlusega seotud vaidluse lahendamise menetlus – territoriaalne pädevus on kohtul, kus toimub pärimismenetlus.

Seadusega nr 292/2013 erikohtumenetluste kohta nähakse ette territoriaalse erikohtualluvuse kohaldamine eelkõige järgmiste menetluste suhtes:

abiellulohutuse menetlus, abielu kehtivuse kindlakstelemiseks algatatud menetlus ja abielu kehtetuks tunnistamise menetlus – vastavalt artiklitele 373 ja 383 on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine elukoht Tšehhi Vabariigis, tingimusel et vähemalt üks abikaasa elab selles piirkonnas; kui sellist kohut ei ole, on pädev kohus selle abikaasa üldkohus, kes ei esitanud menetluse algatamise avaldust, ja kui isegi seda kohut ei ole, siis menetluse algatamise avalduse esitanud abikaasa üldkohus;

pärimismenetlus – vastavalt artiklile 98 on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on surnu alaline elukoht või tema viimane elukoht või viibimiskoht või kus asub surnud isiku kinnisvara või kus ta suri (need on tähtsuse järjekorras esitatud kriteeriumid);

rahvusvahelise lapseröövi (lapse tagasitoomise) menetlused – vastavalt artiklile 479 on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas on laste rahvusvahelise kaitse ameti registrijärgne asukoht, st Brno munitsipaalkohtul.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artiklile 89a võivad pooled kokku leppida seadusega ettenähtust erineva territoriaalse kohtualluvuse (nn kohtualluvuse kokkulepe) üksnes äritegevusest tulenevates ettevõtjatevaheliste suhete asjades ja üksnes tingimusel, et selle kohtuasja suhtes ei ole kehtestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku seaduse nr 99/1963 (õigusaktide kogumik) artikli 88 kohast erandlikku territoriaalset kohtualluvust (vt eespool). Kohtualluvuse kokkulepe peab olema kirjalik. Kui hageja esitab hagi valitud kohtule ja rakendatakse kohtualluvuse kokkulepet, tuleks kokkulepe lisada hagiavaldusele (usaldusväärsel kujul – soovitatavalt originaal või kinnitatud ärakiri), kuigi see ei ole kehtivates õigusaktides sätestatud eeltingimus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tšehhi Vabariigis ei ole erikohtuid (vt vastus 1. küsimusele).

Viimati uuendatud: 16/09/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Eesti

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilvaidluste lahendamiseks on pädev maakohus. Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi tsiviilvaidlusi. Tsiviilvaidluste ring on väga lai ja sinna kuuluvad erinevatest lepingutest ja võlasuhetest tulenevad vaidlused, perekonna- ja pärimisasjad, asjaõigust puudutavad vaidlused, äri- ja mittetulundusühingute tegevuse ja juhtimise küsimused, pankrotiasjad ning tööõiguse küsimused. Tsiviilasja alustamiseks tuleb maakohtule esitada hagiavaldus. Kohtule esitatavas hagiavalduses on vaja ära näidata kellelt nõutakse, mida nõutakse, miks nõutakse (st millisel õiguslikul alusel) ja millised tõendid seda nõudmist põhjendavad.

Tsiviilasjade menetlemist kohtus reguleerib [tsiviilkohtumenetluse seadustik](#).

Erikohtuid Eestis loodud pole, kuid teatud vaidluste lahendamiseks on enne kohtusse pöördumist võimalik pöörduda ka kohtuväliste komisjonide poole. Näiteks töövaidlusasju võib lahendada [Töövaidluskomisjon](#). Töövaidluskomisjon on kohtueelne sõltumatu individuaalseid töövaidlusi lahendav töövaidlusorgan, kuhu nii töötaja kui tööandja saavad pöörduda ilma riigilõivu maksmata. Töövaidluse lahendamist töövaidluskomisjonis reguleerib [töövaidluse lahendamise seadus](#). Töövaidluskomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Töövaidluskomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik. Töövaidluskomisjoni võib pöörduda järgmistest töösuhetest tulenevate vaidluste lahendamiseks: 1) töötaja ja Eestis registreeritud või Eestis filiaali kaudu tegutseva välisriigi tööandja vahelisest töösuhetest ning töösuhete ettevalmistamisest tulenev töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 2) Eestisse lähetatud töötajate töötingimuste seaduse §-st 7 tulenev Eestisse lähetatud töötaja ja tema tööandja vaheline töövaidlus (individuaalne töövaidlus); 3) kollektiivlepingu täitmisest tulenev kollektiivne töötüli (kollektiivne töövaidlus). Töövaidluskomisjonis ei lahendata tööõnnetusest või kutsehaigusest tingitud tervisekahjustuse, kehavigastuse või surma põhjustamisega tekitatud kahju hüvitamise vaidlusi. Töövaidluskomisjonile esitatavas avalduses tuleks välja tuua asjaolud, mis omavad vaidluses tähendust. Näiteks töölepingu ülesütlemise vaidlustamisel tuleb näidata lepingu ülesütlemise aeg ja alus. Vajalik on kirjeldada, milles seisneb lahkavus poolte vahel, see tähendab, mida töötaja või tööandja on jätnud tegemata või teinud ebaseaduslikult. Oma ütlusi ja nõudeid peab põhjendama ja selleks tuleb välja tuua dokumentaalselt kinnitust leidvad asjaolud (tööleping, töötaja ja tööandja omavahelised kokkulepped või kirj vahetus jms) või viited muudele tõenditele ja tunnistajatele. Nimetatud dokumentaalsed tõendid, mis töötaja või tööandja nõuet põhjendavad, tuleb lisada tehtavale avaldusele. Kui nõude põhjendamiseks peab avaldaja vajalikuks kutsuda istungile tunnistaja, näidatakse avalduses tunnistaja nimi ja aadress. Tarbija ja kaupleja lepingust tulenevaid nõudeid on võimalik lahendada [tarbijavaidluste komisjonis](#). Tarbijavaidluste lahendamist vastavas komisjoni reguleerib [tarbijakaitse seadus](#). Tarbijavaidluste komisjoni pädevuses on lahendada tarbija ja kaupleja vahelisest lepingust tulenevaid nii riigisiseseid kui ka piiriüleseid tarbija algatatud tarbijavaidlusi, mille üheks osapooleks on kaupleja, kelle asutamiskoht on Eesti Vabariigis. Samuti kuulub tarbijavaidluste komisjoni pädevusse sellise vaidluse lahendamine, mis seondub puudusega tootest põhjustatud kahjuga, kui kahju on kindlaksmääratav. Kui kahju tekitamine on kindlaks tehtud, kuid kahju täpset suurust ei saa kindlaks teha, muu hulgas mittevaralise kahju tekitamise ja tulevikus tekkiva kahju korral, otsustab hüvitise suuruse kohus. Komisjon ei lahenda vaidlust, mis on seotud mittemajandusliku üldhuviteenuse osutamisega; avalik-õiguslike juriidiliste isikute pakutava haridusteenusega; tervishoiuteenusega, mida osutavad tervishoiutöötajad patsientidele nende tervise hindamiseks, säilitamiseks või taastamiseks, sealhulgas ravimite ja meditsiiniseadmete väljakirjutamine, väljastamine ja nendega varustamine. Ka ei lahenda komisjon vaidlust, mille puhul kahjunõue tuleneb surmajuhtumist, kehavigastusest või tervisekahjustusest, samuti vaidlusi, mille lahendamise kord on ette nähtud teistes seadustes. Need vaidlused lahendatakse pädevas institutsioonis või kohtus. Tarbijavaidluste komisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti veebilehel avaldatakse kauplejate nimekiri, kes ei ole järginud komisjoni otsuseid. Kui pooled komisjoni otsusega ei nõustu ja seda ei järgi, võivad nad pöörduda sama vaidluse läbivaatamiseks maakohtusse.

Üürivaidlusi on võimalik lahendada üürikomisjonis, millist menetlust reguleerib [üürivaidluse lahendamise seadus](#). Üürikomisjoni võib moodustada kohaliku omavalitsuse üksuse juures asuva üürivaidlusi lahendava sõltumatu organina. Üürikomisjonides ei lahendata vaidlusi rahaliste nõuete üle, mis ületavad 3200 eurot. Üürikomisjoni menetlus ei ole kohustuslik kohtueelne menetlus. Pärast üürikomisjoni otsuse jõustumist ei või pooled esitada kohtusse sama nõuet samal alusel ja üürikomisjoni jõustunud otsus on pooltele täitmiseks kohustuslik.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks, et teada millisesse kohtusse peab pöörduma, peab teadma kohtualluvuse põhimõtteid. Kohtualluvus jaguneb kolmeks: 1) üldine kohtualluvus, mis sõltub isiku elukohast; 2) valikuline kohtualluvus; 3) erandlik kohtualluvus (vt punkti 2.2).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Madalama ja kõrgema astme kohtud on erinevad, kuna Eesti kohtusüsteem on kolmeastmeline.

Maakohtud vaatavad esimese astme kohtuna läbi kõiki tsiviilasju. Seadusega võib sätestada, et teatud liiki asju vaatab läbi üksnes mõni maakohus, kui see asja läbivaatamist kiirendab või muul viisil tõhustab.

Ringkonnakohus vaatab läbi tema tööpiirkonnas asuvate maakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud apellatsioon- ja määruskaebuste alusel. Ringkonnakohus lahendab ka muid seadusega tema pädevusse antud asju.

Riigikohus vaatab läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Samuti on Riigikohus põhiseaduslikkuse järelevalve kohus.

Esmalt lahendab asja ja teeb otsuse maakohus ehk esimese astme kohus. Kui isik leiab, et esimese astme kohtu otsus põhineb õigusnormi rikkumisel või et apellatsioonimenetluses arvestamisele kuuluvate asjaolude ja tõendite kohaselt tuleks apellatsioonimenetluses teha esimese astme kohtu otsusest erinev otsus, on tal seadusest tulenev õigus esitada apellatsioonkaebus kõrgema astme kohtule ehk ringkonnakohtule. Ringkonnakohtud vaatavad teise astme kohtuna läbi maa- ning halduskohtute lahendeid nende peale esitatud apellatsioon- või määruskaebuste alusel. Ringkonnakohtud toimub asjade läbivaatamise kollegiaalselt – see tähendab, et apellatsioonikaebuse lahendamiseks tegeleb kohtukolleegium, kuhu kuulub kolm kohtunikku. Riigikohus on kõrgeim kohus. Riigikohus vaatab läbi ringkonnakohtute lahendeid tsiviilasjades nende lahendite peale esitatud kassatsioon- ja määruskaebuste alusel. Riigikohus lahendab ka jõustunud kohtulahendite peale esitatud teistmisavaldusi, määrab seaduses sätestatud juhul asja lahendamiseks pädeva kohtu ja lahendab muid seadusega tema pädevusse antud asju. Kassatsioon on jõustumata kohtuotsuse peale edasikaebamine õigusküsimustes ning selle läbivaatamine kõrgema astme kohtus ilma faktiküsimuste ümberhindamiseta. Teistmine on protsessiosalise avalduse alusel uute asjaolude ilmsikstulekul jõustunud otsuste ja määruste uuesti läbivaatamine.

Ringkonnakohtu otsuse peale võib apellatsioonimenetluse osaline esitada kassatsioonkaebuse Riigikohtule, kui ringkonnakohus on oluliselt rikkunud menetlusõiguse normi või ebaõigesti kohaldanud materiaalõiguse normi. Hagimenetluses Riigikohtus võib menetlusosaline menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada üksnes vandeadvokaadi vahendusel. Hagita menetluses võib menetlusosaline Riigikohtus menetlustoiminguid teha ning avaldusi ja taotlusi esitada ise või advokaadi vahendusel. Riigikohus võtab kassatsioonkaebuse menetluse, kui kassatsioonkaebus vastab seaduses sätestatud nõuetele ja on esitatud õigeaegselt ning, kui:

- 1) ringkonnakohus on oma otsuses ilmselt valesti kohaldanud materiaalõiguse normi ja selle normi vale kohaldamine võis kaasa tuua ebaõige otsuse;
- 2) ringkonnakohus on otsust tehes rikkunud oluliselt menetlusõiguse normi ja see võis kaasa tuua ebaõige otsuse.

Samuti võtab Riigikohus asja menetluse siis, kui kassatsioonikaebuse lahendamisel oleks põhimõtteline tähendus õiguskindluse tagamiseks ja ühtse kohtupraktika kujundamiseks või õiguse edasiarenduseks.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Kohtualluvus on isiku õigus ja kohustus kasutada oma menetlusõigusi kindlas kohtus. Kohtualluvus on üldine, valikuline või erandlik.

Üldise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu isiku vastu võib esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid, kui seaduses ei ole sätestatud, et hagi võib esitada või toiminguid võib teha muus kohtus.

Valikulise kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. See tähendab, et näiteks varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema pikema-aegse viibimiskoha järgi. Kui isiku elukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi.

Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda. Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Erandlik kohtualluvus võib olla määratud näiteks kinnisasja asukoha järgi, juriidilise isiku tegevuskoha järgi jms.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Füüsilise isiku vastu esitatakse hagi tema elukoha järgi ja juriidilise isiku vastu tema asukoha järgi. Kui füüsilise isiku elukoht ei ole teada, võib tema vastu hagi esitada tema viimase teadaoleva elukoha järgi.

2.2.2 Erandid

Välisriigis elava Eesti Vabariigi kodaniku vastu, kellele laieneb eksterritoriaalsus, ja välisriigis töötava avalikust teenistujast Eesti Vabariigi kodaniku vastu võib esitada hagi tema viimase Eesti-elukoha järgi. Kui isikul ei ole olnud Eestis elukohta, võib tema vastu esitada hagi Harju Maakohutusse. Eesti Vabariigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu võib esitada hagi selle riigi- või kohaliku omavalitsuse asutuse asukoha järgi, kelle tegevuse tõttu on kavas hagi riigi või kohaliku omavalitsuse üksuse vastu esitada. Kui riigiasutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi Harju Maakohutusse. Kui kohaliku omavalitsuse asutust ei ole võimalik kindlaks teha, esitatakse hagi valla- või linnavalitsuse asukoha järgi.

Eesti Vabariigi ja kohaliku omavalitsusüksuse vastu võib hagi esitada hageja ka oma elu- või asukoha järgi.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Seaduses toodud juhtudel võib valida kohtu, kuhu võib isiku vastu esitada hagi ja teha isiku suhtes muid menetlustoiminguid lisaks üldisele kohtualluvusele. Kohtualluvus viibimiskoha järgi - varalise nõudega hagi võib füüsilise isiku vastu esitada ka tema viibimiskoha järgi, kui isik on seal pikemat aega töö- või teenistussuhte või õpingute tõttu või muul sellesarnasel põhjusel.

Kohtualluvus tegevuskoha järgi - kostja majandus- või kutsetegevusest tuleneva hagi võib esitada ka tema tegevuskoha järgi.

Kohtualluvus juriidilise isiku asukoha järgi - liikmesusel põhinev juriidiline isik, muu hulgas äriühing, või selle liige, osanik või aktsionär võib esitada liikmesusest või osalusest tuleneva hagi juriidilise isiku liikme, osaniku või aktsionäri vastu ka juriidilise isiku asukoha järgi.

Kohtualluvus vara asukoha järgi - kui isiku elukoht või asukoht on välisriigis, võib varalise nõudega hagi esitada tema vastu ka vara, mille suhtes nõue esitatakse, asukoha järgi või isiku muu vara asukoha järgi. Kui vara on kantud avalikku registrisse, võib hagi esitada selle registri asukoha järgi, milles vara on registreeritud. Kui varaks on võlaõiguslik nõue, võib hagi esitada võlgniku elu- või asukoha järgi. Kui nõude tagatiseks on asi, võib hagi esitada ka asja asukoha järgi.

Hüpoteegiga tagatud ja reaalkoormatise seotud nõudega hagi kohtualluvus - hüpoteegiga tagatud või reaalkoormatise seotud nõude sissenõudmise hagi või muu sellise nõudega seotud hagi võib esitada ka kinnisasja asukoha järgi, kui võlgnik on ühtlasi hüpoteegiga või reaalkoormatise seotud kinnistu omanik.

Korteriomandist tuleneva hagi kohtualluvus - hagi korteriomani vastu, mis tuleneb korteriomandiga seotud õigussuhtest, võib esitada ka korteriomandi esemeks oleva kinnisasja asukoha järgi.

Kohtualluvus lepingu täitmise koha järgi - lepingust tuleneva või lepingu tühistamise tuvastamise hagi võib esitada ka vaidlusaluse lepingust tuleneva kohustuse täitmise koha järgi. Vallasaja müügilepingu puhul loetakse kohustuse täitmise kohaks kohta, kus vallasasi anti ostjale üle või pidi üle antama, teenuse osutamise lepingu puhul kohta, kus teenus osutati või kus seda pidi osutatama. Muul juhul loetakse kohustuse täitmise kohaks võlgniku tegevuskoha, selle puudumisel elu- või asukohta. Sätestatud kohaldatakse niivõrd, kui võrd pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Kohtualluvus tarbija elukoha järgi - tarbija võib [võlaõigusseaduse](#) §-des 35, 46 ja 52, § 208 lõikes 4, §-des 379 ja 402, § 635 lõikes 4 ning §-des 709, 734 ja 866 nimetatud lepingust või suhtest, samuti muust Eestis asuva või siin tegevuskoha omava ettevõtjaga sõlmitud lepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha järgi. See ei kehti veolepingust tulenevate hagide suhtes.

Kindlustuslepingust tuleneva hagi kohtualluvus - kindlustusvõtja, soodustatud isik või muu kindlustuslepingu järgi kindlustusandjalt täitmist nõudma õigustatud isik võib esitada kindlustuslepingust tuleneva hagi kindlustusandja vastu ka oma elu- või asukoha järgi. Vastutuskindlustuse, samuti ehitise või kinnisasja või koos nendega vallasasjade kindlustamise puhul võib hagi kindlustusandja vastu esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Intellektuaalomandiõiguse lepingust tuleneva hagi kohtualluvus – autoriõiguse, autoriõigusega kaasneva õiguse või tööstusomandiõiguse objekti võõrandamise lepingust või litsentsilepingust tuleneva või nimetatud lepingu tühisuse tuvastamise hagi võib esitada ka Harju Maakohule Kohtualluvus töötaja elukoha või töötamise koha järgi - töötaja võib töölepingust tuleneva hagi esitada ka oma elukoha või töötamise koha järgi. Vekslit ja tšekist tuleneva hagi kohtualluvus - vekslit ja tšekist tuleneva hagi võib esitada ka vekslit või tšeki lunastamise koha järgi.

Kahju õigusvastasest tekitamisest tuleneva hagi kohtualluvus - õigusvastaselt tekitatud kahju hüvitamise hagi võib esitada ka kahju tekitanud teo toimepaneku või kahju tekitanud sündmuse toimumise koha või kahju tekkimise koha järgi.

Merinõudest, päästetöödest ja päästelepingust tuleneva hagi kohtualluvus - hagi, mis tuleneb ühest või mitmest [laeva asjaõigusseaduses](#) nimetatud merinõudest, võib esitada ka kostja laeva asukoha või laeva kodusadama järgi. Päästetöödest või päästelepingust tuleneva hagi võib esitada ka päästetööde tegemise koha järgi.

Pärandihagi kohtualluvus - hagi, mille ese on pärimisõiguse tuvastamine, pärija nõue pärandi valdaja vastu, testamentaarsest annakust või pärimislepingust tulenev nõue või sundosa või pärandi jagamise nõue, võib esitada ka pärandaja surma aegse elukoha järgi. Kui pärandaja oli Eesti Vabariigi kodanik ja tal ei olnud surma ajal Eestis elukohta, võib hagi esitada ka pärandaja viimase Eesti-elukoha järgi. Kui pärandajal ei ole olnud Eestis elukohta, võib hagi esitada Harju Maakohusse.

Hagi kaaskostjate vastu ja mitu hagi sama kostja vastu - hagi mitme kostja vastu võib hageja omal valikul esitada ühe kaaskostja elu- või asukoha järgi. Kui samast asjaolust tulenevalt võib sama kostja vastu esitada mitu hagi, võib hagi esitada ka kohtusse, kuhu võiks esitada üksnes ühe või mõne samast asjaolust tuleneva nõudega hagi.

Vastuhagi ja iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi kohtualluvus - vastuhagi võib esitada kohtusse, kuhu esitati hagi, kui on täidetud vastuhagi esitamise tingimused ja vastuhagile ei ole ette nähtud erandlikku kohtualluvust või sätestatud, et seda liiki kohtuasju vaatab läbi üksnes mõni maakohus. See kehtib ka juhul, kui vastuhagi tuleks üldsätete kohaselt esitada välisriigi kohtusse.

Iseseisva nõudega kolmanda isiku hagi võib esitada kohtusse, kus vaadatakse läbi põhihagi.

Kohtualluvus pankrotimenetluses - pankrotivõlgniku, pankrotihalduri ja pankrotitoimkonna liikme vastu võib pankrotimenetlusega või pankrotivaraga seotud hagi, muu hulgas vara pankrotivarast välistamise hagi, esitada ka pankroti väljakuulutanud kohtusse. Pankroti väljakuulutanud kohtusse võib esitada ka nõude tunnustamise hagi. Pankrotivõlgnik võib esitada hagi, mis on seotud pankrotivaraga, muu hulgas tagasivõtmise hagi, ka pankroti väljakuulutanud kohtusse.

Kui asi võib alluda üheaegselt mitmele Eesti kohtule, on avaldajal õigus valida, millisesse kohtusse avaldus esitada. Asja menetleb sel juhul kohus, kuhu avaldus esimesena esitati.

Kui hagi esitatakse kostja elu- või asukoha järgi või erandliku kohtualluvuse järgi, arutatakse asja kohtumajas, mille tööpiirkonnas on kostja elu- või asukoht või koht, mille järgi määratakse erandlik kohtualluvus. Kui muul juhul jäävad erinevad kohtualluvust määravad kohad ühe maakohu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, märgib hageja, millises kohtumajas asja arutatakse. Kui hageja seda ei märgi, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Seaduses toodud juhtudel on kohtualluvus erandlik. Erandliku kohtualluvusega määratakse kohus, kuhu ainsana võib tsiviilasja lahendamiseks pöörduda.

1) *Kohtualluvus kinnisasja asukoha järgi* - kinnisasja asukoha järgi esitatakse hagi, mille esemeks on:

kinnisasjale omandi, piiratud asjaõiguse või muu asjaõigusliku koormatise või selle puudumise tunnustamine või muu kinnisasjaõigusega seotud nõue;

kinnisasja piiri kindlaksmääramine või kinnisasja jagamine;

kinnisasja valduse kaitse;

korteriomandist tulenev asjaõiguslik nõue;

kinnisasja sundtäitmisega seotud nõue;

kinnisasja üüri- või rendilepingust või muust kinnisasja kasutamise võlaõiguslikust lepingust või selle kehtivusest tulenev nõue.

Reaalservituuti, reaalkoormatist või ostueesõigust puudutav hagi esitatakse teeniva või koormatud kinnisasja asukoha järgi.

2) *Tüüptingimuste kasutamise lõpetamise nõue* - ebamõistlikult kahjustava tüüptingimuse kasutamise lõpetamise või tingimuse soovijalt soovitamise lõpetamise ja soovituse tagasivõtmise hagi (võlaõigusseaduse § 45) esitatakse kostja tegevuskoha järgi, selle puudumise korral kostja elu- või asukoha järgi. Kui kostjal ei ole Eestis tegevus-, elu- ega asukohta, esitatakse hagi kohtusse, kelle tööpiirkonnas tüüptingimusi kasutati.

3) *Juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise ja tühisuse tuvastamise asja kohtualluvus* - juriidilise isiku organi otsuse kehtetuks tunnistamise või tühisuse tuvastamise hagi esitatakse juriidilise isiku asukoha järgi.

4) *Abieluasja kohtualluvus*

Abieluasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on:

abielu lahutamine;

abielu kehtetuks tunnistamine;

abielu olemasolu või puudumise tuvastamine;

ühisvara jagamine või muu abikaasade varalisest vahekorra tulenev nõue;

abikaasa abielusuhetest tulenev muu nõue teise abikaasa vastu.

Eesti kohus võib abieluasja lahendada, kui:

vähemalt üks abikaasa on Eesti Vabariigi kodanik või oli seda abielu sõlmimise ajal;

mõlema abikaasa elukoht on Eestis;

ühe abikaasa elukoht on Eestis, välja arvatud juhul, kui tehtavat otsust ei tunnustataks ilmselt üheski riigis, mille kodanikud abikaasad on.

Eesti kohtus lahendatavas abieluasjas esitatakse hagi abikaasade ühise elukoha järgi, selle puudumisel kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi poolte ühise alaealise lapse elukoha järgi, ühise alaealise lapse puudumisel hageja elukoha järgi.

Kui äraolija varale on tema teadmata kadumise tõttu seatud hooldus või kui piiratud teovõimega isikule on määratud eestkostja või kui isikule on mõistetud karistuseks vangistus, võib tema vastu esitada abielulahutushagi ka hageja elukoha järgi.

5) *Põlvnemisasja ja ülalpidamisasja kohtualluvus* - põlvnemisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on põlvnemise tuvastamine või sünniaktis või rahvastikuregistris vanema kande vaidlustamine. Eesti kohus võib põlvnemisasja lahendada, kui vähemalt üks pooltest on Eesti Vabariigi kodanik või kui vähemalt ühe poole elukoht on Eestis. Eesti kohtus lahendatavas põlvnemisasjas esitatakse hagi lapse elukoha järgi. Kui lapse elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi kostja elukoha järgi. Kui kostja elukoht ei ole Eestis, esitatakse hagi hageja elukoha järgi.

Sätetatud kohaldatakse ka ülalpidamisasjade suhtes. Ülalpidamisasi on tsiviilasi, kus lahendatakse hagi, mille esemeks on nõue:

seadusest tuleneva vanema ülalpidamiskohustuse täitmiseks alaealise lapse suhtes;

vanematevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

abikaasadevahelise ülalpidamiskohustuse täitmiseks;

seadusest tuleneva muu ülalpidamiskohustuse täitmiseks.

6. Hagita asjade kohtualluvus

Kohtualluvus hagita asjades on erandlik, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti.

Maksekäsu kiirmenetlus – maksekäsu kiirmenetluse asju lahendab maksekäsuosakond Pärnu Maakohtu Haapsalu kohtumajas. Maksekäsu kiirmenetluse algatamiseks elatise nõudes või võlanõudes tuleb pöörduda elektrooniliselt läbi portaali <https://www.e-toimik.ee/> kaudu maakohtu maksekäsuosakonna poole. Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu nõuete puhul, mille summa ületab 6400 eurot (võlanõuded). See summa hõlmab nii põhi- kui ka kõrvalnõudeid.

Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui nõutav elatis ületab elatise alammäära 1,5 kordselt. 2020. a on 1,5 kordne elatise alammäär 438 eurot kuus.

Maksekäsu kiirmenetlust ei toimu, kui võlgnik ei ole kantud lapse vanemana lapse sünniakti.

Isiku surnuks tunnistamine ja surma aja tuvastamine – Eesti kohus võib tunnistada isiku surnuks ja tuvastada tema surma aja, kui: 1) teadmata kadunud isik oli temast viimase teate saamise ajal Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht oli sel ajal Eestis; 2) on olemas muu õiguslik huvi, et Eesti kohus tunnistaks isiku surnuks või tuvastaks tema surma aja.

Isiku surnuks tunnistamise ja surma aja tuvastamise avaldus esitatakse teadmata kadunud isiku viimase elukoha järgi. Kui isik on jäänud teadmata kadunuks Eestis registreeritud laeva hukkamise tõttu, esitatakse avaldus laeva kodusadama järgi. Muul juhul esitatakse isiku surnuks tunnistamise või tema surma aja tuvastamise avaldus avaldaja elu- või asukoha järgi. Kui avaldaja elu- või asukoht ei ole Eestis, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse. Surmaaaja muutmise ja surnuks tunnistamise tühistamise avaldus esitatakse surmaaaja tuvastanud või isiku surnuks tunnistanud kohtusse.

Eestkostetasjad – eestkostetasi on isikule eestkostja määramise asi ja eestkostega seotud muu asi. Eesti kohus võib lahendada eestkostetasja, kui: 1) eestkostet vajav isik või eestkostetav on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis; 2) eestkostet vajav isik või eestkostetav vajab muul põhjusel Eesti kohtu kaitset, muu hulgas kui Eestis asub tema vara.

Kui eestkoste võib seada nii Eesti kui ka välisriigi kohus ja kui välisriigis on eestkostja juba määratud või eestkostja määramine on menetluses, ei pea Eestis eestkostjat määrama, kui välisriigi kohtu lahend kuulub eeldatavasti Eestis tunnustamisele ja eestkostja Eestis määramata jätmine on eestkostet vajava isiku huvides.

Eestkostetasja lahendab eestkostet vajava isiku elukoha järgne kohus. Lapsele enne tema sündimist eestkostja määramise lahendab ema elukoha järgne kohus. Kui eestkostet soovitakse seada neile õdedele või vendadele, kes elavad või viibivad mitme kohtu tööpiirkonnas, määrab eestkostja noorima lapse elukoha järgne kohus. Kui eestkostemenetlus sellisel juhul juba toimub ühes kohtus, lahendab eestkostetasja see kohus. Kui eestkostet vajaval isikul ei ole Eestis elukohta või kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, võib asja lahendada kohus, kelle tööpiirkonnas isik või tema vara kaitset vajab, või Harju Maakohtus. Eestkostetavasse või tema varasse puutuva asja lahendab eestkostja määranud kohus. Mõjuval põhjusel võib asja lahendada ka eestkostetava elukoha või vara asukoha järgne kohus.

Isiku kinnisesse asutusse paigutamine – isiku kinnisesse asutusse paigutamise asja lahendab kohus, kes on määranud isikule eestkostja või kus eestkoste asja menetletakse. Muul juhul lahendab asja kohus, kelle tööpiirkonnas asub kinnine asutus. Asja võib lahendada ka esialgset õiguskaitsset kohaldanud kohus.

Menetluses võib esialgset õiguskaitsset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada. Isiku kinnisesse asutusse paigutamise seotud muid asju, muu hulgas kinnisesse asutusse paigutamise peatamise ja lõpetamise ning paigutamise tähtaja muutmise asju, lahendab kohus, kes lahendas isiku kinnisesse asutusse paigutamise.

Äraolija varale hoolduse seadmine – äraolija varale hoolduse seadmise asja lahendab äraolija elukoha järgne kohus. Kui äraolijal ei ole Eestis elukohta, lahendab varale hoolduse seadmise asja vara, millele hooldust seada soovitakse, asukoha järgne kohus. Äraolija varale hoolduse seadmisega seotud muid asju, muu hulgas hoolduse lõpetamise ning hooldaja ja tema ülesannete muutmise asju, lahendab hooldaja määranud kohus.

Lapsendamine – lapsendamisasja võib lahendada Eesti kohus, kui lapsendaja, üks lapsendavatest abikaasadest või laps on Eesti Vabariigi kodanik või kui lapsendaja, ühe lapsendava abikaasa või lapse elukoht on Eestis. Lapsendamist käsitlev avaldus esitatakse lapsendatava elukoha järgi. Kui lapsendataval ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse. Lapsendamise kehtetuks tunnistamise asja lahendab lapsendamise otsustanud kohus.

Alaealise teovõime laiendamine – alaealise teovõime laiendamise asja võib lahendada Eesti kohus, kui alaealine on Eesti Vabariigi kodanik või kui tema elukoht on Eestis. Alaealise teovõime laiendamise ja teovõime laiendamise tühistamise avaldus esitatakse alaealise elukoha järgi. Kui alaealisel ei ole Eestis elukohta, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Põlvnemise tuvastamine ja vanema kande vaidlustamine pärast isiku surma – kui isik taotleb, et tuvastataks põlvnemine isikust, kes on surnud, või kui isik vaidlustab vanema kande lapse sünniaktis või rahvastikuregistris pärast vanemana sünniakti või rahvastikuregistrisse kantu surma, esitatakse avaldus kohtule selle isiku, kellest põlvnemise tuvastamist taotletakse või kelle kohta sünniakti või rahvastikuregistrisse tehtud kannet vaidlustatakse, viimase elukoha järgi. Kui isiku viimane elukoht ei olnud Eestis või on teadmata, esitatakse avaldus Harju Maakohtusse.

Muud hagita perekonnaasjad – muudes hagita perekonnaasjades kohaldatakse vastavalt eestkostetasjade kohta sätestatud, kui seadusest või asja olemusest ei tulene teisiti. Abikaasade või lahutatud abikaasade vahelist õigussuhet käsitlevat hagita asja lahendab kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade ühine elukoht või kus viimati oli nende ühine elukoht. Kui abikaasadel ei ole Eestis olnud ühist elukohta või kui kummagi abikaasa elukoht ei ole enam viimase ühise elukoha järgse kohtu tööpiirkonnas, lahendab asja selle abikaasa elukoha järgne kohus, kelle õigust taotletava määrusega kitsendatakse. Kui selle abikaasa elukoht ei ole Eestis või kui elukohta ei saa kindlaks teha, lahendab asja avaldaja elukoha järgne kohus. Kui kohtualluvust ei saa kindlaks teha, lahendab asja Harju Maakohtus. Hagita perekonnaasjas võib esialgset õiguskaitsset kohaldada iga kohus, kelle tööpiirkonnas on vaja abinõu rakendada.

Pärandvara hoiumeetmete rakendamine – Eestis asuva pärandvara hoiumeetmeid võib Eesti kohus rakendada sõltumata sellest, millise maa seaduse järgi pärimine toimub ja millise maa ametiasutus või -isik võib pärandimenetluse kohtualluvuse järgi üldiselt läbi viia. Pärandvara hoiumeetmeid rakendab pärandi avanemise koha järgne kohus. Kui pärand avaneb välisriigis ja pärandvara asub Eestis, võib pärandi hoiumeetmeid rakendada vara asukoha järgne kohus.

Üleskutseasjade kohtualluvus – väärtpaberi kehtetuks tunnistamise avaldus esitatakse kohtule väärtpaberi lunastamise koha järgi, lunastamiskoha puudumisel aga väärtpaberi väljaandja üldise kohtualluvuse järgi. Kinnisasja omaniku õiguste välistamiseks üleskutsemenetluse algatamise avalduse esitab kinnisasja valdaja [asjaõigusseaduse](#) §-s 124 sätestatu kohaselt kohtule, kelle tööpiirkonnas kinnisasi asub. [Laeva asjaõigusseaduse](#) §-s 13 ettenähtud juhul esitab õigustatud isik üleskutsemenetluse algatamise avalduse laevaomaniku õiguste välistamiseks Harju Maakohtusse. Üleskutsemenetluse algatamise avalduse teadmata hüpoteegipidaja õiguste välistamiseks ([asjaõigusseaduse](#) § 331) esitab koormatud kinnisasja omanik kohtusse, kelle

tööpiirkonnas asub koormatud kinnisasi. Koormatud laeva omanik või registerpandiga koormatud pandieseme omaja esitab teadmata laevahüpoteeegi või registerpandi pidaja õiguste välistamise avalduse [laeva asjaõigusseaduse](#) § 59 kohaselt Harju Maakohtusse.

Eraõiguslikku juriidilist isikut puudutavate hagita asjade kohtualluvus – äriühingu, mittetulundusühingu ja sihtasutuse tegevusse puutuvaid muid hagita asju kui registriasju, muu hulgas juhatuse ja nõukogu asendusliikme, audiitori, erikontrolli läbiviija ja liikvideerija määramise ning äriühingu osanikele ja aktsionäridele hüvitise suuruse määramise asju, lahendab juriidilise isiku või välismaa äriühingu filiaali asukoha järgne kohus.

Korteriomandi- ja kaasomandiasjad – hagita korteriomandi- või kaasomandiasja lahendab kinnisasja asukoha järgne kohus.

Avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajalise talumise asjad – avalikult kasutatavale teele juurdepääsu, maaparandussüsteemi eesvoolu ja tehnorajalise talumise asja lahendab selle kinnisasja asukoha järgne kohus, millelt avalikule teele juurdepääsu taotletakse või mille jaoks maaparandussüsteemi eesvoolu ehitamist taotletakse või millel paikneb tehnorajatis.

Välisriigi kohtulahendite tunnustamise, täidetavaks tunnustamise ja täitmise asjad – välisriigi kohtulahendite tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise avaldus, tunnustamisest või täitmise keeldumise või täitmise peatamise avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti.

Lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe täidetavaks tunnustamise asjad – [lepitusseaduse](#) § 14 lõikes 1 nimetatud lepitusmenetluse tulemusel sõlmitud kokkuleppe tunnustab täidetavaks kohus, kelle tööpiirkonnas lepitusmenetlus toimus.

Vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise asjad – Eestis tehtud või välisriigi vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise avaldus ning tunnustamisest või täitmise keeldumise avaldus esitatakse Pärnu Maakohtule. Välisriigi vahekohtu otsuse täitmise peatamise avaldus või muu avaldus täitemenetluses esitatakse võlgniku elu- või asukoha järgi või kohtule, kelle tööpiirkonnas soovitakse korraldada täitemenetlust, kui seadusest või välislepingust ei tulene teisiti. Kui vahekohtumenetluse kokkuleppe üheks pooleks on tarbija, esitatakse vahekohtu otsuse tunnustamise ja täidetavaks tunnustamise avaldus ning tunnustamisest või täitmise keeldumise avaldus kohtule, kelle tööpiirkonnas asub vahekohtumenetluse koht.

Hagita asja arutatakse kohtumajas, mille tööpiirkonnas on koht, mille järgi määratakse kohtualluvus. Kui erinevad kohtualluvust määravad kohad jäävad ühe maakohtu tööpiirkonda, ent erinevate kohtumajade teeninduspiirkondadesse, määrab asja arutamise koha kohus.

Kohtute täpsemad töö- ning teeninduspiirkonnad on sätestatud [kohtute seaduses](#).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kohus võib kohtualluvuse järgi asja läbi vaadata ka juhul, kui selle kohtu alluvus on ette nähtud poolte kokkuleppega ja vaidlus on seotud mõlema poole majandus- või kutsetegevusega või kui leping on seotud ühe poole majandus- või kutsetegevusega ja teiseks pooleks on riik, kohaliku omavalitsuse üksus või muu avalik-õiguslik juriidiline isik või kui mõlemaks pooleks on avalik-õiguslik juriidiline isik.

Kohtualluvuse kokkuleppe võib sõlmida ka juhul, kui ühe või kummagi poole elu- või asukoht ei ole Eestis.

Sõltumata eeltoodust, kehtib kohtualluvuse kokkulepe ka juhul, kui:

1) selles on kokku lepitud pärast vaidluse tekkimist;

2) kohtualluvus lepiti kokku juhuks, kui kostja asub pärast kokkuleppe sõlmimist elama välisriiki või kui viib sinna üle oma tegevuskoha või asukoha või kui tema tegevus-, elu- või asukoht ei ole hagi esitamise ajal teada.

Kokkulepitud kohtualluvus on erandlik, kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti.

Esimese astme kohus võib asja määрусega üle anda teisele esimese astme kohtule, kui pooled taotlevad seda ühiselt enne esimese kohtuistungi toimumist või enne kirjalikus menetluses seisukohtade esitamiseks antud tähtaja möödumist.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Eestis ei ole erikohtuid loodud.

Seonduvad lingid

[Kohtusüsteem](#)

Viimati uuendatud: 04/08/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - lirimaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

lirimaa tsiviilkohtud on pädevad lahendama üksikisikute, organisatsioonide ja riigi vahelisi vaidlusi. Need vaidlused võivad puudutada mitmesuguseid küsimusi alates autoõnnetuses tekitatud kahjust kuni ettevõtte ülevõtmiseni. Tsiviilasjades esitab hageja kostja vastu hagi tekitatud kahju hüvitamiseks. Hüvitis kujutab endast tavaliselt rahalist kahjutasu.

Piirkonnakohus (*District Court*), ringkonnakohus (*Circuit Court*) ja kõrgem kohus (*High Court*) on kõik esimese astme kohtud. Ülemkohus on apellatsioonikohus, välja arvatud teatavates põhiseadust puudutavates asjades. Apellatsioonikohtul on üksnes apellatsioonikohtu pädevus.

Piirkonna- ja ringkonnakohtud on kohaliku ja piiratud pädevusega kohtud, mis tähendab, et nad saavad menetleda üksnes hagsid, mille hind jääb alla teatava piirväärtuse ja mille puhul menetluspoolte alaline elukoht või registrijärgne asukoht on teatavas geograafilises asukohas või mille puhul leping sõlmiti teatavas geograafilises asukohas. Piirkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetleb ringkonnakohus ja ringkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetleb kõrgem kohus.

Väiksemate nõuete kohus kuulub piirkonnakohtu alla ja menetleb tarbijatega seotud asju, mille puhul nõutud summa ei ületa 2000 eurot. Seda menetlust võib kasutada ka üks ettevõtja teise vastu.

Piirkonnakohus menetleb asju, mille kahjunõuete väärtus on alla 15 000 euro. Ringkonnakohus menetleb kahjunõudeid, mille väärtus on alla 75 000 euro (60 000 euro isikukahju puhul). Tema pädevusse kuuluvad ka perekonnaõiguse, sealhulgas abielulahutuse, lahusel ja abielu tühisuse asjad. Kõrgem kohus menetleb kahjunõudeid, mille väärtus on üle 75 000 euro (60 000 euro isikukahju puhul).

Tööõigusega seotud nõudeid menetleb tööasjade apellatsioonikohus (*Employment Appeals Tribunal*), mis on sõltumatu organ. Ta lahendab mitmesuguseid vaidlusi, mis puudutavad tööalaseid õigusi. Teatavatel juhtudel võib kumbki pool esitada kuue nädala jooksul pärast tööasjade apellatsioonikohtu otsust kaebuse ringkonnakohtule. Kui ringkonnakohtule kaebust ei esitata ja tööandja otsust ei täida, võib tööhõive-, ettevõtlus- ja innovatsiooniminister algatada ringkonnakohtus menetluse töötaja nimel. Kumbki pool võib tööasjade apellatsioonikohtu otsuse peale esitada kaebuse kõrgemale kohtule, kuid üksnes õigusküsimuse lahendamiseks.

2004. aastal asutatud kaubanduskohus (*Commercial Court*) on [kõrgema kohtu](#) eriosakond, mille tegevust reguleeritakse eelkõige [kõrgeimate kohtute kodukorra \(Rules of the Superior Courts\) artikliga 63A](#). Ta lahendab ärivaidlusi, mille puhul nõude väärtus on vähemalt 1 miljon eurot, intellektuaalomandiga seotud vaidlusi ja regulatiivsete otsuste kohtulikku läbivaatamist puudutavaid kaebusi või taotlusi. Samuti menetleb ta teisi asju, mida kohtunik peab asjakohaseks. Kaubandusasjad ei kuulu automaatselt kõrgema kohtu kaubanduskolleeegiumi pädevusse. Seda otsustab kaubanduskohtu kohtunik. Kohus

kasutab üksikasjalikku kohtuasjade haldamise süsteemi, mille eesmärk on kiirendada kohtuprotsessi ettevalmistamist, kaotada tarbetud kulud ja viivitused ning tagada täielik kohtuistungieelne avalikustamine.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Pädev kohus, kelle poole hagiga esimeses astmes pöörduda, määratakse kahjunõude laadi (leping, lepinguväline kahju jne) ja väärtuse järgi (vt eespool). Piirkonnakohtu puhul on riik jagatud 24 territoriaalseks üksuseks ja igasse neist on alaliselt määratud üks või mitu kohtunikku. Kahes suurimas linnas, Dublinis ja Corkis, määratakse tegevusmahu tõttu alaliselt ametisse mitu kohtunikku. Ringkonnakohtu puhul on riik jagatud kaheksaks ringkonnaks. Igas ringkonnas määratakse ametisse üks ringkonnakohtu kohtunik, välja arvatud Dublinis ja Corkis, kus tegevusmahu tõttu määratakse ametisse mitu kohtunikku. Kõrgem kohus asub Dublinis ja menetleb esialgseid hagnõudeid. Samuti menetleb ta kindlaksmääratud aegadel aasta jooksul mitmes paigas isikukahju ja surmaga lõppenud vigastusi puudutavaid asju. Lisaks sellele menetleb kõrgem kohus kohalikul tasandil tsiviil- ja perekonnaõiguse asjades tehtud ringkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebusi.

Piirkonnakohus on pädev menetlema asju, mis puudutavad lepinguid, teatavaid kahju õigusvastase tekitamise juhtumeid, järelemaksu- ja krediidlepinguid, üürilepinguid (nt väljatõstmise üüri maksmata jätmise tõttu) ja kaupade ebaseadusliku kinnipidamise juhtumeid, kui nõude väärtus on kuni 15 000 eurot. Piirkonnakohtu on ka volitused pöörata täitmisele mis tahes kohtu otsuseid võlgade sissenõudmiseks, anda välja lubasid, näiteks alkoholimüügilubasid, ning otsustada lapse isikuhooldusõiguse ja ülalpidamise üle.

Ringkonnakohtu pädevusse kuuluvad lepingute ja lepinguvälise kahjuga seotud asjad, pärimis- ja pärandvara haldamisega seotud asjad, õigluse põhimõttel põhinevad asjad, väljatõstmist puudutavad asjad ja üürilepingu pikendamise taotlused üüri- ja krediidlepingutel põhinevates asjades, kus kahjunõude väärtus ei ületa 75 000 eurot (isikukahju korral 60 000 eurot). Ringkonnakohtu pädevusse kuuluvad ka perekonnaõigust puudutavad menetlused (sh kooselu lõpetamine, lahutuse kehtetuks tunnistamine ja piirkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebuste menetlemine) ning apellatsioonikohtuna selliste kaebuste menetlemine, mis on esitatud rendileandjaid ja rentnike käsitlevate õigusaktide alusel makstud maarenti puudutavates vaidlustes vahekohtunike poolt tehtud otsuste peale.

Ringkonnakohtus menetleb kohtunik tsiviilasju ilma vandekohtuniketa. Piirkonnakohtu otsuste peale esitatud kaebuste lahendamiseks korraldatakse uus kohtuistung ning ringkonnakohtu otsus on lõplik ega kuulu edasikaebamisele.

Põhiseaduse kohaselt on kõrgemal kohtul täielik algne pädevus kõigis faktilistes või õiguslikes küsimustes. See tähendab, et ta on pädev menetlema kõiki tsiviilasju, mille kostja elab Iirimaa, mille puhul on väidetav leping sõlmitud või väidetav lepinguväline kahju tekitatud Iirimaa või mille puhul asub vaidluse esemeks olev kinnisasi Iirimaa. Kõrgem kohus menetleb ringkonnakohtu otsuse peale esitatud kaebusi ning teostab järelevalvet piirkonnakohtu ja teiste madalama astme kohtute üle. Kõrgema kohtu otsuse peale esitatud kaebusi menetlevad apellatsioonikohtus ja ülemkohus, kui viimane kinnitab, et asja lahendamine on üldistes huvides või õigluse huvides. Apellatsioonikohtu otsuse peale võib esitada kaebuse ülemkohtule, kui ülemkohus kinnitab, et asja lahendamine on üldistes huvides või õigluse huvides. Apellatsioonimenetluses ei korraldata uut kohtuistungit, vaid tuginetakse esimeses astmes esitatud tõenditele ja õiguslikele argumentidele.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Pädev piirkonna- või ringkonnakohus, kelle poole tsiviilhagiga pöörduda, määratakse asukoha järgi, kus kostja või üks kostjatest tavaliselt elab või mis tahes kutsealal, tegevusalal või ametikohal tegutseb. Enamiku lepingutega seotud kohtuasjade puhul on asjakohane koht või piirkond see, kus leping on väidetavalt sõlmitud, lepinguvälise kahju tekitamise puhul see, kus see kahju on väidetavalt tekitatud, perekonnaasjades see, kus taotluse esitaja elab, ja kinnisasja rentimise või üürimise või omandiõigusega seotud asjades see, kus asuvad vaidluse esemeks olevad hooned või kinnistud.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Ei ole asjakohane.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Ei ole asjakohane.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei ole asjakohane.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Iirimaa kohtute struktuuri on selgitatud põhjalikumalt [Iirimaa kohtuteenistus](#) veebisaidil. Üldsuse teavitamiseks on avaldatud ka brošüür „*Explaining the Court*“. Lisateavet kohtusüsteemi kohta saab lisaks teabenõukogult, s.o riigiasutuselt, mis toetab mitmesuguste avalike ja sotsiaalteenuste alast teavitamist, nõustamist ja selgitustööd. Teabenõukogul on oma veebisait, abitelefoni ja arvukalt teabekeskusi üle kogu riigi.

Lingid

[Iirimaa kohtuteenistus](#)

<http://www.citizensinformation.ie/>

Viimati uuendatud: 17/12/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Kreeka

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kreekas kuulub enamik tsiviil- ja kaubandusasju üldiste tsiviilkohtute pädevusse. Erandina on suurte linnade tsiviilkohtute juurde erioigusaktiga loodud eriosakonnad, millel on ainupädevus menetleda konkreetseid asju vastavalt õigusvaldkonnale. Need osakonnad on: osakonnad, mis on pädevad menetlema ühenduse kaubamärgiga seotud kohtuasju Ateenas ja Thessalonikis, ja osakond, mille pädevusse kuulub mereõiguse asjade menetlemine Pireuses.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Enamikul juhtudel määratakse kohtute pädevus kindlaks vaidluse eseme väärtuse põhjal. Vaidluse eseme väärtuse hindamisel arvestatakse hagnõude esitatud nõuet, võtmata arvesse lisanõudeid. Kui sama hagi hõlmab mitut nõuet, siis need summeeritakse.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilkohtute pädevusse kuuluvaid kohtuasju menetlevad esimeses astmes rahukohtud (piirkondlikud tsiviilkohtud), mis jagunevad väiksemaid nõudeid menetlevateks kohtuteks (*Irinodikia*), ühe kohtunikuga esimese astme kohtuteks (*Monomeli Protodikia*) ja mitme kohtunikuga esimese astme kohtuteks (*Polymeli Protodikia*).

Väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute pädevusse kuuluvad eeskätt a) kõik vaidlused, mida saab rahaliselt hinnata, juhul kui hagihinnaks on kuni kakskümmend tuhat (20 000) eurot; b) kõik põhikohtuvaidlused ja neist tulenevad vaidlused, mis puudutavad üürilepinguid, tingimusel et kokkulepitud igakuine üür on kuni kuussada (600) eurot.

Väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute pädevusse kuulub enamik vaidlusi (olenemata hagihinnast), mis puudutavad põllumajandust, loomade müüki, naabritevahelisi omandivaidlusi, hotelli- ja transpordiettevõtjatega sõlmitud lepingutest tulenevaid vaidlusi, ühenduste ja ühistute nõudeid oma liikmete vastu ja vastupidi, advokaatide nõudeid seoses teenuste osutamise esimese astme kohtutes ja politseikohtutes (*Ptaismatodikia*) ning kohtus tunnistusi andnud või kohtu määratud tunnistajate, tõlkide, sundvalitsejate või valvurite õigusi, hüvitisi või kulusid.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad kõik vaidlused, mida saab rahaliselt hinnata, juhul kui hagihind on üle kahekümne tuhande (20 000) euro, kuid mitte üle kaheksa viiekümne tuhande (250 000) euro.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad ka järgmised vaidlused, isegi kui nende väärtus on üle kaheksa viiekümne tuhande (250 000) euro: üüri- või rendilepingutest tulenevad vaidlused; töötajatega või oskus- või käsitööliste valmistatud teose või esemega seotud töövaidlused; kollektiivlepingutega seotud vaidlused sotsiaalkindlustusorganisatsioonide ja kindlustatud isikute vahel; vaidlused advokaatide tasude, hüvitiste ja kulude üle, v.a eespool nimetatud vaidlused, mida menetletakse väiksemaid nõudeid menetlevates kohtutes; vaidlused, mis on seotud õigus-, meditsiini- või parameditsiini valdkonna töötajatega või inseneride, keemikute või maaklerite/agentide ja kohtuasutuse määratud isikutega, nagu ekspertide, ekspertvahekohtunike, hindajate, vahekohtunike, testamenditäitjate, haldurite või likvideerijatega; vaidlused, mis on seotud sõiduki põhjustatud kahjust tulenevate mis tahes liiki hüvitisnõuetega, sh maismaasõidukite kindlustuslepingutega seotud nõuded, ning vallas- või kinnisasja valdamise või kasutamise seotud vaidlused.

Ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad väärtusest olenemata alati vaidlused, mis on seotud järgmisega: abielulahutus; abielu kehtetuks tunnistamine; abielu olemasolu või puudumise tuvastamine; abielusuhted abielu ajal ja sellest tulenevad, sealhulgas isaduse küsimused, põlvnemise või vanemliku vastutuse tuvastamine; väljaspool abielu sündinud lapse isast põlvnemise tuvastamine; selle tuvastamine, kas väljaspool abielu sündinud last tunnistatakse vabatahtlikult või mitte või kas selline tunnistamine on kehtetu või kas sellisel lapsel on samasugune staatus nagu lapsel, kes on vanemate abielust tulenevalt sündinud nende abielu kestel, sealhulgas vabatahtliku tunnistamisega seotud probleemid; selle tuvastamine, kas laps on lapsendatud või mitte või kas tema lapsendamise õigussuhe on lõppenud või mitte ja vanema hooldusõiguse olemasolu või puudumise tuvastamine. Samuti vaidlused, mis on seotud abielust, abielulahutusest või sugulusest tuleneva ülalpidamisega; vanemliku vastutuse teostamine; lapsevanemate lahkarvamused vanema õiguste ühisel teostamisel, samuti lapsevanemate ja teiste ülenejate sugulaste suhtlemine lapsega; ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamise reguleerimine abikaasade vahel, samuti muude ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamisega seotud küsimuste reguleerimine abikaasade vahel kooselu lõppemise korral; hoone korruste omandiõigusega seotud vaidlused ja ühingute või ühistute üldkoosolekute otsuste tühistamisega seotud vaidlused. Mitme kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse kuuluvad kõik vaidlused, mis ei kuulu väiksemaid nõudeid menetlevate kohtute ja ühe kohtunikuga esimese astme kohtute pädevusse.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalne pädevus on kostja alalise elukoha järgsel kohtul.

Kui kostjal puudub alaline elukoht Kreekas või välisriigis, on pädev kostja elukoha järgne kohus. Kui kostja elukoht ei ole teada, on pädev kostja viimase alalise elukoha järgne kohus Kreekas või alalise elukoha puudumisel tema viimase elukoha järgne kohus.

Riigi puhul on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas asub konkreetne asutus, mis peab seaduse kohaselt riiki kohtus esindama.

Juriidilise isiku puhul, kes võib olla kohtuasja pooleks, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas on tema registrijärgne asukoht või kus asub tema filiaal, kui vaidlus puudutab tema tegevust.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Kui asja on pädevad menetlema mitu kohut, on hagejal õigus sobiv välja valida. Tähtsuse järjekord määratakse kindlaks hagiavalduse esitamise kuupäeva alusel.

Kui kohus ei ole pädev ei sisuliselt (*ratione materiae*) ega ka territoriaalselt (*ratione loci*), teeb kohus ise oma ametiülesandest tulenevalt (*ex officio*) selle otsuse ja täpsustab, milline kohus on pädev, ning saadab kohtuasja sellesse kohtusse. Esitatud hagi õiguslikud tagajärjed säilivad.

Lepingulised vaidlused

Vaidlused, mis toimuvad isiku eluajal ning puudutavad õigusakti olemasolu või kehtivust ja kõiki sellest tulenevaid õigusi, võib esitada lahendamiseks ka kohtule, mille tööpiirkonnas õigusakt koostati või kus tuleks seda kohaldada. Vaidlused, mis puudutavad teise isiku usaldamisest tingitud kahju (negatiivne huvi) ja läbirääkimistel tehtud eksimusest tulenevaid hüvitisi, võib esitada samasse kohtusse.

Kahju õigusvastane tekitamine

Kahju õigusvastasest tekitamisest tulenevad vaidlused võib samuti esitada lahendamiseks kohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitanud sündmus toimus või peaks toimuma.

Tsiviilhagi

Tsiviilhagi kahjutasu ja hüvitise nõudmiseks kuriteo eest, samuti moraalse kahju või psüühiliste kannatuste hüvitamiseks, võib esitada asjaomast kohtuasja menetlevale kriminaalkohtule.

Ülalpidamise, abielulahutuse ja vanemliku vastutusega seotud kohtuasjad

Abieluga seotud vaidlused (abielust, abielulahutusest või sugulusest tuleneva ülalpidamisega seotud vaidlused; vanemliku vastutuse teostamine; lapsevanemate lahkarvamused vanema õiguste ühisel teostamisel, samuti lapsevanemate ja teiste ülenejate sugulaste suhtlemine lapsega; ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamise reguleerimine abikaasade vahel, samuti muude ühise kodu kasutamise ja vallasvara jaotamisega seotud küsimuste reguleerimine abikaasade vahel kooselu lõppemise korral) võib esitada lahendamiseks ka abikaasade viimase ühise elukoha järgsele kohtule.

Ülalpidamisnõuetega seotud vaidlused võib esitada lahendamiseks ka elatise saaja alalise elukoha või peamise elukoha järgsele kohtule.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kinnisasjaga seotud asjaõigust puudutavad vaidlused ja kinnisasja üürimisest või rentimisest tulenevad vaidlused kuuluvad selle kohtu ainupädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane kinnisasi asub.

(Kui kinnisasi asub piirkonnas, kus on mitu pädevat kohut, on hagejal õigus nende vahel valida.)

Kohtumäärusega kehtestatud vara valitsemise seotud vaidlused kuuluvad määruse teinud kohtu ainupädevusse.

Pärimisega seotud vaidlused kuuluvad selle kohtu ainupädevusse, mille tööpiirkonnas oli surnu alaline elukoht või alalise elukoha puudumisel peamine elukoht surma hetkel.

Kui põhikohtuasjale järgnev kohtuasi on seotud põhikohtuasjaga, sealhulgas eelkõige täiendavate nõuetega või tagatise nõuetega, kuuluvad sellised sekkumised ja muud sarnased nõuded põhikohtuasja menetleva kohtu ainupädevusse.

Seotud põhikohtuasjad kuuluvad esimesena hagiavalduse saanud kohtu ainupädevusse.

Põhikohtuasja menetleva mitme kohtunikuga esimese astme kohtu pädevusse kuuluvad kõik järgnevad kohtuasjad, mis on ühe kohtunikuga esimese astme kohtu ja rahukohtu pädevuses, ning põhikohtuasja menetleva ühe kohtunikuga esimese astme kohtu pädevusse kuuluvad kõik järgnevad kohtuasjad, mis on rahukohtu pädevuses.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Esimese astme üldkohtust, kellel puudub territoriaalne pädevus, võib asjaosaliste sõnaselgel või vaikival kokkuleppel saada pädev kohus, välja arvatud juhul, kui asjaomased vaidlused ei puuduta vara. Ainupädevusse kuuluvate vaidluste korral tuleb saavutada sõnaselge kokkulepe.

Vaikimisi kokkuleppe olemasolu eeldatakse, kui kostja osaleb kohtuistungil ja ei esita õigel ajal pädevuse puudumisele tuginevaid vastuväiteid.

Pooltevaheline kokkulepe, mille alusel saab üldkohus tulevaste vaidluste menetlemise pädevuse, kehtib ainult juhul, kui see on kirjalik ja viitab konkreetsele õigussuhtele, millest vaidlused võivad tekkida.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Ühenduse kaubamärgi ja mereõigust puudutavate vaidluste korral pädevate eriosakondade kohta: *ratione materiae* kohtualluvus määratakse kindlaks tavaliste tsiviilkohtute eeskirjade kohaselt. Territoriaalne kohtualluvus: a) ühenduse kaubamärgi puudutavates kohtuasjades pädev osakond Ateenas hõlmab Ateena, Egeuse, Dodekaneeside, Korfu, Kreeta, Lamía, Náplio, Pátra ja Pireuse apellatsioonikohtute tööpiirkondi; b) ühenduse kaubamärgi puudutavates kohtuasjades pädev osakond Thessaloníkis hõlmab Thessaloníki, Lääne-Makedoonia, Traakia, Ioánnina ja Lárisa apellatsioonikohtute tööpiirkondi ning c) mereõigust puudutavates asjades pädev osakond Pireuses hõlmab kogu Atika maakonda.

Viimati uuendatud: 04/06/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Hispaania

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Hispaanias on kohtud korraldatud kohtualluvuse ühtsuse põhimõttel. Ainsaks erandiks on sõjakohtute alluvus sõja- ja piiramisolukorras ning põhiseaduskohus (*Tribunal Constitucional*) kui põhiõiguste ja -vabaduste põhitagaja põhiõiguste ja -vabaduste kaitse hagi (*recurso de amparo*) kaudu.

Kohtualluvus jaguneb siiski nelja liiki kohtute vahel: tsiviilkohtud, kriminaalkohtud, halduskohtud ja sotsiaalkohtud.

Tsiviilkohtute nurgakivi on esimese astme kohus (*Juzgado de Primera Instancia*), mis lahendab esimese astme kohtuna tsiviilvaidlusi ja vaidlusi, mis ei ole sõnaselgelt määratud mõnele teisele kohtule. Esimese astme kohut võib seega nimetada üld- või tavakohtuks.

Tsiviiliasju lahendavad perekonnakohtud (*Juzgados de Familia*), mis on esimese astme kohtud. Perekonnakohtud on kättesaadavad üldiselt suuremates asulates ja lahendavad perekonnaõiguslikke vaidlusi abielu kehtetuks tunnistamise, lahuselu ja abielulahutuse, vanemate ja laste suhete ning piiratud õigusvõimega isikute kaitse küsimustes. Kui ühe poole suhtes algatatakse naistevastase vägivalda kohtus (*Juzgado de Violencia sobre la Mujer*) kriminaalmenetlus, kuuluvad ka nimetatud tsiviilmenetlused selle kohtu pädevusse.

Tsiviiliasju lahendavad ka kaubanduskohtud (*Juzgados de lo Mercantil*) ja ELi kaubamärgi kohtud (*Juzgados de Marca Comunitaria*).

Sotsiaalkohtud (*Juzgados de lo Social*) menetlevad tööõigust puudutavaid kohtuasju. Nende hulka kuuluvad tööandjate ja töötajate vahelised individuaalsed vaidlused töölepingute üle, kollektiivlepingualased vaidlused, sotsiaalkaitsega seotud nõuded ja riigi vastu esitatavad nõuded seoses tema tööõigusest tulenevate kohustustega.

Kriminaalkohtud arutavad kriminaalasju.

Hispaania õigusele on iseloomulik, et kuriteost tulenevat tsiviilhagi võib läbi vaadata koos kriminaalasjaga. Sellisel juhul otsustab kriminaalkohus kuriteoga tekitatud kahju hüvitise suuruse. Kui kannatanu ei esita tsiviilhagi, esitab selle prokurör tema nimel, välja arvatud juhul, kui kannatanu on sõnaselgelt loobunud õigusest esitada kriminaalasjas tsiviilhagi.

Halduskohtud kontrollivad riigiasutuste tegevuse õiguspärasust ja menetlevad nende vastu esitatud rahalisi nõudeid.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Vt vastused allpool.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Hispaanias ei eristata esimese astme kohtuid vastavalt nende menetletavate nõuete suurusele või juhtumite raskusele ja ükski esimese astme kohus ei aruta teiste esimese astme kohtute otsuste peale esitatud kaebusi. Tsiviilmenetlustes esitatud edasikaebusi arutavad provintsikohtud (*Audiencias Provinciales*).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Hispaania on kohtumõistmise eesmärkidel jagatud territoriaalselt piirkondadeks, ringkondadeks, provintsideks ja autonoomseteks piirkondadeks. Ringkond on territoriaalne üksus, mis koosneb ühest või mitmest samas provintsis paiknevast külgnevast piirkonnast. See on kõige olulisem territoriaalne üksus, sest esimese astme kohtu pädevus hõlmab just seda. (Üksikasjad on avaldatud justiitsministeeriumi veebisaidil mjusticia.gob.es.)

Mõnes paigas töötab kohtuvaidluste arvukuse tõttu mitu sama liiki kohut. Nii on see praegu enamikus linnades. Kohtud on nummerdatud kronoloogiliselt vastavalt nende asutamise kuupäevale.

Kõikidel neil kohtutel on sisuliselt sama pädevus ja töö jaotatakse nende vahel vastavalt valitsuse kehtestatud sise-eeskirjadele. Mõningatel juhtudel võib neid eeskirju siiski kasutada eri liiki kohtuasjade jaotamiseks eri kohtutele samas ringkonnas.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kokkuleppe või kohustuslike eeskirjade puudumisel kehtib põhireegel, et pädev on see esimese astme kohus, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht või kui see puudub, siis tema peamine elukoht. Kui kostja alaline või peamine elukoht ei ole Hispaanias, on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas kostja viibib või kus ta viimati elas. Kui ühegi nimetatud kriteeriumi alusel ei ole võimalik pädevat kohut kindlaks määrata, võib hageja esitada nõude oma alalise elukoha järgsele esimese astme kohtule.

Kohaldatavad põhimõtted:

nõuded ettevõtte omanike ja töötajate vastu, mis on seotud nende äri- või kutsetegevusega, võib esitada hageja valikul mis tahes kohas, kus nad tegutsevad; nõuded juriidiliste isikute vastu võib esitada ka kohtule, mille tööpiirkonnas hagi esemeks olev olukord või õiguslik suhe tekkis või kehtib, tingimusel et juriidilisel isikul on seal oma üksus või esindaja.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Praegune Hispaania menetlussüsteem ei võimalda hagejal üldiselt koha järgi pädevat kohtu valida. See on võimalik ainult järgmistel juhtudel:

- kinnisasjaga seotud asjaõigust puudutavad hagid, mis hõlmavad mitut kinnisasja või ühte kinnisasja, mis asub eri ringkondades. Nendel juhtudel võivad hagejad valida hagi esitamiseks mis tahes ringkonna pädeva kohtu;
- hagid, millega nõutakse teise poole vara haldamise eest vastutavatelt isikutelt aruannete esitamist ja heakskiitmist, kui nende aruannete esitamise koht ei ole kindlaks määratud. Sellistel juhtudel võivad hagejad valida kostja alalise elukoha ja vara haldamise koha vahel;
- pärandvaraga seotud vaidlused: hagejad võivad valida surnud isiku viimase alalise elukoha järgse kohtu Hispaanias või kohtu, mille tööpiirkonnas asub enamik pärandvarast;
- intellektuaalomandit puudutavad hagid: hagejad võivad valida, kas esitada hagi sellele kohtule, mille tööpiirkonnas rikkumine toimus, mille tööpiirkonnas esineb esmapilgul usutavaid tõendeid rikkumise toimumise kohta või mille tööpiirkonnas on ebaseaduslikud koopiad;
- ebaausa konkurentsi juhtumid, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline või peamine elukoht: nendel juhtudel võivad hagejad valida kohtu, mille tööpiirkonnas ebaaus konkurents ilmnes või kus on tunda selle mõju;
- üksnes vanema hooldusõigusega seotud nõuded või ülalpidamisnõuded, mille üks lapsevanematest on alaealiste nimel esitanud teisele lapsevanemale, kui mõlemad elavad eri kohturingkondades. Sellistel juhtudel võivad hagejad valida kostja alalise elukoha või lapse peamise elukoha järgse kohtu;
- üksiku tarbija või kasutaja õiguste teostamist puudutavaid hagnid võib üldjuhul arutada tarbija valikul kas tarbija, kasutaja või kostja alalise elukoha järgne kohus.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Järgmistel juhtudel kehtivad kohustuslikud eeskirjad, mis näevad ette, et hageja pöörduks muu kohtu kui kostja alalise elukoha järgse kohtu poole. Nendel juhtudel ei ole pooltel sõnaselget või kaudset võimalust anda asi konkreetse kohtu lahendamata:

- asjaõigus või üüri või rendi saamise õigus seoses kinnisasjaga ning ühisomandit (*propiedad horizontal*) puudutavad kohtuasjad: pädevus kuulub kohtutele, mille tööpiirkonnas kinnisasi asub;
- pärandvaraga seotud vaidlused: hagejad võivad valida surnud isiku viimase alalise elukoha järgse kohtu Hispaanias või kohtu, mille tööpiirkonnas asub enamik pärandvarast;
- õigus- ja teovõimeta isikute abistamist või esindamist puudutavad kohtuasjad: neid menetleb kohus, mille tööpiirkonnas asjaomane isik elab;
- põhiõiguste kaitsmine tsiviilkohtute kaudu: neid kohtuasju menetleb hageja alalise elukoha järgne kohus või kui hagejal puudub Hispaanias alaline elukoht, siis kohus, mille tööpiirkonnas asjassepuutuva õiguse rikkumine toimus;
- mootorsõidukite kasutamisega seotud kahju hüvitamise nõuded: pädev on kohus, mille tööpiirkonnas kahju tekkis;
- ettevõtte otsuste vaidlustamine: territoriaalne pädevus määratakse kindlaks ettevõtte registreeritud asukoha järgi;
- teatavate üldiste lepingutingimuste lepingu osaks mittetunnistamise või teatava klausli kehtetuks tunnistamise hagid: pädev on hageja alalise elukoha järgne kohus;
- deklaratiivsed liihagid tüüplepingu tingimuste kehtivuse lõpetamiseks või tühistamiseks, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline elukoht: sellistel juhtudel on pädev see kohus, mille tööpiirkonnas tüüpleping sõlmiti;
- hagid tüüplepingu tingimuste kehtivuse lõpetamiseks tarbijate või kasutajate kollektiivsete või ühiste huvide kaitseks, kui kostjal puudub Hispaanias tegevuskoht või alaline elukoht: sel juhul on pädev kohus hageja alalise elukoha järgne kohus;
- hagid, millega nõutakse mõnelt järgmiselt isikult, et ta täidaks oma kohustusi: kindlustusselts; isik, kes on müünud teisele isikule isikliku vara osamaksetega või rahastanud selle vara ostmist; isik, kes on teinud isikliku vara või teenuste avaliku pakkumise, millega teine isik on nõustunud. Sellistel juhtudel on pädev kohus hageja alalise elukoha järgne kohus;
- kolmandate isikute vaie vara arestimisele: pädev on kohus, mille tööpiirkonnas on arestimiskorralduse teinud üksuse asukoht;
- lahuselu, abielu kehtetuks tunnistamise või abielulahutuse taotlemine: pädev kohus on perekonnakohus või perekonnakohtu puudumisel abikaasade ühise kodu asukoha järgne esimese astme kohus. Kui ühine kodu puudub, on pädev kohus see kohus, mille tööpiirkonnas asus abikaasade viimane ühine kodu või kus on teise abikaasa elukoht. Kui need puuduvad, on pädev kohus asjaomase isiku alalise elukoha järgne kohus. Kui avaldus esitatakse vastastikusel kokkuleppel, allub asi viimase ühise kodu asukoha või emma-kumma abikaasa alalise elukoha järgsele kohtule;
- üksnes alaealiste isikuhooldusõigusega seotud nõuded või ülalpidamisnõuded, mille on üks lapsevanem esitanud alaealiste nimel teisele lapsevanemale: asi allub lapsevanemate viimase ühise kodu asukoha järgsele kohtule. Kui lapsevanemad elavad erinevates kohtupiirkondades, võib hageja valida kostja alalise elukoha või lapse elukoha järgse kohtu.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Üldjuhul saab Hispaanias territoriaalset pädevust muuta, mis tähendab seda, et kohtuvaidluse lahendamiseks võib sõnaselgelt või vaikimisi valida konkreetse ringkonna kohtu, tingimusel et asjaomane küsimus kuulub selle kohtu pädevusse.

Sõnaselge kohtualluvuse valimisega on tegemist siis, kui huvitatud isikud sõlmivad sõnaselge kokkuleppe, milles on märgitud konkreetne ringkond, milles asuva kohtu poole nad pöörduvad.

Vaikimisi kohtualluvuse valimisega on tegu järgmistel juhtudel:

- kui hageja või avaldaja pöördub konkreetse ringkonna kohtusse ja esitab hagi või avalduse või taotluse, mis tuleb esitada kohtule, kes on pädev seda hagi arutama;
- kui kostja või asjast puudutatud isik ilmub kohtusse ja teeb seejärel mõne muu menetlustoimingu kui vaidlustab kohtu pädevuse õigel ajal ja õiges vormis. Kui pärast menetluse algatamist muutub poolte alaline elukoht, vaidlusaluse eseme asukoht või menetluse eesmärk, ei muuda see kohtualluvust, mis määratakse kindlaks vastavalt menetluse algul kinnitatud olukorrale (*Perpetuatio Iurisdictionis*).

Siiski kohaldatakse järgmisi põhimõtteid.

Sõnaselge kohtualluvuse valimine ei ole lubatud tüüplepingutes, lepingutes, milles üks pool on kehtestanud üldtingimused, või tarbijalepingutes /kasutajalepingutes. Sel juhul on siiski võimalik vaikimisi kohtualluvuse valimine.

Kui seaduses on sätestatud kohustuslikud territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad, ei ole kohtualluvuse valimine võimalik.

Kiirmenetluse, maksekäsumenetluse või täitemenetluse korral ei ole kohtualluvuse valimine lubatud.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Järgmisena on kirjeldatud Hispaania erikohtuid.

Perekonnakohtud, mis on esimese astme kohtud. Perekonnakohtud on kättesaadavad üldiselt suuremates keskustes ja neil on ainupädevus perekonnaõiguslikes kohtuvaidlustes. Täpsemalt menetlevad need kohtud asju, mis puudutavad järgmist:

lahuselu, abielu tühistamine ja abielu lahutamine ning vanemliku vastutuse teostamine alaealiste suhtes.

Territoriaalse pädevuse eeskirjad on samad, mida kohaldatakse esimese astme kohtute suhtes, kes arutavad perekonnaasju, kui asjaomases piirkonnas puudub spetsiaalne perekonnakohus.

Sotsiaalkohtud arutavad tööõiguslikke nõudeid. Nende hulka kuuluvad tööandjate ja töötajate vahelised individuaalsed vaidlused töölepingute üle, kollektiivlepingualased vaidlused, sotsiaalkindlustushüvitislikud nõuded ja riigi vastu esitatavad nõuded seoses tema tööõigusest tulenevate kohustustega. Üldjuhul on territoriaalne pädevus hageja valikul kas kohtul, mille tööpiirkonnas töötaja osutab oma teenuseid või kus on kostja alaline elukoht.

Kaubanduskohtud tegutsevad provintside tasandil ja arutavad kaubandusvaidlusi.

Nad arutavad ka seotud kohtuasju, mis puudutavad järgmist:

Need kohtud arutavad maksejõuetusega seotud asju, välja arvatud juhul, kui maksejõuetus puudutab muud isikut kui ettevõtjat: sel juhul on pädevad esimese astme üldkohtud.

Tsiviilõiguslikud rahalised nõuded maksejõuetu isiku vara vastu, välja arvatud nõuded õigus- ja teovõimet, põlvnemist, abielu ja alaealisi puudutavates menetlustes;

Juriidilise isikuga seotud hagid töölepingute kollektiivseks lõpetamiseks, muutmiseks või peatamiseks, kui tööandja on maksejõuetu isik, või hagid kõrgema juhtkonna lepingute peatamiseks või lõpetamiseks;

Mis tahes täite- või ajutine meede maksejõuetu isiku vara ja majanduslike õiguste vastu, olenemata sellest, milline kohus tegi täitekorralduse;

Tsiviilvastutusnõuded äriühingu juhtide, audiitorite või likvideerijate vastu seoses maksejõuetule isikule maksejõuetusmenetluse ajal tekkinud kahjuga;

Nõuded, mis on seotud järgmisega:

ebaaus konkurents,

intellektuaalomand ja reklaam,

äriühinguõigus ja ühistuid reguleeriv seadus,

riigisisene või rahvusvaheline transport,

mereõigus,

lepingu üldtingimused,

vahekohtumenetluse eeskirjade kohaldamine eespool loetletud asjades.

Maksejõuetusmenetluse algatamise ja lahendamise pädevus on sellel kaubanduskohtul, mille tööpiirkonnas on võlgniku põhihuvide kese. Kui võlgnik elab alaliselt ka Hispaanias ja kui tema alaline elukoht ja põhihuvide kese asuvad eri kohtades, on ka võlgniku alalise elukoha järgsel kaubanduskohtul asja arutamise pädevus. Selle valiku teeb võlausaldaja oma avalduse esitamisel.

Kui võlgnik on juriidiline isik, siis eeldatakse, et tema registrijärgne asukoht on tema põhihuvide kese. Seetõttu ei võeta arvesse registrijärgse asukoha muutust, mis on toimunud kuue kuu jooksul enne maksejõuetusmenetluse algatamise avalduse esitamist.

Alicante kaubanduskohtud tegutsevad ELi kaubamärgi kohtutena, kui nad kasutavad oma ainupädevust lahendada esimeses astmes kohtuvaidlusi, mis algatatakse nõukogu 20. detsembri 1993. aasta määruse nr 40/94 (ühenduse kaubamärgi kohta) või nõukogu 12. detsembri 2001. aasta määruse nr 6/2002 (ühenduse disainilahenduse kohta) alusel.

ELi kaubamärgi kohtutel on oma pädevuse teostamisel nendes küsimustes pädevus kogu riigi territooriumil.

Lisaks nendele erikohtutele võib kohtute üldnõukogu (*Consejo General del Poder Judicial*) seaduse kohaselt otsustada, et kui on mitu sama liiki kohut, siis on ühel või mitmel neist ainupädevus arutada teatavat liiki asju või jälgida asjaomastest õigusnormidest kinnipidamist.

Seda õigust on juba mitmel pool rakendatud, eelkõige seoses teovõimetusega ja hooldusasutusse sunnisaatmisega vaimuhaiguse tõttu. Sellistel juhtudel kuulub pädevus üldiselt perekonnakohtutele.

Viimati uuendatud: 05/06/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusalaase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusalaase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Prantsusmaa

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Prantsuse kohtusüsteemis eksisteerivad kõrvuti kaht liiki kohtud: halduskohtud ja üldkohtud.

Mõlemal kohtul on kolmetasandiline struktuur.

Esimest liiki kohtute puhul teevad esimeses astmes kohtuotsuseid halduskohtud (*tribunaux administratifs*) ja mitmesugused erihalduskohtud. Nende otsuseid saab vaidlustada haldusapellatsioonikohtutes (*cours administratives d'appel*). Haldusapellatsioonikohtute otsuseid on pädev läbi vaatama riiginõukogu (*Conseil d'État*).

Teist liiki kohtute puhul teevad esimeses astmes kohtuotsuseid kõrgema astme kohtud (*tribunaux de grande instance*) koos mitmesuguste teiste kohtutega, mille pädevus on seadusega kehtestatud. Nende otsuseid võib vaidlustada apellatsioonikohtutes (*cours d'appel*), mis koosnevad mitmest kolleegiumist (tsiviil- (*civile*), sotsiaal- (*sociale*), kaubandus- (*commerciale*) ja kriminaalkolleegium (*criminelle*)). Apellatsioonikohtu otsuse peale võib esitada kaebuse kassatsioonikohtule (*Cour de cassation*) (mis koosneb samuti mitmest kolleegiumist, mis jagunevad vastavalt apellatsioonikohtute puhul nimetatud valdkondadele).

Kohtusüsteem koosneb järgmistest kohtutest:

Halduskohtud:

riiginõukogu (1),

haldusapellatsioonikohtud (8),

halduskohtud (42).

Üldkohtud:

kassatsioonikohus (1),

apellatsioonikohtud (36),

kõrgem apellatsioonikohus (*Tribunal supérieur d'appel*) (1),

kõrgema astme kohtud (164) (neist 16 on pädevad kaubandusasjades),

esimese astme kohtud (*Tribunaux de première instance*) (4) (neist 2 on pädevad kaubandusasjades),

alaealiste kohtud (*Tribunaux pour enfants*) (155),

sotsiaalkindlustuskohtud (*Tribunaux des affaires de sécurité sociale*) (114),

alama astme kohtud (*Tribunaux d'instance*) (307),

töövaidluskohtud (*Conseils de prud'hommes*) (210),

töökohtud (*Tribunaux du travail*) (6),

kaubanduskohtud (*Tribunaux de commerce*) (134).

Üldkohtud on spetsialiseerunud järgmiselt:

kõige tavalisemaid vaidlusi lahendavad alama astme kohtud. Üldjuhul menetlevad nad kõiki nõudeid suurusega kuni 10 000 eurot. Samuti on nad pädevad lahendama teatavaid konkreetseid vaidlusi (tasumata rent või üür, töötasu arestimine, valimised töökoha tasandil, krediit tarbijaõiguse asjades); kaubanduskohtute pädevusse kuuluvad ettevõtjatevahelised vaidlused, krediidiastutestevahelised vaidlused ning ettevõtjate ja krediidiastutestevahelised vaidlused, kaubandusettevõtjatega seotud vaidlused ning vaidlused, mis puudutavad äritehinguid mis tahes isikute vahel ja kaubandusettevõtjate finantsraskusi puudutavad vaidlused (likvideerimine ja pankrotivara haldamine jne);

põllumajandusmaale spetsialiseerunud kohtud (*tribunaux paritaires des baux ruraux*) arutavad põllumajandusmaa rentnike ja rendileandjate vahelisi vaidlusi (rendisuhte alusel põllumajandus, loonusrendisuhte alusel põllumajandus jne);

töökohtud arutavad eraõigusliku töölepingu sõlminud töötajate ja tööandjate vahelisi vaidlusi;

sotsiaalkindlustuskohtute (*tribunaux des affaires de sécurité sociale*) pädevusse kuuluvad kuni dekreediga kehtestatud kuupäevani, kuid hiljemalt

1. jaanuarini 2019 vaidlused, mille suhtes kohaldatakse sotsiaalkindlustust ja vastastikust põllumajanduskindlustust reguleerivaid õigusnorme; alates dekreediga kehtestatud kuupäevast ja hiljemalt alates 1. jaanuarist 2019 kuuluvad need vaidlused spetsiaalselt määratud kõrgema astme kohtute pädevusse;

puuetega seotud vaidluste kohtud (*tribunaux du contentieux de l'incapacité*) lahendavad kuni dekreediga kehtestatud kuupäevani, kuid hiljemalt kuni

1. jaanuarini 2019 vaidlusi, mis puudutavad puuet või puudeastet, töövõimetust ja tööks sobimatust; alates dekreediga kehtestatud kuupäevast ja hiljemalt

alates 1. jaanuarist 2019 kuuluvad need vaidlused spetsiaalselt määratud kõrgema astme kohtute pädevusse;

sõjaväepensionide kohtud lahendavad sõjaväepensionidega seotud vaidlusi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Pädevuse jaotumist kõrgema astme kohtute, alama astme kohtute ja kohalike kohtute (*juridictions de proximité*) vahel on selgitatud eespool. Tuleb märkida, et kui pädevus ei ole konkreetselt antud teistele kohtutele, on pädevateks üldkohtuteks tavaliselt kõrgema astme kohtud.

Alama astme kohtud on pädevad lahendama vaidlusi väärtuses kuni 10 000 eurot, aga ka piiramatul väärtusega vaidlusi teatavates küsimustes, nagu tarbijaõigus, täiskasvanute eestkoste ja eluaseme üürimine.

Kõrgema astme kohtud on pädevad lahendama kõiki muid tsiviilvaidlusi, mis ei kuulu teiste kohtute pädevusse, eelkõige vaidlusi perekonnaasjades.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul kuulub pädevus kostja elukoha järgsele kohtule. Selle reegli eesmärk on pakkuda kostjatele teatavat kaitset, sest neil on kergem end kaitsta kodule kõige lähemal asuvas kohtus.

Kui kostja on füüsiline isik, on pädev seega kostja alalise elukoha või viibimiskoha järgne kohus. Juriidilise isiku (äriühingu, ühenduse) puhul on pädev juriidilise isiku asutamiskoha järgne, st üldjuhul registreeritud asukoha järgne kohus. Mõnikord erineb peamine teadaolev tegevuskoht registrijärgsest asukohast. Sel juhul on võimalik pöörduda peamise tegevuskoha järgsesse kohtusse. Mitme filiaaliga suurettevõtja korral võib pöörduda ühe filiaali asukoha järgsesse kohtusse.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lepingud: hagejad võivad esitada hagi kas kostja elukoha järgsele kohtule või sõltuvalt lepingu laadist kohtule, mille tööpiirkonnas asub koht, kuhu kaup tuleb tarnida või kus tuleb teenuseid osutada.

Kahjustava sündmusega (kahju õigusvastase tekitamisega) seotud vastutuse asjades ja kriminaalvastutusele võtmiseiga liidetud tsiviilkohtumenetluse korral võib nõude esitada selle piirkonna kohtule, kus kostja elab või kus kahju tekkis või kahju tekitanud tegu toime pandi.

Kinnisasjaga seotud vaidlused: hageja võib pöörduda vara asukoha järgsesse kohtusse.

Ülalpidamise või abielu kuludes osalemise asjad: hagejal on õigus valida kas kostja elukoha järgne kohus või võlausaldaja elukoha järgne kohus, st hageja elukoha järgne kohus.

Tarbijatega seotud vaidlused: tarbijad võivad esitada hagiavalduse selle piirkonna kohtule, kus nad elasid lepingu sõlmimise või kahju tekitanud teo toimepanemise ajal.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Elatise või hüvitisega seotud vaidlused: pädevus kuulub võlausaldaja abikaasa või selle lapsevanema elukoha järgsele kohtule, kes on laste peamine hooldaja, isegi kui lapsed on juba täisealised.

Lahutus: pädev on perekonna elukoha järgne kohus. Kui abikaasad elavad eraldi, on pädev nende ühiste laste elukoha järgne kohus. Kui abikaasad ei ole ühiseid lapsi, on pädev kostja elukoha järgne kohus.

Pärimine: pädev on surnud isiku viimase elukoha järgne kohus.

Kinnisasjaga seotud vaidlused: pädevus kuulub kinnisasja asukoha järgsele kohtule.

Kinnisasja üürimine: pädevus kuulub kinnisasja asukoha järgsele kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Kõigil erikohtutel on ainupädevus ja pädevuse puudumise peab omal algatusel tõstatama kohus. Ainus võimalus pöörduda sellisesse kohtusse, mis ei ole tavaliselt pädev, on valiku tegemisel kõrgema astme kohtu ja alama astme kohtu vahel asjades, milles neil puudub ainupädevus.

Üldjuhul on igasugune lepingu klausel, mis on vastuolus territoriaalsel kohtualluvust ja kohtualluvuse jaotumist käsitlevate eeskirjadega, tühine, välja arvatud kahe ettevõtja vahel sõlmitud lepingute puhul, tingimusel et see klausel on väga täpselt sõnastatud.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Kaubanduskohtud: üldjuhul kuulub pädevus kostja elukoha järgsele kohtule. Kahju tekitanud teo toimepanemisega seotud vastutuse korral on pädev kas kahju tekitanud teo toimepaneku koha või kahju kandmise koha järgne kohus.

Põllumajandusmaale spetsialiseerunud kohtud: pädev on kinnisasja asukoha järgne kohus.

Töökohtud: töötajad võivad pöörduda selle töökohtu poole, mille tööpiirkonnas asub nende töökoht, sõlmiti tööleping või asub selle ettevõtja registrijärgne asukoht, kelle heaks nad töötavad. Kui töötaja tegi tööd väljaspool tegevuskohta, tuleb pöörduda töötaja elukoha järgse töökohtu poole.

Sotsiaalasja lahendavad kohtud (dekreediga kehtestatud kuupäevani ja hiljemalt kuni 1. jaanuarini 2019): üldjuhul kuulub pädevus asjaomase hüvitisetaaja elukoha või tööandja asukoha järgsele kohtule või kostja organisatsiooni registreeritud asukoha järgsele kohtule, juhul kui vaidlus toimub organisatsioonide vahel, mille registrijärgsed asukohad asuvad eri kohtupiirkondades.

Lingid

[Justiitsministeeriumi veebisait](#)

[Legifrance'i veebisait](#)

Viimati uuendatud: 23/07/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Horvaatia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Hagiavaldus esitatakse asjas territoriaalset või sisulist pädevust omavale kohtule ja spetsiifilise vaidluse korral erikohtule. Kuid vaid Zagrebi linnas (*Grad Zagreb*) on nendes küsimustes erikohtutena tegevad kohalik tsiviilkohus (*Općinski građanski sud*) ja kohalik töökohus (*Općinski radni sud*), samal ajal kui mujal on üldjuhul pädevad kohalikud kohtud (*Općinski sudovi*).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Kohtute pädevust reguleerivad eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduses.

Täpsemalt öeldes esitatakse hagiavaldus kostja üldise territoriaalse kohtualluvuse järgi, kusjuures üldine territoriaalne kohtualluvus põhineb kostja ajutisel või alalisel elukohal või juriidilise isiku puhul tema registrijärgsel asukohal. Kui kohtuvaidlus on algatatud maakonna, Zagrebi linna, muu linna või kohaliku omavalitsuse vastu, määratakse üldise territoriaalse pädevusega kohus esindusorgani asukoha järgi.

Horvaatia Vabariigi vastu algatatud kohtumenetluste korral määratakse üldist territoriaalset pädevust omav kohus siiski hageja alalise elukoha või registrijärgse asukoha järgi Horvaatias. Kui hagejal ei ole Horvaatias alalist elukohta või registrijärgset asukohta, omab Horvaatia Vabariigi vastu algatatud kohtumenetluste korral üldist territoriaalset pädevust see kohus, kelle tööpiirkonnas asub Horvaatia parlament (*Hrvatski Sabor*).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Eristatakse alama ja kõrgema astme kohtuid. Kohalikud kohtud (*Općinski sudovi*) ja kaubanduskohtud (*Trgovački sudovi*) on esimese astme kohtud ning piirkondlikud kohtud (*Županijski sudovi*) ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohus (*Visoki trgovački sud RH*) on apellatsioonikohtud. Täpsemalt öeldes menetlevad piirkondlikud kohtud kohalike kohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohus menetleb kaubanduskohtute otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi.

Ainult konkreetselt sätestatud erijuhtudel võivad piirkondlikud kohtud ja Horvaatia Vabariigi kõrgem kaubanduskohus mõista õigust esimeses astmes ning sel juhul võib nende otsuste peale esitada kaebuse Horvaatia Vabariigi Ülemkohtule (*Vrhovni sud RH*).

Seega on kõrgema astme kohtud pädevad hagnosisid läbi vaatama üksnes erandjuhtudel, kui madalama astme kohtud kinnitavad, et neil puudub pädevus, ja annavad asja edasiseks menetlemiseks üle.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Konkreetselt asja lahendamata pädeva kohtu kindlaksmääramine oleneb mitmest asjaolust, kuid tavaliselt on pädev kohus kostja üldise territoriaalse kohtualluvuse järgne kohus.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Põhireegli kohaselt põhineb territoriaalne kohtualluvus eelkõige füüsilisest isikust kostja alalisel või ajutisel elukohal või kui kostjaks on juriidiline isik, siis tema registrijärgsel asukohal.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Erandina üldise territoriaalse kohtualluvuse põhireeglilt nähakse tsiviilkohtumenetluse seaduses (artiklites 50–66) ette territoriaalse erikohtualluvuse juhtumid, mida kohaldatakse järgmise suhtes: menetluskaaslasted, ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused, kahju hüvitamise vaidlused, tootja antud garantiist tulenevate õigustega seotud vaidlused, abieluga seotud vaidlused, isaduse või emaduse tuvastamise või vaidlustamise hagid, kinnisvaraga seotud vaidlused ja omandi rikkumist puudutavad vaidlused, õhusõidukite ja laevadega seotud vaidlused, kohtualluvuse kindlaksmääramine isikute korral, kelle puhul puudub Horvaatia Vabariigis üldine territoriaalne kohtualluvus, kohtualluvus juriidilise isiku filiaali asukoha järgi, kohtualluvus välisriigi juriidilise isiku esinduse asukoha järgi Horvaatia Vabariigis, selliste vaidluste kohtualluvus, mis tekivad seoses Horvaatia Vabariigi relvajõudude organisatsiooniliste üksustega, pärimisõigusega reguleeritavates suhetes tekkivate vaidluste kohtualluvus, täite- ja pankrotimenetlustega seotud vaidluste kohtualluvus, maksekohajärgne kohtualluvus, tööga seotud vaidluste kohtualluvus ja välisriigi kodanike vastu esitatud kaebuste vastastikune kohtualluvus.

Eespool nimetatud juhtudel võib hageja alati valida (kuid ei pea valida) muu kohtu kui kostja elukoha järgse kohtu, mis määrati kindlaks vastavalt põhireeglile.

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklile 70 võivad pooled kokku leppida muu sisulist pädevust omava kohtu territoriaalses pädevuses, kuid üksnes siis, kui tegemist ei ole ainupädevust omava kohtuga.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Sõltuvalt sellest, kas tegemist on tsiviil- või kaubandusvaidlusega, saab hagiavalduse esitada kohalikule kohtule (*Općinski sud*) või kaubanduskohtule (*Trgovački sud*) ning Zagrebi linnas saab selle töövaidluse korral esitada ka kohalikule töökohule (*Općinski radni sud*).

Viimati uuendatud: 13/01/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Kohtualluvus - Itaalia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Teatavate tsiviilvaidlustega seoses tuleb pöörduda erikohtute poole. Põllumajandusküsimustega seotud vaidlusi menetlevad üldkohtute spetsialiseerunud üksused ning äri- ja korporatiivküsimustega seotud vaidlusi menetleb ärikohus (*tribunale delle imprese*). Muud erikohtud on alaealiste kohus ja avaliku veemajandusega seotud juhtumeid menetlev kohus. Kõigil muudel juhtudel menetlevad tsiviilasju üldkohtud, mis võivad siiski kasutada erimenetlusi, näiteks töövaidluste ja üüriküsimuste korral.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Pädev kohus määratakse kindlaks territoriaalse pädevuse alusel – n-õ füüsiliste isikute jaoks mõeldud üldkohus (*foro generale delle persone fisiche*) on kostja elukohajärgne kohus – või nõude summa alusel – sel juhul menetleb hagi kas rahukohus (*giudice di pace*) või madalama astme kohus (*tribunale*). Teatavoid asju menetleb konkreetne kohus nõude summast olenemata: näiteks menetleb avaldusi, milles taotletakse abielu kehtetuks tunnistamist, kohtunike kolleegiumist koosnev madalama astme kohus.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Kohtute vahel puudub hierarhiline suhe: on olemas vaid erineva pädevusega kohtud. Hagi summast lähtuvalt menetleb juhtumit esimeses astmes kas rahukohus või madalama astme kohus. Madalama astme kohus koosneb olenevalt menetletavast asjast kas ühest kohtunikust või kohtunike kolleegiumist. Esimeses astmes tehtud kohtuotsuste peale esitatud apellatsioonikohtluse menetleb tavaliselt apellatsioonikohus (*corti d'appello*). Kuid mõnel juhul peab menetluse algatama apellatsioonikohtsuse (juhtumid, mille puhul apellatsioonikohtluse on nõ funktsionaalne pädevus (*competenza funzionale*), näiteks kui esitatakse avaldus vahekohtu otsuse tühistamiseks). Üldjuhul menetleb asja kostja elukohajärgne esimese astme kohus.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Selleks et tuvastada, millisel esimese astme kohtul on territoriaalne pädevus, peate te kindlaks tegema, milline linn on märgitud kostja elukohaks – sel juhul on pädev kohus nõ füüsiliste isikute jaoks mõeldud üldkohus –, või siis tegema kindlaks mõnes muus kohas asuva kohtu, juhul kui kohtutel võib olla alternatiivne pädevus seoses juhtumitega, mis kuuluvad konkreetse klassi; näiteks lepingulistele kohustustega seotud vaidluste puhul on selleks kohustuse tekkimise koha järgne kohus.

Mõne vaidluse menetlemiseks on olemas ainupädevusega erikohtud. Tarbijatega seotud juhtumite korral on pädev tarbija elukohajärgne või alalise asukoha järgne kohus ning omandiõigusi ja väljatõstmist või sundtäitmist käsitlevate juhtumite korral selle piirkonna kohus, kus kinnisvara asub.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Füüsiliste isikute korral on pädev kohus tavaliselt kostja elukoha (*residenza*), alalise asukoha (*domicilio*) või – kui need mõlemad ei ole teada – ajutise elukoha (*dimora*) järgne kohus. Kui kostjal puudub Itaalias elukoht, alaline asukoht või ajutine elukoht või kui ajutine elukoht ei ole teada, on pädev kohus hageja elukohajärgne kohus.

Juriidiliste isikute korral on pädev kohus selle piirkonna kohus, kus asub nende isikute peakontor või kus ettevõtja on asutatud ja tema esindaja on volitatud ettevõtja nimel tegutsema (hageja valik). Juriidilise isiku staatusega partnerluste, ühenduste ja komiteede peakontor asub seal, kus toimub nende igapäevane tegevus.

2.2.2 Erandid

Erandina ei kohaldata eespool kirjeldatud üldreeglit nende kohtute korral, kellel on ainupädevus. Nii on see näiteks tarbijaküsimuste puhul, kus pädev kohus on tarbija elukohajärgne kohus.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Mõnikord on võimalik valida, kas pöörduda üldkohtusse või mõnda teise kohtusse. Näiteks võib hageja valida füüsiliste või juriidiliste isikute jaoks mõeldud üldkohtu asemel teise kohtu, kes on samuti määratud menetlema juhtumeid, mis hõlmavad õigusi seoses konkreetsete isikutega (*diritti di obbligazione*). Sel juhul võib hageja pöörduda kas üldkohtu poole või selle piirkonna kohtu poole, kus kohustus tekkis (kohustuse tekkimisega seotud sündmus võib olla lepinguline või lepinguväliline), või selle piirkonna kohtu poole, kus kohustus tuleb täita (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 20).

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Selline olukord tekib siis, kui kohtul on ainupädevus. Üks näide on kinnisvara asukohajärgne kohus väljatõstmise või omandiõigusi hõlmavate vaidluste korral. Teine näide on tarbijavaidlused, kus pädev kohus on alati tarbija elukohajärgne kohus.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad koos valida mõne teise kohtu, välja arvatud juhul, kui on kindlaks määratud kohustuslik kohtualluvus, näiteks territoriaalne pädevus kinnisvaraga seotud juhtumite korral (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 20).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vaidluse laadist lähtuvalt on pädevus kas üldkohtutel, kes menetlevad isiklike õiguste ja muude õigustega seotud juhtumeid, või erikohtutel (näiteks halduskohus, riigikontroll või maksukohus), kes menetlevad juhtumeid, mis on seotud õigustatud huvidega ametiasutustega suheldes, või muid spetsiifilisi küsimusi.

Üldkohtute süsteemis määrab vaidluse teema kindlaks selle, kas asja hakkab menetlema spetsialiseerunud üksus või kohtunik. Näiteks äriühingutega seotud vaidlusi menetleb ärikohus.

Seonduvad lingid

[http://www.giustizia.it/](http://www.giustizia.it)

Seonduvad lisad

Tsiviilkohtumenetluse seadustik: artiklid 1–30bis (125 Kb)

Viimati uuendatud: 24/09/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Kõpros

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tavapärased tsiviilkohtud (Küprose õigussüsteemis nimetatakse neid piirkonnakohtuteks) on pädevad menetlema enamikku tsiviilasju.

Kuid spetsiifilise kohtuvaidluse korral peaksite te siiski pöörduma erikohtusse, kelle pädevusse sellise asja menetlemine kuulub.

Näiteks perekonnavaidlusi (nt abielulahutus, elatis, vanema hooldusõigus, suhtlemine alaealiste lastega, varaga seotud vaidlused jne) menetlevad Küprose Vabariigi perekonnakohtud.

Töövaidluste korral (tööandja ja töötaja vahelised suhted, näiteks õigusvastane vallandamine, koondamine jne) peate te esitama hagi selle piirkonna **töövaidluste kohtule**, kus vaidlus tekkis, või sellise kohtu puudumise korral selle piirkonna töövaidluste kohtule, kus asub hageja tavapärase elukoht või alaline elukoht. Kuid tavapärased tsiviilkohtud (piirkonnakohtud) on pädevad menetlema asju, mille raames esitatud nõude summa on suurem kui kahe aasta töötasu, ning seetõttu peaksite te pöörduma nende kohtute poole.

Renditud varaga seotud vaidluste korral (näiteks üüri suurendamine, väljatõstmine jne) peaksite te pöörduma selle piirkonna **üürilepingute kohtu** poole, kus vara asub.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Vt vastus küsimusele nr 2.2.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Küprose õigussüsteemis puuduvad tavapärase esimese astme tsiviilkohtute vahel erinevused, kuid piirkonnakohtunikke eristatakse nende ametiastme järgi (piirkonnakohtu eesistuja, piirkonnakohtu vanemkohtunik, piirkonnakohtu kohtunik) ning nende pädevus menetleda konkreetseid asju sõltub sellest ametiastmest.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Piirkonnakohtus (tavapärase tsiviilkohtus) on pädev lahendama mis tahes vaidlusi, kui:

vaidluse põhjus tekkis täielikult või osaliselt selle kohtu tööpiirkonna piires;

kostja või üks kostjatest elas või töötas hagiavalduse esitamise ajal asjaomase kohtu tööpiirkonnas;

kõik menetlusosalised on Küprose kodanikud ning hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades või kostja (või üks kostjatest) elab või töötab seal;

hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades tulenevalt asjaolust, et mootorsõidukit kasutas isik, kes oli – või oleks pidanud olema – kindlustatud mootorsõidukiseaduse artikli 3 kohaselt (vastutuskindlustus);

hagiavalduse alus tekkis täielikult või osaliselt Suveräänsetes Baasipiirkondades töötaja õnnetuse või kutsehaiguse tõttu, mis leidis aset tema töösuhte ajal ja mis on seotud tööandja vastutusega ning mille vastu ta oli – või oleks pidanud olema – kindlustatud mootorsõidukiseaduse artikli 4 kohaselt (vastutuskindlustus);

hagiavaldus on seotud mis tahes kinnisvara turustamise või müügiiga või mis tahes muu küsimusega, mis on seotud kinnisvaraga, mis asub asjaomase kohtu tööpiirkonnas.

2.2.2 Erandid

Kui hagiavaldus on seotud heategevusorganisatsiooniga või mis tahes patendi või kaubamärgiga, mille puhul piirkonnakohtus on pädev seaduse nr 29/1983 artikli 7 ja selle seaduse lisa alusel, esitatakse hagiavaldus mis tahes piirkonnakohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Kui punktis 2.2.1 osutatud kohtuasjadega seoses on juba kindlaks määratud alternatiivne territoriaalne pädevus või punktis 2.2.2 osutatud juhtudel.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui kohtul on varaga seotud küsimustes ainupädevus (vt küsimusele 2.2.1 antud vastuse viimane punkt).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Tavaliselt algatab menetluse volitatud advokaat, kes teab, millise kohtu poole pöörduda. Kui õigusesindaja abi ei kasutata, võite te pöörduda asjakohase teabe saamiseks ülemkohtu registriosakonna poole.

Küprose ülemkohus

Charalambou Mouskou,

1404 Nicosia, Cyprus

Telefon: +357 2286 5741

Faks: +357 2230 4500

E-post: chief.reg@sc.judicial.gov.cy

Viimati uuendatud: 15/06/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Kohtualluvus - Läti

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilkohtumenetluse seadusega (*Civilprocesa likums*) on tagatud, et igal isikul, st nii füüsilisel kui ka juriidilisel isikul on õigus oma kodanikuõiguste kohtulikule kaitsele, kui nende õigusi rikutakse või need õigused vaidluse alla seatakse, ning õigusaktidega tagatud mis tahes huvide kohtulikule kaitsele.

Üldiselt menetlevad kõiki tsiviilvaidlusi kohtud, kes järgivad tavapära kohtumenetlust. Erandjuhtudel ja ainult siis, kui see on ette nähtud õigusaktidega, võidakse tsiviilvaidlusi lahendada muid kohtuväliseid menetlusi kasutades. Kui õigusaktidega on nii ette nähtud, lahendab kohus ka füüsiliste ja juriidiliste isikute algatatud vaidlusi, mis ei ole oma laadilt tsiviilvaidlused. Kuid igal juhul teeb vaidluse lahendamise pädevuse kohta otsuse kohus või kohtunik. Kui kohus või kohtunik leiab, et vaidlus ei kuulu kohtu pädevusse, nimetatakse selles otsuses vaidluse lahendamise eest vastutav organ.

Lätis puuduvad erikohtud, kes menetleksid teatavat liiki tsiviilasju. Samas kehtivad tavapärase kohtualluvust käsitlevate normide suhtes ka teatavad erandid, mille abil määratakse kindlaks, millise tasandi kohus menetleb asja esimeses astmes.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Tsiviilasju on esimeses astmes pädevad arutama rajoonikohtud (*rajona tiesa*) ja linnakohtud (*pilsētas tiesa*). Riia linna Vidzeme piirkonnakohtus (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) menetleb riigisadalusega seotud asju ning patendiõiguste, pooljuhtoodete topoloogia, disainilahenduste, kaubamärkide ja geograafiliste tähistega seotud asju. Rajooni- või linnakohtu kinnistusamet menetleb nõude vaidluseta sundtäitmise (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) avaldusi ja avaldusi nõude sundtäitmiseks kohtuteate alusel (*saiņību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā*) ning ka enampakkumise aktide kinnitamise (*izsoles aktu apstiprināšana*) avaldusi, välja arvatud maksejõuetusmenetlusega seotud juhtudel.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Kohtuasja asjaolusid ei saa kõrgema astme kohus läbi vaadata enne, kui seda kohtuasja on menetletud madalama astme kohtus. Tsiviilasju on esimeses astmes pädev arutama rajooni- või linnakohtus või regionaalne kohus (*apgabaltiesa*). Tsiviilkohtumenetluses menetleb kohtuasja sisuliselt see esimese astme kohus, kelle pädevusse kuulub kohtuasja menetlemine lähtuvalt selle liigist ja sisust ning vaidluse kohast.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Tsiviilasjad määratakse esimeses astmes menetlemiseks eri tasandi kohtutele kohtuasja sisu alusel. Kohtuasjad liigitatakse nõude liigi või laadi järgi, kuid isegi siis on iga sama tasandi kohtul oma territoriaalne pädevus.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Territoriaalset pädevust käsitlevates üldnormides on sätestatud, et füüsilise isiku vastu tuleb hagi esitada selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 26). Juriidilise isiku vastu tuleb hagi esitada juriidilise isiku registrijärgse asukoha kohtule. Seega määratakse asjakohane esimese astme kohus kindlaks kohtuasja sisu järgi ja territoriaalset pädevust reguleerivate normide alusel.

2.2.2 Erandid

Tsiviilkohtumenetluse seaduses on sätestatud ka tsiviilasjade puhul kohaldatavad erandid territoriaalset pädevust käsitlevatest normidest. Neist eranditest tulenevalt võib hageja valida, kas ta esitab hagi territoriaalset pädevust käsitlevatest üldpõhimõtetest lähtudes, st pöördub kostja deklareeritud elukoha või registrijärgse asukoha järgse kohtu poole, või esitab hagi mõnele teisele sama tasandi esimese astme kohtule, mis on õigusaktide kohaselt määratud alternatiivseks kohtuks.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Hagi kostja vastu, kellel puudub deklareeritud elukoht, esitatakse kostja tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Kui kostja tegelik elukoht ei ole teada või kui kostjal puudub Lätis alaline elukoht, esitatakse hagi sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kostjale kuuluv mis tahes kinnisvara või kelle tööpiirkonnas asub kostja viimane teadaolev elukoht.

Teatavatel õigusaktides sätestatud juhtudel on hagejal teatav õigus valida, kas esitada hagi kostja deklareeritud elukoha või registrijärgse asukoha järgsele kohtule või mõnele muule kohtule.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Normid, mis reguleerivad pädeva kohtu valimist hageja poolt, on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklis 28, kus on esitatud kohtuasjade liikide ja nende alternatiivsete kohtute üksikasjalik loetelu, kellele hagi võib esitada.

Juriidilise isiku tütarettevõtja või esinduse tegevusega seotud hagi võib esitada ka tütarettevõtja või esinduse registrijärgse asukoha järgsele kohtule.

Lastele või vanematele ette nähtud elatise sissenõudmisega või isaduse tuvastamisega seotud hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule.

Isikukahjust (tsiviilseaduse artiklid 1635 ja 2347–2353) tuleneva hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha või kahju tekkimise koha järgsele kohtule.

Füüsilise või juriidilise isiku varale tekitatud kahjuga seotud hagi võib esitada ka kahju tekkimise koha järgsele kohtule.

Vara tagastamise või vara väärtuse hüvitamisega seotud hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule.

Merinõuded võib esitada ka sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kostjale kuuluv laev arestiti.

Mitme sellise kostja vastu, kes elavad või asuvad eri kohtades, võib hagi esitada ka sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas asub ühe kostja elukoht või registrijärgne asukoht.

Abielu lahutamise või kehtetuks tunnistamisega seotud hagi võib esitada hageja valitud kohtule või kostja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral kostja tegeliku elukoha järgsele kohtule, kui:

hagejaga elavad koos alaealised;

lõpetada soovitakse abielu isikuga, kes kannab vanglakaristust;

lõpetada soovitakse abielu isikuga, kellel puudub deklareeritud elukoht, kelle elukoht on teadmata või kes elab välisriigis.

Töösuhtest tuleneva hagi võib esitada ka hageja deklareeritud elukoha või töökoha järgsele kohtule.

Kui eespool osutatud juhtudel ei ole hagejal deklareeritud elukohta, võib hagi esitada hageja tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Samuti on tsiviilasjade puhul ette nähtud kohtu ainupädevus. Selline pädevus on esimuslik nii tavapärase territoriaalse pädevuse kui ka kõigi muude territoriaalse pädevuse liikide suhtes. Pädevus määratakse järgmistel juhtudel kindlaks kohtuasja liigi alusel.

Hagi, mis käsitleb omandiõigust või mis tahes muud varalist õigust seoses kinnisvara või selle päraldistega või selliste õiguste registreerimist kinnistusraamatus või selliste õiguste võõrandamist ja vara kustutamist katastrist, tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule.

Kui hagi esitatakse seoses surnud isiku varaga ja puuduvad teadaolevad pärijad, kes oleksid pärijana üles astunud või pärandi vastu võtnud, on pädev seda menetlema surnud isiku deklareeritud elukoha järgne või tegeliku elukoha järgne kohus, kuid kui surnud isiku deklareeritud elukoht või tegelik elukoht ei asu Lätis või ei ole teada, on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub pärandvara või osa sellest.

Ainupädevus võib olla ette nähtud ka muude õigusaktidega.

Allpool esitatud norme kohaldatakse ka nende kohtuasjade korral, mille puhul kasutatakse erikohtumenetlusi.

Avaldus lapsendamise heakskiitmiseks tuleb esitada lapsendaja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule. Avaldus lapsendamise kehtetuks tunnistamiseks tuleb esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule.

Välisriigi kodaniku või välisriigis elava isiku esitatav avaldus lapsendamise heakskiitmiseks tuleb esitada lapsendatava deklareeritud elukoha järgsele kohtule, kuid kui lapsendatav on perevälisel hooldusel, tuleb avaldus esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas perevälisest hooldust pakutakse (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 259 lõige 2).

Avaldus isiku teovõime piiramiseks vaimse häire või mõne muu tervisliku põhjuse tõttu esitatakse selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule. Kui isik on paigutatud raviasutusse, tuleb see avaldus esitada raviasutuse asukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 264).

Avaldus isiku teovõime piiramiseks ja talle eestkostja määramiseks tema moraalitu või pillava elustiili tõttu või alkoholi või muu joovastava aine liigtarvitamise tõttu tuleb esitada selle isiku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 271).

Äraoleva või kadunud isiku vara hooldamisega seotud küsimusi menetleb isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 278).

Avaldus kadunud isiku surnuks tunnistamiseks tuleb esitada isiku viimase deklareeritud elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 282).

Avaldus õigusliku tähtsusega asjaolude kindlakstegemiseks tuleb esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 290).

Avaldus kinnisvaraga seotud õiguste lõpetamiseks tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule. Mis tahes muude õiguste lõpetamiseks tuleb avaldus esitada hageja deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule või juriidilise isiku puhul tema registrijärgse asukoha järgsele kohtule, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikli 294 lõige 2).

Avaldus kaotatud, varastatud või hävitatud dokumendi kehtetuks tunnistamiseks ja selle dokumendiga seotud õiguste taastamiseks tuleb esitada dokumendi märgitud maksekoha järgsele kohtule või kui maksekoht ei ole teada, siis võlgniku deklareeritud elukoha järgsele kohtule või sellise elukoha puudumise

korral tema tegeliku elukoha järgsele kohtule, kui võlgnik on füüsiline isik, või juriidilise isiku korral tema registrijärgse asukoha järgsele kohtule; kui ka võlgniku tegelik elukoht või registrijärgne asukoht ei ole teada, tuleb avaldus esitada dokumendi väljastamise koha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 299).

Kinnisvara tagasivõtmise avaldus tuleb esitada vara asukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 336).

Õiguskaitsesega seotud asja menetleb võlgniku registrijärgse asukoha järgne kohus lähtuvalt võlgniku registrijärgsest juriidilisest aadressist kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 341.1).

Juriidilise isiku maksejõuetusaja menetleb võlgniku registrijärgse asukoha järgne kohus võlgniku, võlausaldaja või maksejõuetusseaduse (*Maksätnespējas likums*) artikli 42 lõikes 3 täpsustatud võlausaldajate enamuse avalduse alusel lähtuvalt võlgniku registrijärgsest juriidilisest aadressist kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on asja pädev menetlema võlgniku põhihuvide keskmee järgne kohus, kuid nimetatud määruse artikli 3 lõike 2 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on selleks võlgniku tegevuskoha (nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 2 punkti h tähenduses) järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 363.1).

Füüsilise isiku maksejõuetusaja menetleb selle isiku avalduse alusel võlgniku deklareeritud elukoha järgne kohus lähtuvalt võlgniku deklareeritud elukohast kolm kuud enne kohtule avalduse esitamist või sellise elukoha puudumise korral võlgniku tegeliku elukoha järgne kohus. Nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 3 lõike 1 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on asja pädev menetlema võlgniku põhihuvide keskmee järgne kohus, kuid nimetatud määruse artikli 3 lõike 2 kohase maksejõuetusmenetluse algatamisel on selleks võlgniku tegevuskoha (nõukogu määruse (EÜ) nr 1346/2000 artikli 2 punkti h tähenduses) järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 363.22).

Krediitiasutuste maksejõuetust või likvideerimist käsitlevaid küsimusi menetleb krediitiasutuse registrijärgse asukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 364).

Töandja võib esitada avalduse streigi või streigitate ebaseaduslikuks tunnistamiseks streigiseaduses (*Streiku likums*) sätestatud alustel ja vastavalt seal kehtestatud menetlusele. Avaldus streigi või streigitate ebaseaduslikuks tunnistamiseks tuleb esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas streik toimuma peaks (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 390).

Töötajate esindajad võivad esitada avalduse äriühingu ajutise sulgemise või sellist sulgemist käsitleva teate ebaseaduslikuks tunnistamiseks töövaidlusi käsitlevas seaduses (*Darba strīdu likums*) sätestatud alustel ja vastavalt seal kehtestatud menetlusele. Avaldus äriühingu ajutise sulgemise või sellist sulgemist käsitleva teate ebaseaduslikuks tunnistamiseks tuleb esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas sulgemine toimuma peaks (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 394.1).

Asjad, mis on seotud nõude vaidluseta sundtäitmise (saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana)

Avaldus kinnisvara vabatahtlikuks müügiks enampakkumisel kohtu kaudu tuleb esitada kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 395).

Avaldus rahalise nõude või vallasvara tagastamist puudutava nõude vaidluseta sundtäitmiseks või avaldus kommertsandiga tagatud lepinguliste nõuete vaidluseta sundtäitmiseks tuleb esitada võlgniku deklareeritud elukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile või sellise elukoha puudumise korral võlgniku tegeliku elukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 403 lõige 1).

Avaldus nõude vaidluseta sundtäitmiseks selliste dokumentide alusel, millega panditakse kinnisvara, või avaldus sellise vaidluseta nõude sundtäitmiseks, mis on seotud üüritud või renditud kinnisvara vabastamise või tagastamisega, tuleb esitada kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile. Juhul kui nõue on tagatud mitme kinnisvaraga ja avalduse menetlemine kuuluks eri rajooni- või linnakohtute kinnistusametite pädevusse, menetleb avaldust ühe kinnisvara asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusamet, kusjuures valiku teeb avalduse esitaja (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 403 lõige 2).

Laevahüpoteegil põhineva nõude vaidluseta sundtäitmise avaldus tuleb esitada laevahüpoteegi registreerimiskoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 403 lõige 3).

Asjad, mis on seotud nõude sundtäitmise kohtuteate alusel (saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā)

Avaldus nõude sundtäitmise kohtuteate alusel esitatakse võlgniku elukohajärgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile või kui võlgniku deklareeritud elukoht ei ole teada, siis tema tegeliku elukoha järgsele või registrijärgsele asukoha järgsele rajooni- või linnakohtule kinnistusametile (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 406.2).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Jah, selline võimalus on olemas. Läti õigusaktide kohaselt võivad pooled kokku leppida, millisel kohtul on nendevahelises kohtuvaidluses territoriaalne pädevus. Lepingu sõlmimisel võivad pooled kindlaks määrata esimese astme kohtu, kus lahendatakse lepinguga või lepingu tingimuste täitmisega seotud mis tahes tulevikus tekkivad vaidlused. Nad ei tohi muuta vaidluse sisuga seotud kohtualluvust, st määrata asja esimeses astmes menetlemiseks pädevast kohtust erinevat muu tasandi kohut (tsiviilkohtumenetluse seaduse artikkel 25). Samuti ei ole pädevuse muutmine lubatud ainupädevuse korral (seaduse artikkel 29). Kokkuleppelise kohtualluvuse suhtes kohaldatakse kahte piirangut.

Kohtualluvuse võib kokku leppida ainult lepingust tulenevate vaidluste lahendamiseks.

Territoriaalse pädevuse kindlaksmääramise kokkulepe tuleb sõlmida lepingu sõlmimise ajal ning kindlaks tuleb määrata konkreetne kohus, mis menetleks võimalikke vaidlusi esimeses astmes.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Läti õigusaktide kohaselt menetlevad üldise pädevusega kohtud nii tsiviil- kui ka kriminaalasju. Erinevalt teistest riikidest ei ole Lätis erikohtuid (näiteks perekonnohtuid) ega konkreetsetele õigusküsimustele spetsialiseerunud kohtunikke.

Nagu eespool selgitatud, menetletakse tsiviilasja sisuliselt esimese astme kohtus ning kõrgema astme kohus ei saa seda asja menetleda enne, kui see on läbinud menetluse madalama astme kohtus. Tsiviilasja vaatab esimeses astmes läbi rajooni- või linnakohtus, kelle pädevusse kohtuasi kuulub. Üldjuhul kuuluvad kõik tsiviilvaidlused kohtute pädevusse, kes lahendavad neid üldist kohtumenetlust järgides.

Viimati uuendatud: 12/05/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Leedu

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kohtute seaduse (*Lietuvos Respublikos teismų įstatymas*) artikliga 12 on kehtestatud ühtne kohtusüsteem, mis koosneb üldpädevusega kohtutest ja eripädevusega kohtutest.

Üldpädevusega kohtud (esimese astme kohtud, nii piirkonna- kui ka ringkonnakohtud) menetlevad kõiki tsiviilasju, mis hõlmavad tsiviil-, perekonna- ja töösuhete, intellektuaalomandi-, pankroti- ja restruktureerimisasju või muude eraõiguslike suhetega seotud või nendest tulenevaid vaidlusi; need kohtud

menetlevad asju ka erakorralise kohtumenetluse korras ning vaatavad läbi taotlusi välisriigi kohtute ja vahekohtute otsuste tunnustamiseks ja täitmiseks Leedu Vabariigis (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilinio proceso kodeksas*) artikkel 22).

Erikohtud, näiteks halduskohtud (ringkondlikud halduskohtud), lahendavad avalik-õiguslikest suhetest tulenevaid haldusvaidlusi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Hageja võib esitada hagi enda valitud kohtule järgmistel tingimustel:

kostja vastu, kelle elukoht on teadmata, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi;

kostja vastu, kellel puudub elukoht Leedu Vabariigis, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi Leedu Vabariigis;

hagi elatise määramiseks ja isaduse tuvastamiseks võib esitada hageja elukoha järgi;

hagi inimesele tekitatud tervisekahju, sealhulgas surma hüvitamiseks võib esitada hageja elukoha või kahju tekkimise koha järgi;

isikule tekitatud varakahju hüvitamise nõude võib esitada hageja elukoha (registreeritud asukoha) või kahju tekkimise koha järgi;

hagi õigusvastase süüdimõistva kohtuotsuse, ebaseadusliku vahhi all pidamise, ebaseadusliku vahhi alla võtmise, õiguslike piirangute ebaseadusliku kohaldamise või ebaseadusliku halduskaristuse (vahistamine) tekitatud kahju hüvitamiseks, sealhulgas sellise kahju hüvitamiseks, mis tuleneb kohtuniku või kohtu õigusvastasest tegevusest tsiviilasja menetlemisel, võib esitada hageja elukoha järgi;

hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada ka kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi;

eestkostja, hooldaja või varahalduri tegevusega seotud hagi võib esitada ka eestkostja, hooldaja või varahalduri elukoha (registreeritud asukoha) järgi;

tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada ka tarbija elukoha järgi;

juriidilise isiku filiaali tegevust puudutava hagi võib esitada ka selle filiaali registreeritud asukoha järgi;

nõude hüvitada kahju, mis tuleneb veesõidukite kokkupõrkest, ning merel toimunud abistamis- ja päästetööde kulude hüvitamise nõude, sealhulgas nõude kõikidel muudel juhtudel, kui vaidlus tuleneb meretranspordiga seotud õiguslikest suhetest, võib esitada ka kostja veesõiduki asukoha või registreerimissadama järgi.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilasju menetlevad esimese astme kohtutena piirkonna- ja ringkonnakohtud (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 25).

Kõnealuses seadustikus sätestatud üldreegli kohaselt menetlevad piirkonnakohtud kõiki tsiviilasju. Üldreeglis sätestatud erandi kohaselt kuuluvad teatavad asjad siiski ringkonnakohtute pädevusse või Vilniuse ringkonnakohtu ainupädevusse.

See sõltub vaidlusaluse nõude väärtusest, kusjuures ringkonnakohtud menetlevad üle 150 000 Leedu liti suuruse nõudega tsiviilasju, välja arvatud perekonna- ja töösuhteid puudutavad kohtuasjad ning mittevaralise kahju hüvitamisega seotud asjad.

Kohtualluvus sõltub ka muudest teguritest peale vaidlusaluse nõude.

Ringkonnakohtud menetlevad esimese astme kohtutena ka järgmisi tsiviilasju:

autoriõigustega seotud mittevaralisi õigussuhteid puudutavad asjad;

riigihangetega seotud õigussuhteid puudutavad asjad;

pankroti või restruktureerimisega seotud asjad, välja arvatud füüsilise isiku pankrotiga seotud asjad;

kohtuasjad, mille üks pool on välisriik;

aktsiate (osade, kaasosade) sundmüügi nõuded;

juriidilise isiku tegevuse uurimise nõuded;

kehtivate patsiendiõiguste rikkumisest tuleneva varalise ja mittevaralise kahju hüvitamisega seotud asjad;

9) muud tsiviilasjad, mida on eriseaduste kohaselt pädevad esimeses astmes lahendada ringkonnakohtud.

Vilniuse ringkonnakohtul on esimese astme kohtutena ainupädevus järgmistes tsiviilasjades:

patendiseaduses (*Lietuvos Respublikos patentų įstatymas*) osutatud vaidlused;

kaubamärgiseaduses (*Lietuvos Respublikos prekių ženklų įstatymas*) osutatud vaidlused;

Leedu Vabariigis elava Leedu kodaniku lapsendamist puudutavad kohtuasjad, kui lapsendamise taotlejad on teise riigi kodanikud;

muud tsiviilasjad, mida on eriseaduste kohaselt esimeses astmes ainupädev lahendada Vilniuse ringkonnakohus.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Hagi esitatakse kostja elukoha järgsele kohtule. Hagi juriidilise isiku vastu esitatakse selle juriidilise isiku äriregistrisse kantud asukoha järgsele kohtule. Kui kostja on riik või kohalik omavalitsus, esitatakse hagi riiki või kohalikku omavalitsust esindava asutuse asukoha järgsele kohtule.

2.2.2 Erandid

Hagejal on õigus valida mitme kohtu vahel, kellel on asjaomase kohtuasja menetlemise pädevus.

Pooled võivad ka kokku leppida, millisele kohtule tuleks haginõude esitada. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 32 on sätestatud, et pooled võivad oma kohtuasja territoriaalset kohtualluvust vastastikusel kokkuleppel muuta, kuid poolte kokkuleppel ei saa muuta kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtu ainupädevuse või hagi eseme alusel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklile 30 võib hageja valida kohtute vahel järgmistel juhtudel:

kostja vastu, kelle elukoht on teadmata, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi;

kostja vastu, kellel puudub elukoht Leedu Vabariigis, võib esitada hagi tema vara asukoha või viimase teadaoleva elukoha järgi Leedu Vabariigis;

juriidilise isiku filiaali tegevust puudutava hagi võib esitada ka selle filiaali registrijärgse asukoha järgi;

hagi elatise määramiseks ja isaduse tuvastamiseks võib esitada ka hageja elukoha järgi;

hagi inimesele tekitatud tervisekahju, sealhulgas surma hüvitamiseks võib esitada hageja elukoha või kahju tekkimise koha järgi;

isikule tekitatud varakahju hüvitamise nõude võib esitada hageja elukoha (registrijärgse asukoha) või kahju tekkimise koha järgi;

hagi õigusvastase süüdimõistva kohtuotsuse, ebaseadusliku vahhi all pidamise, ebaseadusliku vahhi alla võtmise, õiguslike piirangute ebaseadusliku kohaldamise või ebaseadusliku halduskaristuse (vahistamine) tekitatud kahju hüvitamiseks, sealhulgas sellise kahju hüvitamiseks, mis tuleneb kohtuniku või kohtu õigusvastasest tegevusest tsiviilasja menetlemisel, võib esitada hageja elukoha järgi;

nõude hüvitada kahju, mis tuleneb veesõidukite kokkupõrkest, ning merel toimunud abistamis- ja päästetööde kulude hüvitamise nõude, sealhulgas nõude kõikidel muudel juhtudel, kui vaidlus tekib meretranspordiga seotud õiguslikest suhetest, võib esitada kostja veesõiduki asukoha või registreerimissadama järgi;

hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada ka kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi;

eestkostja, hooldaja või varahalduri tegevusega seotud hagi võib esitada ka eestkostja, hooldaja või varahalduri elukoha (registrijärgse asukoha) järgi;

tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada ka tarbija elukoha järgi.

Lisaks võib hagi mitme kostja vastu, kes elavad või asuvad eri kohtades, esitada hageja valikul ühe kostja elukoha või registrijärgse asukoha järgi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 33 lõige 1).

Hagi seoses kokkuleppe või lepinguga, milles täpsustatakse selle täitmise koht, võib esitada hageja valikul kostja elukoha või registrijärgse asukoha või kokkuleppes/lepingus nimetatud täitmiskoha järgi. Tarbijalepingutega seotud hagi võib esitada kostja või tarbija elukoha või registrijärgse asukoha järgi.

Hagi elatise määramiseks võib esitada hageja valikul kostja või hageja elukoha või registrijärgse asukoha järgi.

Tsiviilhagi kuriteoga tekitatud kahju hüvitamiseks võib esitada selleks, et see vaadataks läbi vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku kohtualluvuse eeskirjadele, kui kahjunõuet ei ole esitatud ega lahendatud kriminaalasja arutamise raames.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 31 lõigetes 1 ja 2 on sätestatud järgmised erandid territoriaalse kohtualluvuse üldreeglist, mis on kohtumenetluse algatanud hagejale siduvad:

nõuded, mis puudutavad kinnisasjaga seotud asjaõigusi, kinnisasja kasutamist (välja arvatud abikaasade varasuhte lõpetamise nõue abielulahutuse korral) ja kinnisasja arestimise tühistamist, kuuluvad selle kohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane kinnisasi või selle peamine osa asub;

pärandaja võlausaldajate nõuded, mis on esitatud enne seda, kui pärijad on pärandvara vastu võtnud, kuuluvad selle kohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas asjaomane pärandvara või selle peamine osa asub.

Tuleb ka märkida, et Leedu Vabariigi tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 33 lõigete 2–4 kohaselt kohaldatakse järgmisi põhimõtteid.

Vastuhagi tuleb selle kohtualluvusest olenemata esitada esialgset hagi menetlenud kohtule. Kui nõude väärtus suureneb, selle eset muudetakse või vastuhagi esitamine muudab kohtuasja kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtuasja esemega, peab esialgset hagi menetlenud kohus tegema otsuse kõikides hagi (ja vastuhagi) seotud küsimustes ning lahendama kogu asja sisuliselt.

Kui mõni hageja nõuetest tuleb esitada ainupädevuse eeskirjade kohaselt, tuleb hagi esitada nende eeskirjade kohaselt.

Kui mõni hageja nõuetest kuulub ringkonnakohtu pädevusse, peab ringkonnakohus kogu hagi läbi vaatama.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad muuta kohtuasja territoriaalset kohtualluvust kirjaliku vastastikuse kokkuleppega. Kuid pooled ei või sellise kokkuleppega muuta kohtualluvust, mis on kindlaks määratud kohtu ainupädevuse või hagi eseme järgi (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 32).

Kostja osalemine võib erandkorras õigustada kohtuasja menetlemise pädevust.

Kohus võib asja üle anda teisele kohtule, kui kostja, kelle elukoht ei olnud teada, palub asja üle anda tema elukoha järgsele kohtule (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 34 lõike 2 punkt 2).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Leedu Vabariigis tegutsevad erihalduskohtud ei menetle tsiviil-, kaubandus- või perekonnaasju. Nad lahendavad õiguslikest haldussuhetest tulenevaid vaidlusi.

Viimati uuendatud: 21/10/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Luksemburg

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Luksemburgi Suurhertsogiriigis tegeleb tsiviil- ja kaubandusajadega üldkohtuna ringkonnakohus (*tribunal d'arrondissement*). Kohturingkondi on kaks – Luxembourg ja Diekirch – ning kummaski tegutseb üks ringkonnakohus.

Ringkonnakohus on pädev menetlema kõiki tsiviil- ja kaubandusasju, millega seoses ei ole õigusaktidega antud pädevust muule kohtule.

Puuduvad kaubandusasju menetlevad erikohtud, mis on olemas mõnes teises riigis. Kaubandusasju menetlevad ringkonnakohtu erikolleegiumid, kes järgivad tavapäraselt menetlust.

Erikohtud vastutavad peamiselt järgmise eest:

väiksemad kohtuvaidlused: kui nõude summa on alla 10 000 euro, on pädevad kohtud rahukohtud (*justices de paix*). Selliseid kohtuid on Luksemburgis kolm – üks asub Luxembourgis, teine Esch-sur-Alzette'is ja kolmas Diekirchis – ning neil kõigil on konkreetne territoriaalne pädevus.

Tööõiguse küsimused: töökohus (*tribunal du travail*) on pädev menetlema töölepingutega seotud kohtuasju. Selliseid kohtuid on Luksemburgi

Suurhertsogiriigis kolm – üks asub Luxembourgis, teine Esch-sur-Alzette'is ja kolmas Diekirchis – ning neil kõigil on konkreetne territoriaalne pädevus.

Praktikas asub töökohus rahukohtu ruumides.

Üürilepingud: üürilepinguid käsitlevate vaidluste korral on pädev rahukohus (*judge de paix*), olenemata hagi summast. Kui hagi on seotud üürisummaga, tuleb see enne asjakohasele kohtule esitamist esitada konkreetse omavalitsuse üürikomisjonile (*commission des loyers*).

Naabritevahelised vaidlused: enamik sellistest vaidlustest on seotud servituudi seadmise õiguse või piiriküsimustega ning kuuluvad rahukohtu pädevusse.

Kuid kui juhtum muutub keerukamaks ja taotletakse kahjuhüvitist, on otsustav tegur hagi summa – kui see on üle 10 000 euro, on pädev kohus ringkonnakohus.

Sotsiaalkindlustuse küsimused: sotsiaalkindlustuse asjades on pädev kohus sotsiaalkindlustuse vahekohus (*Conseil arbitral de la sécurité sociale*).

Vahekohus asub Luxembourgis ja tema pädevus hõlmab kogu riigi territooriumi.

Ülelaenamisega seotud probleemid: neid asju on pädev menetlema rahukohus.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Rahukohus on pädev menetlema tsiviil- ja kaubandusasju, kui nõude summa (mis ei hõlma intresse ja kulusid) on väiksem kui 10 000 eurot. Kui nõue on sellest suurem, menetleb asja ringkonnakohus.

Ringkonnakohus on alati pädev menetlema asju, millel puudub rahaline väärtus (näiteks perekonnaasjad).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul on pädev kohus kostja elukohajärgne kohus. Selle põhimõtte eesmärk on pakkuda kostjale teatavat kaitset, sest tal on lihtsam end kaitsta kodulähedases kohtus.

Kui kostja on füüsiline isik, on pädev tema elukoha või alalise asukoha järgne kohus.

Äriühinguid, ühendusi jt võib kaevata mitte ainult nende registrijärgse asukoha järgsesse kohtusse, vaid ka nende filiaali või agentuuri asukohajärgsesse kohtusse, tingimusel et neil on seal esindaja, kes on volitatud suhtlema kolmandate isikutega, ning et vaidlus on seotud selle filiaali või agentuuri tegevusega.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Lepingud: hageja võib esitada hagiavalduse kas kostja elukohajärgsele kohtule või – olenevalt lepingu laadist – sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kaupa tarnitakse või teenuseid osutatakse.

Kahju põhjustanud teoga (lepinguväline kahju) seotud vastutuse küsimustes ning paralleelselt kriminaalmenetlusega algatatud tsiviilkohtumenetluse raames võib hagiavalduse esitada kostja elujärgsele kohtule või sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas kahju kanti või tekitati.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Järgmistes küsimustes:

1. alaealiste abielumisavaldused, abielu tühistamise avaldused, abielu edasilükkamise avalduste tühistamine või pikendamine, abielu suhtes vastuväite esitamise avaldused ja selliste avalduste tühistamine;
 2. abielulepinguid ja abieluvararežiimi käsitlevad avaldused ning varalahususe taotlused;
 3. avaldused, mis on seotud abikaasade õiguste ja kohustustega ning osalemisega abielu või registreeritud kooselu kulude tasumises;
 4. registreeritud kooselu lõpetamine;
 5. elatisnõuded;
 6. avaldused, mis on seotud suhtlusõiguste teostamisega, laste elukorraldusega ning osalemisega nende toetamises ja üleskasvatamises;
 7. avaldused, mis on seotud hooldusõiguse teostamisega, välja arvatud avaldused, mis on seotud hooldusõiguse äravõtmisega;
 8. otsused alaealiste vara seadusliku haldamise kohta ja otsused alaealiste eestkoste kohta;
 9. avaldused, millega taotletakse oma kodust eemaldatud isikute kojupöördumise keelamist vastavalt 8. septembri 2003. aasta koduvägivalda käsitleva muudetud seaduse (*loi modifiée du 8 septembre 2003 sur la violence domestique*) artikli 1 lõikele 1, avaldused selliste keeldude pikendamiseks vastavalt sama seaduse artikli 1 lõikele 2 ning selliste meetmete suhtes esitatud edasikaebused;
- kui ei ole konkreetselt teisiti sätestatud, kuulub territoriaalne pädevus ringkonnakohtule:

1. kohus, kelle tööpiirkonnas asub perekonna eluase;
2. kui vanemad elavad lahus, siis kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kelle juures alaealised lapsed tavaliselt elavad, kui hooldusõigust teostatakse ühiselt, või kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle vanema elukoht, kes teostab nimetatud hooldusõigust üksinda;
3. muudel juhtudel kohus, kelle tööpiirkonnas on selle isiku elukoht, kes ei ole menetlust algatanud.

Ühisavalduste korral valivad pooled ühe või teise poole elukohajärgse kohtu.

Kui vaidlus on seotud ainult abikaasa elatisega, osalemisega laste ülalpidamises ja üleskasvatamises, abielukulude kandmises osalemisega või kiireloomuliste ja ajutiste meetmetega registreeritud kooselu lõpetamise korral, võib pädev olla kohus, kelle tööpiirkonnas asub elatist saava abikaasa või endise partneri või laste hooldamise eest põhiliselt vastutava vanema elukoht, isegi kui lapsed on täiskasvanud.

Territoriaalse pädevuse määramise aluseks on elukoht avalduse esitamise kuupäeval või lahutusajajade puhul esialgse avalduse esitamise kuupäeval.

Laste hooldusõiguse ja suhtlusõigustega seotud tasuta õigusabi avaldused: pädev on kohus, kelle tööpiirkonnas laps elab või eeldatavasti elab.

Lahutus ja lahuselu ja nende tagajärjed: pädev on kohus, kelle tööpiirkonnas on abikaasade alaline elukoht või selle puudumisel kohus, kelle tööpiirkonnas elab kostja või vastastikusel kokkuleppel lahutuse korral – üks abikaasast.

Pärimine: pädev on see kohus, kelle tööpiirkonnas asus pärandaja viimane elukoht.

Üürilepingud: pädev on vara asukohajärgne kohus.

Tööõiguse küsimused: pädev on töökohajärgne kohus. Teatavatel juhtudel, kui tööandja esitab hagi teises liikmesriigis elava töötaja vastu, on pädev töötaja elukohajärgne kohus.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Luksemburgi õigusaktid sisaldavad sätteid kohtualluvuse kokkuleppimise kohta, mille kohaselt määravad lepingu pooled kindlaks konkreetse kohtu, kes hakkab lahendama nende vahel tekkivaid vaidlusi.

Sellised sätted on eriti kasulikud juhul, kui tegemist on vaidlusega, mille pooled elavad eri liikmesriikides, sest konkreetses asjas pädeva kohtu on võimalik kindlaks määrata juba eelnevalt. Euroopa Liidu liikmesriikide vahel on selliste sätete kehtivuse tingimused reguleeritud Euroopa Parlamendi ja nõukogu 12. detsembri 2012. aasta määrusega (EL) nr 1215/2012.

Pooled võivad ka kokku leppida, milline kohus on pädev ainult siseriiklike juhtumite korral. Sel juhul võivad pooled anda oma vaidluse lahendamiseks sellisele rahukohtule, kellel nõude summa või territoriaalset pädevust käsitlevate eeskirjade alusel üldjuhul pädevus puuduks. Poolte kokkulepe võib olla selgesõnaline või lihtsalt tuleneda asjaolust, et kostja ilmub kohtusse ja hakkab esitama oma väiteid, vaidlustamata eelnevalt ja enne vastuväite esitamist asja arutava kohtu pädevust. Pooltel ei ole siiski võimalik valida, milline ringkonnakohus nende asja arutab, kuna nõude summal põhinevad pädevuseeskirjad kuuluvad avaliku poliitika valdkonda.

Kohtualluvuse kokkuleppimise säte kehtib ainult juhul, kui mõlemad pooled on sellega tõepoolest nõustunud. Tõendid sellise kokkuleppe kohta tuleb esitada vastavalt üldõiguse eeskirjadele.

Teatavatel juhtudel on poolte õigus valida kohut õigusaktidega piiratud. Näiteks tarbijakaitse seaduses (*loi sur la protection juridique du consommateur*) on sätestatud, et õigustühised on sätted, mille eesmärk on takistada tarbijatel kasutada oma õigust pöörduda üldkohtute poole.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Luksemburgi õiguse kohaselt tegutsevad erikohtud – töökohus, rahukohus üürilepingutega seotud asjade arutamisel, esimese astme halduskohus (*tribunal administratif*), sotsiaalkindlustuse vahekohus – arutavad esmajoones kõiki nende pädevusse kuuluvaid juhtumeid olenemata nõude summast.

Kuigi rahukohus on üldõiguse kohaselt näiteks pädev tavaliselt ainult siis, kui nõude summa on alla 10 000 euro, ei kohaldata seda piirmäärat üürilepingutega seotud vaidluste korral.

Territoriaalne pädevus

Territoriaalse pädevuse põhireegel

Kuigi tavaliselt on pädev kostja elukohajärgne kohus, on seoses erikohtutega kehtestatud erandeid.

Näiteks pädev töökohus on üldjuhul pigem töökohajärgne kohus, mitte ühe poole elukohajärgne kohus. Samamoodi tuleb üürivaidluse korral pöörduda kohtusse, kelle tööpiirkonnas asub üüritud vara.

Seda probleemi ei teki esimese astme halduskohtu või sotsiaalkindlustuse vahekohtu puhul, sest nende pädevus hõlmab kogu Luksemburgi Suurhertsogiriigi territooriumi.

Erandid põhireeglist

Erikohtutel on ainult neile sõnaselgelt antud pädevus ning reeglina ei ole pooltel võimalik valida muud kohut peale õigusaktidega ette nähtud kohtu.

Seda laadi pädevust käsitletakse sageli kui avaliku poliitika küsimust (näiteks tööõiguse asjade korral), mis tähendab, et isegi kui pooled ei esita pädevuse suhtes vastuväidet, peab kohus oma pädevuse puudumist kaaluma omal algatusel. Nagu eespool selgitatud, tehakse sellest põhimõttest erand rahukohtus

juhtudel, kui nõude summa ületab pädevust ja poolte vahel on sõnaselge või vaikiv kokkulepe. Sellisel juhul ei ole rahukohtul võimalik pädevuse omaksvõtmisest keelduda.

Seotud lingid

<http://www.legilux.lu/>

<https://justice.public.lu/fr.html>

Seotud dokumendid

Kohtukorraldus(147 kb) (147 Kb)

Viimati uuendatud: 10/01/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Ungari

1 Kas pöörduda tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Kohtute korraldust ja haldamist käsitleva seaduse kohaselt tegutsevad Ungaris ainult ühte liiki erikohtud: tööõigus- ja haldusajaja menetlevad haldus- ja töökohtud. Muud asjad peale tööõigus- ja haldusajajade kuuluvad üldkohtute pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, lahendatakse haldusvaidlus halduskohtumenetluses. Haldusvaidlus puudutab haldusajajute sellise tegevuse või tegevusetuse seaduslikkust, mille eesmärk on muuta või mille tagajärjel muutub haldusajajusega reguleeritud või sellest mõjutatud üksuse õiguslik olukord. Avalik-õiguslike teenistussuhteid ja halduslepinguid käsitlevad vaidlused on samuti haldusvaidlused.

Haldusajajute menetleb esimeses astmes haldus- ja töökohtus või seaduses sätestatud juhtudel üldkohtus (*törvényszék*) või Ungari Ülemkohtus (*Kúria*).

Haldus- ja töökohtute pädevusse kuuluvad halduskohtuasjad ja muud halduskohtumenetlused, mis ei ole seaduse kohaselt antud üldkohtute või *Kúria* pädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, kuuluvad üldkohtu pädevusse asjad, mis on seotud riigi keskvalitsusasutuste seaduses mõeldud sõltumatute reguleerivate asutuste, autonoomsete riiklike haldusorganite ja valitsusasutuste haldustegevusega ning raudteeameti, lennuameti ja Ungari Riigipanga haldustegevusega, välja arvatud avalik-õiguslikku teenistussuhet puudutavad asjad.

Üldkohtud teevad otsuseid haldusorganite määramise menetlustes ning kohtumenetlustes, mis käsitlevad kogunemisvabaduse kasutamist, juurdepääsu salastatud andmetele ja avalik-õiguslike asutusi.

Kúria pädevusse kuuluvad kohaliku omavalitsuse määruste ja muude õigusaktide vahelise vastuolu hindamise menetlused, menetlused, mis käsitlevad juhtumeid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetlused, millega kehtestatakse põhiseadusliku kaebuse lahendamise menetluslikud vahendid.

Tööõiguslikud menetlused hõlmavad menetlusi, mis tulenevad tööseadustiku kohaselt sõlmitud õigussuhtest, avalikus sektoris töötamisest, teenistussuhtest (välja arvatud õigusaktides sätestatud juhud), riiklikus tööhõivekavas osalemisest, spordiseaduse kohaselt sõlmitud töölepingutest, kutseõppe raames sõlmitud õpipoisilepingutest, riikliku kõrgharidusseaduse kohaselt sõlmitud üliõpilase praktikalepingutest või töösuhetest, mille sotsiaalkooperatiivi või töökooperatiivi liikmed on sõlminud kooperatiiviga, ning muudest tööõiguslike nõuete maksmapanemise menetlustest vastavalt tööseadustikus sätestatule. Tööõiguslik menetlus jääb selleks isegi siis, kui menetlusosalise isik muutub üleandmise, võla ülevõtmise, tööandja õigusjärglasega asendamise või tööandja isiku muutumise tõttu. Kui töötaja esitab maksejõuetu tööandja vastu rahalise nõude, mis tuleneb tööõiguslikust nõudest ja on seotud pankrotivara hulka kuuluva varaga, ning pankrotihaldur vaidlustab selle nõude, võib töötaja algatada pärast maksejõuetusmenetluse algatamist tööandja vastu tööõigusliku hagi.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vastavalt kohtute korraldust ja haldamist käsitlevale seadusele teevad esimeses astmes otsuseid piirkonnakohtud (*járásbíróság*) ja üldkohtud. Üldkohtud teevad esimeses astmes otsuseid asjades, mis ei kuulu seaduse kohaselt piirkonnakohtu pädevusse. Piirkonnakohtute pädevusse kuuluvad järgmised asjad:

a) omandiõigust puudutavad menetlused, kui vara väärtus ei ületa 30 miljonit Ungari forintit või omandiõigusel põhineva nõude väärtust ei ole võimalik kindlaks määrata, välja arvatud

aa) autoriõigust ja kaasnevaid õigusi ning tööstusomandi õigusi käsitlevad menetlused;

ab) avaliku võimu teostamisega seotud kahjude hüvitamiseks ja esialgse olukorra taastamiseks algatatud menetlused;

ac) avalikes huvides algatatud menetlused;

ad) juriidilise isiku asutamise ja ebaseadusliku tegutsemisega seotud menetlused;

ae) juriidilise isiku ja tema praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused ning praeguste või endiste omanike vahelised vaidlused, mis tulenevad nende osalusest juriidilises isikus;

b) isikustaatusga seotud menetlused;

c) täitemenetlused.

Üldkohtud menetlevad kohtuasju esimeses astmes. Samuti lahendavad nad teise astme kohtuna piirkonnakohtute ning haldus- ja töökohtute otsuste peale esitatud kaebusi.

Piirkondlikud apellatsioonikohtud (*ítélőtábla*) teevad otsuseid üldkohtute otsuste peale esitatud selliste avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning menetlevad muid nende pädevusse kuuluvaid asju.

Ungari ülemkohtus on *Kúria*. Õigusaktides sätestatud juhtudel teeb *Kúria* otsuseid üldkohtute ja piirkondlike apellatsioonikohtute otsuste peale esitatud avalduste kohta, mis käsitlevad õiguskaitsevahendite kohaldamist, ning kohtuliku läbivaatamise taotluste kohta. Samuti lahendab *Kúria* kohalike omavalitsuste määruste ja muude õigusaktide sätete vahelisi vastuolusid ning tunnistab vajaduse korral sellised määrused kehtetuks, teeb kindlaks juhtumid, kus kohalik omavalitsus on jätnud täitmata õigusaktide vastuvõtmise kohustuse, ning menetleb muid tema pädevusse kuuluvaid asju.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kohus, kelle tööpiirkonnas asub kostja elukoht, on pädev menetlema kõiki kohtuasju, mis ei kuulu ühegi teise kohtu ainupädevusse.

Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtualluvus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha või kui kostjal selline elukoht puudus, määratakse kohtualluvus kindlaks hageja Ungaris oleva elukoha või – selle puudumisel – hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks tema Ungaris oleva asukoha alusel.

Kui kostja töökoht asub tema elukohast erinevas kohas, annab kohus kostja taotlusel, mis on esitatud hiljemalt koos kostja kirjaliku kaitsevõttega, asja arutamise ja otsuse tegemise üle kohtule, kelle tööpiirkonnas asub töökoht.

Kui hagi algatatakse isiku vastu, kes ei ole füüsiline isik, sõltub üldine kohtualluvus mitte ainult selle isiku asukohast, vaid ka sellise organi või organisatsioonilise üksuse tegevuskohast, kellel on õigus esindada seda isikut kohtuvaidluses. Kahtluse korral tuleb asukohana käsitleda selle isiku tegevuskohta. Kui muu kui füüsilise isiku asukoht on Budapestis, kuid tema tegevus toimub Pesti maakonna territooriumil, arutab kohtuasja see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab Pesti maakonda.

Kui muu kui füüsilise isiku asukoht ei ole Ungaris, määratakse Ungari hageja (kes ei ole füüsiline isik) esitatud hagi puhul kohtualluvus kindlaks hageja asukohta või tegevuskoha alusel. Kui hageja on Ungari füüsiline isik, määratakse kohtualluvus kindlaks kas hageja elukoha alusel või selle puudumise korral hageja viibimiskoha alusel.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Ainupädevusega kohtu puudumisel võib hageja esitada hagiavalduse muule kohtule kui see, kellel on üldine pädevus seoses kostjaga. Konkreetsemalt võib seadusega ette nähtud elatise maksmise kohustuse määramiseks esitada avalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht. Kinnisvara omandi või valdusega seotud hagiavalduse või kinnisvara asjaõigusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub asjaomane kinnisvara. Lepingulise nõude maksmapanemiseks võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas tehti tehing või tuleb osutada teenust. Tarbija lepingulise nõude maksmapanemiseks äriühingu vastu võib esitada hagiavalduse kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht Ungaris või selle puudumisel hageja viibimiskoht Ungaris. Lepinguvälise kohustusega seotud hagiavalduse võib esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas asub kahju tekitamise või tekkimise geograafiline asukoht.

Kui varalistes vaidlustes ainupädevust omav kohus puudub, on pädevaks kohtuks see kohus, kelle tööpiirkonnas kostja viibib eeldatavasti pika aja jooksul (nt töötaja või üliõpilasena). Neil alustel ei saa kohtualluvust kindlaks määrata nende kostjate puhul, kellel puudub kohtumenetlusteovõime.

Välisriigi juriidilise isiku vastu võib esitada varaga seotud hagiavalduse ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kellele on tehtud ülesandeks välisriigi juriidilise isiku asjaajamine. Selliseid varalisi vaidlusi on pädev lahendama ka kohus, kelle tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku Ungari filiaal või kaubandusagent.

Käendaja ja põhivõlgniku vastu saab esitada ühise hagiavalduse kohtule, kes on kohtualluvuse kindlakstegemist käsitlevatel mis tahes alustel pädev menetlema kõiki hagisid, mis esitatakse põhivõlgniku vastu.

Eestkostete seadmiseks algatatud hagi on pädev menetlema kohus, kelle tööpiirkonnas asub hooldeasutus, kus on eestkostetava majutuskoht, või koht, kus eestkostetav saab pikaajalist haiglaravi või harilikult elab.

Abieluasjades on pädev ka abikaasade viimase ühise hariliku viibimiskoha järgne kohus.

Hagi põlvnemise tuvastamiseks, lapse hooldusõiguse määramiseks, lapse paigutamiseks kolmanda isiku juurde, lapse hooldusõiguse tühistamiseks, lapsendamise tühistamiseks või alaealisele lapsele elatise määramiseks võib samuti algatada kohtus, kelle tööpiirkonnas asub asjaomase alaealise lapse elu- või viibimiskoht.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kui õigusaktides on sätestatud, et konkreetsel kohtul on asjas ainupädevus. Seda kohaldatakse näiteks järgmistel juhtudel.

Kui seaduses, Euroopa Liidu siduvas õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti, on kostja Ungaris asuva elukoha kohtul ainupädevus menetleda hagisid, mille äriühing algatab tarbija vastu lepingulisest suhtest tuleneva nõude maksmapanemiseks. Kui kostja elukoht ei ole Ungaris, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks kostja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui kostja viibimiskoht ei ole teada või see on välisriigis, võetakse aluseks tema viimane elukoht Ungaris. Kui seda ei ole võimalik kindlaks teha, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Kui kannatanu võib vastutuskindlustuslepinguga seotud õigusnormi kohaselt nõuda ka kahju hüvitamist ja esialgse olukorra taastamist kolmandalt isikult, kes ei ole kahju põhjustanud isik, kuulub kolmanda isiku vastu algatatud hagi hageja Ungaris asuva elukoha järgse kohtu ainupädevusse, kui seaduses, Euroopa Liidu siduva õigusaktis või rahvusvahelises konventsioonis ei ole sätestatud teisiti. Kui hagejal puudub Ungaris elukoht, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks hageja Ungaris asuva viibimiskoha alusel. Kui hageja ei ole füüsiline isik, määratakse kohtu ainupädevus kindlaks tema Ungaris oleva asukohta alusel. Kui hagejal pole Ungaris ei elu-, viibimis- ega asukohta, tuleb kohtualluvus määrata vastavalt üldnormidele.

Täitmise lõpetamiseks või piiramiseks algatatud hagi kuulub täitmismääruse teinud piirkonnakohtu ainupädevusse. Kui täitmismäärust ei teinud piirkonnakohtus, kuulub asi võlgniku elukoha piirkonnakohtu pädevusse.

Hagi õigusvastaselt arestitud vara aresti alt vabastamiseks kuulub selle piirkonnakohtu ainupädevusse, kelle tööpiirkonnas toimus vara arestimine.

Hagi täitemenetluses osalemise loa saamiseks kuulub selle kohtu ainupädevusse, kes jättis kohtulikus täitemenetluses pandipidaja taotluse rahuldamata.

Hagi, mille eesmärk on muuta notari otsust omandikaitset puudutavas asjas, kuulub asjaomase notari asukohta kohtu ainupädevusse.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Varaga seotud asjades võivad pooled otsustada, et nendevahelist käimasolevat vaidlust või konkreetselt õigussuhtest tulenevat mis tahes tulevikus tekkivat vaidlust on pädev lahendama konkreetne kohus, kui seaduses ei ole sätestatud teisiti. Kohtualluvuses võib kokku leppida kirjalikult, suuliselt (kirjaliku kinnitusega), vormis, mis vastab poolte vahel välja kujunenud äritavadele, või rahvusvahelises kaubanduses osalevate poolte vahel sellises vormis, mis vastab sellist laadi kokkuleppeid sõlmivate poolte asjaomasel valdkonnas üldtuntud ja laialt kasutatud kaubandustavadele, mis on või peaksid olema pooltele teada.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohtu. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes. Kohtualluvust ei tohi valida nii, et see takistab tarbijal lepingulise nõude äriühingu vastu maksmapanemist selles kohtus, kelle tööpiirkonnas asub tarbija elukoht Ungaris või selle puudumisel tarbija viibimiskoht Ungaris.

Varaga seotud küsimustes ei saa pooled poolelioleva kohtuvaidluse või konkreetselt õigussuhtest tuleneva mis tahes tulevase vaidluse lahendamiseks määrata pädevaks kohtuks Budapesti pealinnapiirkonna üldkohut ega Budapesti lähieümbruse üldkohut seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad üldkohtute pädevusse, ning Pesti keskset piirkonnakohtu seoses kohtuasjadega, mis kuuluvad piirkonnakohtute pädevusse.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Haldus- ja töökohtud on ainsad Ungaris tegutsevad erikohtud.

Tööõiguslike hagide suhtes kohaldatakse punktis 2.2.1 kirjeldatud kohtualluvuse üldnorme. Hagiavaldust esitav töötaja võib valida kohtu, kellel on üldine pädevus kostja suhtes, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub töötaja elukoht või elukoha puudumisel töötaja viibimiskoht Ungaris, või haldus- ja töökohtu, kelle tööpiirkonnas asub koht, kus töötaja töötab või on kaua aega töötanud. Kui kaashageja või nõue kuulub selle kohtu pädevusse, kes on pädev lahendama tööõiguslikke hagisid, samas kui teine kaashageja või nõue kuulub piirkonnakohtu või üldkohtu pädevusse, kuulub hagi töökohtu pädevusse, tingimusel et poolte või nõuete liitmine on seadusega lubatud.

Haldushagid tuleb esitada kohtule, kelle tööpiirkonnas teostati vaidlusalust haldustegevust, välja arvatud juhul, kui seadusega on sätestatud mõne teise kohtu ainupädevus. Kui vaidlusalust haldustoimingut teostati rohkem kui ühes menetlusalas, kuulub asi selle kohtu territoriaalsesse pädevusse, kelle tööpiirkonnas teostati haldustoimingut esimene aste.

Kinnisvaraga seotud õiguste, kohustuste ja õigussuhete puhul on haldustegevuse teostamise kohaks kinnisvara asukoht. Tegevusest teatamise või selleks loa andmise puhul on selleks koht, kus tegevust teostatakse või kavandatakse hakata teostama. Kui eelnimetatud kaks juhtu välja arvata, on üleriikliku pädevusega piirkondliku riikliku haldusorgani haldustegevuse kohaks hageja elu- või viibimiskoht või juriidilise isikute ja juriidilise isiku staatuse üksuste puhul üksuse asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht. Kui riiklik haldusorgan, kelle asukoht on Budapestis, kuid kelle tegevuspiirkond hõlmab peamiselt Pesti maakonda või selle osa, on teostanud haldustegevust oma asukohas, on tegevuskohaks Pesti maakond. Tegevusetuse korral on haldustegevuse teostamise kohaks haldusorgani asukoht, välja arvatud eespool nimetatud esimesel kolmel juhul.

Teatavate haldus- ja töökohtude territoriaalne pädevus hõlmab konkreetset piirkonda. Need on Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökoht, Budapesti lähiümbruse haldus- ja töökoht, Debreceni haldus- ja töökoht, Győri haldus- ja töökoht, Miskolci haldus- ja töökoht, Pécsi haldus- ja töökoht, Szegedi haldus- ja töökoht ning Veszprémi haldus- ja töökoht.

Hagid, mis käsitlevad sotsiaalkindlustust, sotsiaal- või lastetoetusi ning riiklike tööhõiveasutuste antud hüvitisi või toetusi, kuuluvad selle haldus- ja töökohtu pädevusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht või juriidilisest isikust või juriidilise isiku staatuse üksusest hageja puhul hageja asukoht või selle puudumisel haldusorgani asukoht.

Halduslepinguid käsitlevad hagid tuleb esitada sellele piirkonnakohtule, kelle tööpiirkonnas leping sõlmiti. Käendaja vastu esitatud nõuet on pädev arutama kohus, kelle kohtualluvusse kuulub mis tahes alustel põhivõlgnik.

Kui haldustegevust teostati välisriigis, kuulub hagi Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohtu ainupädevusse.

Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, võivad halduslepingu pooled vastu võtta eraldi kokku lepitud kohtualluvuse klausli, millega lepitakse kokku, et nende vahel seoses halduslepinguga tekkivate tulevaste kohtuvaidluste pädevus on sellel haldus- ja töökohtul, kellel on territoriaalne pädevus konkreetsetes piirkonnas. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti või kui pooled ei ole kokku leppinud teisiti, on valitud kohtul ainupädevus kõikides halduslepinguga seotud hagedes. Kohtualluvuse valikut käsitlev kokkulepe kehtib ka õigusjärglaste suhtes.

Kui seaduses on sätestatud konkreetse kohtu ainupädevus, ei saa pädevaks kohtuks määrata teist kohtu.

Pooled ei saa halduslepingust tulenevate tulevaste vaidluste kohtualluvuse kohaks valida Budapesti pealinnapiirkonna haldus- ja töökohtu.

Avalik-õigusliku teenistussuhtega seotud hagiavaldus tuleb esitada kohtule, kelle territoriaalsesse pädevusse kuulub töö tegemise koht. Kui hageja on füüsilise isik, võib hagiavalduse esitada ka kohtule, kelle tööpiirkonnas asub hageja elukoht.

Haldus- ja töökohtude otsuste peale esitatud kaebused ning üldkohtude pädevusse kuuluvad Budapesti pealinnapiirkonna üldkohtu ainupädevusse.

Viimati uuendatud: 20/03/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Malta

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Üld- või erikohtu valik sõltub teie kohtuasja laadist. Ülekaalukalt kuuluvad tsiviil- ja kaubandusajad üldiste tsiviilkohtude pädevusse, sest kaubanduskohut Malta ei ole. Olemas on mõned spetsialiseerunud erikohtud, sealhulgas allpool loetletud komisjonid.

Töövaidluskomisjon (*Tribunal Industrijali*) arutab asju, mis käsitlevad ebaõiglast töölt vabastamist ning diskrimineerimist või muud ebaseaduslikku kohtlemist töökohal.

Üüri reguleerimise komisjon (*Bord li Jirregola l-Kera*) vaatab läbi asju, mis käsitlevad üürilepingu tingimuste muutmist, sealhulgas üürisumma suurendamist ja üürilepingu lõpetamist. Need asjad peavad olema seotud enne 1. juunit 1995 jõustunud üürilepingutega.

Maa-arbitraazikomisjon (*Bord ta' l-Arbitražġ dwar l-Artijiet*) vaatab läbi asju, mis käsitlevad sundvõõrandatud maa klassifitseerimist ja omanikule makstava hüvitise suurust.

Kõigi nende erikohtude istungid toimuvad Vallettas samas hoones, kus asuvad üldkohtud.

Vt ka [teabelehel „Kuidas toimida?“ küsimusele nr 4 antud vastus](#).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Selleks et kindlaks määrata, millisele kohtule tuleb hagiavaldus esitada, on oluline tutvuda Malta seadustekogu 12. peatükiga (kohtukorralduse ja tsiviilkohtumenetluse seadustik).

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Jah, eristatakse kõrgema ja madalama astme kohtuid. Erinevus on selles, et madalama astme kohtud võivad menetleda ja lahendada puhtalt tsiviilasju, mille raames esitatud nõude summa on kuni 15 000 eurot. Kõrgema astme kohtud seevastu võivad menetleda ja lahendada puhtalt tsiviilasju, mille raames esitatud nõude summa on üle 15 000 euro, ning mis tahes selliseid asju (olenemata nõude summast), mis käsitlevad kinnisvara või servituute, koormatise ja kinnisvaraga seotud muid õigusi, sealhulgas nõudeid väljatõstmiseks kinnisasjast, olenemata sellest, kas tegemist on linnas või maal asuva kinnisasjaga, kas see on renditud või hõivatud elaniku poolt, kes seal elab või kellel on tavapärane õigus seal viibida. Vt ka [teabelehel „Kuidas toimida?“ küsimusele nr 4 antud vastus](#).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Territoriaalse pädevuse põhireegli kohaselt on pädev kostja elukohajärgne kohus. Maltal on kohtualluvus jagatud Malta ja Gozo vahel. Erinevate linnadega seotud kohtuid ei ole. Need isikud, kelle alaline või tavapärane elukoht on Maltal, peavad oma hagiaga pöörduma Malta kohtu poole. Need isikud aga, kelle alaline või tavapärane elukoht on Gozo saarel, peavad oma hagiaga pöörduma Gozo kohtu poole.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Vt küsimusele nr 2.2 antud vastus.

2.2.2 Erandid

Põhireeglist võib erandi teha juhul, kui kohustus tuleb täita konkreetsetes kohas. Näiteks juhul, kui kostja elab Gozo saarel, kuid nõude aluseks olev kohustus tuleb täita Maltal, on pädevus Malta kohtutel ja kõik hagid tuleb esitada Malta kohtutele olenemata asjaolust, et kostja elab Gozo saarel.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse? Malta õiguses sätestatud territoriaalset pädevust käsitlevate eeskirjade kohaselt ei ole pooltel võimalik kohtu valida.

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Seda tuleb teha juhul, kui kohustus tuleb täita konkreetsetes kohtades.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Seda küsimust käsitlevad õigusnormid puuduvad. Malta õigusnormide kohaselt ei saa pooled anda asja arutamise pädevust kohtule, kelle pädevusse asi tavapäraselt ei kuuluks. Pooltel ei ole seda õigust isegi juhul, kui nad selles kokku lepivad. Kohus võib ise tõstatada kohtu pädevuse puudumise küsimuse, sest see on avaliku huviga seotud küsimus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Veebisaidil <http://www.judiciarymalta.gov.mt/the-courts> antakse konkreetset teavet selle kohta, millisele kohtule te peaksite oma hagiavalduse esitama. Peale selle võite te külastada veebisaiti <http://justiceservices.gov.mt/>, mille abil saate juurdepääsu Malta õigusaktidele ja võite välja selgitada, millise kohtu poole teil tuleks pöörduda. Abi saamiseks tuleks võtta ühendust selle advokaadi või advokaadi abiga, kes dokumendid allkirjastab. Erikohtute pädevust on selgitatud asjaomaste kohtute loomist käsitlevates õigusaktides.

<http://www.justice.gov.mt> ([inglise keeles](#))

Viimati uuendatud: 28/11/2019

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Holland

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Madalmaade tsiviilkohtumenetluse eeskirjade kohaselt puuduvad riigis erikohtud, nagu kaubanduskohus või töökohus. Ringkonnakohus on põhimõtteliselt pädev lahendada kõiki tsiviilasju.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Esimese astme kohtud menetlevad kõiki tsiviilasju, välja arvatud seaduses sätestatud juhtudel. Tsiviilkohus lahendab kahe poole (füüsilised või juriidilised isikud) vahelisi vaidlusi. Tsiviilkohtu pädevusse ei kuulu vaidlused, mille lahendamise pädevus on antud halduskohtule. See puudutab vaidlusi haldusametustega (riigiasutustega). Madalmaade kohtusüsteem näeb eraõiguse valdkonnas ette kolme liiki kohtud: ringkonnakohtud (*rechtbanken*), apellatsioonikohtud (*gerechtshoven*) ja Madalmaade Ülemkohus (*Hoge Raad Nederlanden*).

Alates 1. aprillist 2013 on Madalmaad jagatud kümneks kohturingkonnaks ja neil kõigil on oma kohus: üksteist kohut, mis on pädevad neljas valdkonnas. Lisaks sellele on neli apellatsioonikohtu ja üks Madalmaade Ülemkohus.

Ringkonnakohtutesse on loodud organisatsiooniüksused ehk nn osakonnad. Need on ringkonnakohtu kohalik allüksus ning haldusajade, tsiviilasjade ja kriminaalasjade osakond. Kohtuasju võib arutada üks kohtunik või mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis. Ühest kohtunikust koosneva kohtukoosseisu korral arutab kohtuasju üks kohtunik; mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis hõlmab kolme kohtunikku. Vastavalt aluspõhimõttele menetleb ringkonnakohtu kohaliku allüksuse asju, lihtsaid kohtuasju ja kiireloomulisi asju üks kohtunik. Paljusid perekonnaasju arutab samuti üks kohtunik. Ühest kohtunikust koosneva kohtukoosseisu näide on alaealiste kohus, mis menetleb teatavaid lastega seotud asju. Õiguslikult keerulisi asju arutab mitmest kohtunikust koosnev kohtukoosseis.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Kohtuasi algatatakse tavaliselt ringkonnakohtus. Ringkonnakohtuid on nelja liiki:

tsiviilasju (kumbki menetluspool on füüsiline isik) menetlev kohus;

haldusasju (menetluspool on füüsiline isik ja riigiasutus) menetlev kohus;

kriminaalasju (õigusrikkumised ja kuriteod) menetlev kohus;

ringkonnakohtu kohalik allüksus.

Apellatsioonikohtud

Kõik, kes ei nõustu kohtuotsusega, võivad selle edasi kaevata. Apellatsioonkaebused kriminaal- ja tsiviilasjades esitatakse ühele neljast apellatsioonikohtust. Olenevalt küsimusest võib haldusasjas apellatsioonkaebust menetleda:

apellatsioonikohtus (*gerechtshof*);

kõrgeima astme kohus sotsiaalkindlustusküsimustes (*Centrale Raad van Beroep*);

kõrgeima astme halduskohus kaubandus- ja tööstusasjades (*College van Beroep voor het Bedrijfsleven*);

riiginõukogu (halduskolleegium) (*Raad van State (afdeling bestuursrechtspraak)*).

Ülemkohus

Madalmaade Ülemkohus on Madalmaade kõrgeim kohtuorgan tsiviil-, kriminaal- ja maksuõiguse valdkonnas. Ülemkohus võib tühistada eelkõige apellatsioonikohtute otsuseid (nn kassatsioon). Ülemkohus vastutab ka õigusliku ühtsuse säilitamise ja Madalmaade õiguse arengu suunamise eest.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Madalmaades on esimese astme kohtud ringkonnakohtud (*arrondissementrechtbanken*). Esimese astme kohtu otsuse peale võib esitada kaebuse apellatsioonikohtule. Peale selle tuleb arvesse võtta nn territoriaalset kohtualluvust, et kindlaks teha, millise ringkonnakohtu pädevusse kümnest asi kuulub: näiteks kas Amsterdam ringkonnakohtu või Leeuwardeni ringkonnakohtu pädevusse, st asja menetleva kohtu tööpiirkonda.

Kui rahvusvaheliste juhtumite, st piiriüleste juhtumite korral on kindlaks tehtud, et konkreetne asi kuulub Madalmaade kohtu pädevusse, määratakse territoriaalne kohtualluvus kindlaks Madalmaade õiguse alusel, välja arvatud juhul, kui rahvusvahelist kohtualluvust käsitleva õigusnormiga määratakse ka territoriaalselt pädev kohus, nagu on sätestatud Brüssel I määruse (nõukogu määrus (EÜ) nr 44/2001 kohtualluvuse ja kohtuotsuste täitmise kohta tsiviil- ja kaubandusajades) artikli 5 lõikes 1 või lõikes 3.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Esimeses astmes kohtukutsega algatatud menetluses kehtiva põhireegli kohaselt on pädev kohus kostja elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering*) artikkel 99). Kui Madalmaades olev elukoht ei ole teada, on pädev selle koha kohus, kus kostja tegelikult viibib (Madalmaades).

Kohtutööpiirkonnas asuva kohtumaja, kus tuleb piirkondliku kohtu kohaliku allüksuse kohtuasja menetleda, saab kindlaks määrata 10. detsembri 2001. aasta kohtuistungite täiendavate toimumiskohtade määruse (*Besluit nevenvestigings- en nevenzittingsplaatsen*) lisa (<http://www.overheid.nl/>) alusel.

Ringkonnakohtute territoriaalse kohtualluvuse eeskirju kohaldatakse vajalike muudatustega (*mutatis mutandis*).

Esimeses astmes hagiavalduse esitamisega algatatud menetluses kehtiva põhireegli kohaselt on pädev hageja (või ühe hageja või ühe hagiavalduses nimetatud huvitatud isiku) elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 262). Kui Madalmaades olev elukoht ei ole teada, on pädev selle koha kohus, kus hageja tegelikult viibib (Madalmaades). Kui hagiavaldus on seotud kohtukutsega algatatud menetlusega, on pädev ka kohtukutsega algatatud menetlust teostav kohus.

2.2.2 Erandid

Punktides 2.2.2.1, 2.2.2.2 ja 2.2.2.3 kirjeldatud eeskirjad puudutavad eelkõige kohtukutsega algatatud menetlust.

Hagiavalduse esitamisega algatatud menetlustes, kus üldjuhul on pädev hageja kohus, kohaldatakse elatise suuruse muutmise taotlemise korral teistsuguseid eeskirju.

Hageja peab elukaaslasel makstava elatise suuruse muutmise taotlemiseks esitama hagiavalduse elatisvõlgniku elukoha järgsele kohtule. Elatisvõlgnik, kes soovib taotleda elatise suuruse muutmist, peab esitama hagiavalduse ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha järgsele ringkonnakohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Madalmaade menetlusõigus sisaldab mitut kohtukutsega algatatud menetlusi käsitlevat sätet, milles antakse peale põhireegli kohaselt määratud pädeva kohtu (kostja elukoha või tegeliku viibimiskoha järgne kohus) pädevus muule kohtule. Tegemist on valikulise kohtualluvusega. Hageja võib valida põhireegli kohaselt määratud kohtu ja alternatiivse reegli kohaselt määratud kohtu vahel. Valikuvõimalusele viidatakse allpool sõnaga „ka“.

Kohtukutsega algatatud kohtuasjade puhul on olulised järgmised eeskirjad.

Töölepingute/esindamisega seotud asjad

Töölepingute ja esindamisega seotud kohtuasjade korral on pädev ka selle koha kohus, kus tööd tavaliselt tehakse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 100).

Tarbijavaidlused

Tarbijavaidlusi on pädev lahendama ka tarbija elukoha või selle puudumisel tarbija tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 101).

Lepinguväline kahju

Lepinguvälise kahjuga seotud asjades on pädev ka selle koha kohus, kus kahju tekitanud sündmus toimus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 102).

Kinnisasi

Kinnisasjaga seotud küsimustes on pädev ka kohus, kelle tööpiirkonnas kinnisasi või suurem osa sellest asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 103).

Eluaseme või äripindade üürimisega seotud küsimustes on ainupädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonnas üüritud kinnisasi või suurem osa sellest asub.

Pärandvara

Pärandvaraga seotud asjades on pädev ka surnud isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 104).

Juriidilised isikud

Juriidiliste isikutega seotud asjades (näiteks juriidiliste isikute lõpetamise, juriidiliste isikute otsuste tühisuse või kehtivuse, liikmete või partnerite õiguste ja kohustustega seotud asjad) on pädev ka juriidilise isiku või äriühingu asukoha või tegevuskoha järgne kohus.

Pankrot, maksete peatamine ja võlavabastus

Füüsiliste isikute pankrotti, maksete peatamist ja võlavabastust reguleerivate õigusnormide kohaldamise asjades on pädev ka kohus, kus töötab asjaomane pankrotikohtunik, või kui pankrotikohtuniku ei ole määratud, siis kohus, kes on otsustanud maksete peatamise (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 106). Pankrotiseadus (*Faillissementswet*) sisaldab ka kohtualluvust käsitlevaid erinorme, mis on tsiviilkohtumenetluse seadustikul põhinevate kohtualluvuse eeskirjade suhtes ülimuslikud.

Kohtu valik

Pooled määravad omavahelises lepingus vaidlust lahendama mõnikord õigusnormide kohaselt pädevast kohtust erineva kohtu (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 108 lõige 1). Sellest valikuvabadusest tehakse tarbijate, üürimise või rentimise ja töölepingutega seotud vaidluste puhul teatavaid erandeid (tsiviilmenetluse seadustiku artikli 108 lõige 2). Sellistel juhtudel kontrollib kohus, kas kohtu valiku klausel kehtib (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 110).

Hageja elukoht

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 109 on sätestatud, et kui eespool nimetatud territoriaalse kohtualluvuse sätete kohaselt ei saa Madalmaades määrata ühtegi pädevust omavat kohut, võib erandkorras olla pädev hageja elukoha järgne kohus. See olukord võib tekkida juhul, kui töötaja soovib kutsuda välisriigi tööandja Madalmaade kohtusse, samal ajal kui töö ei ole seotud kindla kohaga, vaid seda tehakse kogu riigis. Juhul kui kohtualluvust ei saa ka sel viisil kindlaks määrata, tuleb pöörduda Haagi piirkondlikku kohtusse.

Abielulahutusega seoses kehtivad järgmised põhimõtted.

Abielulahutust menetleva kohtu territoriaalset pädevust reguleeritakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikliga 262. Põhireegel on järgmine: pädev on hageja (või ühe hageja või ühe hagiavalduses nimetatud huvitatud isiku) elukoha järgne kohus ja kui sellel isikul ei ole teadaolevat elukohta Madalmaades, siis on pädev selle koha kohus, kus see isik tegelikult viibib (Madalmaades).

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Madalmaade menetlusõigus sisaldab mõningaid territoriaalset kohtualluvust reguleerivaid erinorme, mis erinevad põhireeglist. Erinormi tuleb kohaldada.

Allpool kirjeldatud erijuhtudel tuleb valida muu kohus kui kostja elukoha järgne kohus.

Alaealised

Alaealisi puudutavates asjades on pädev alaealise elukoha järgne kohus või Madalmaades elukoha puudumisel alaealise tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 265).

See ei ole alternatiivne reegel, vaid põhireeglit asendav erinorm. Pädevus ei kuulu mitte hageja elukoha või viibimiskoha järgsele kohtule (hagiavalduse esitamisega algatatud menetluse puhul kehtiv põhireegel), vaid alaealise elukoha järgsele kohtule või Madalmaades elukoha puudumisel alaealise tegeliku viibimiskoha järgsele kohtule. Kui selle reegli alusel ei saa kindlaks määrata konkreetset kohut, on pädev Haagi ringkonnakohus.

Perekonnaseis

Perekonnaseisuregistri või seal registreeritavate või juba registreeritud perekonnaseisutunnistuste täiendamise, registreerimise, tühistamise või muutmiseiga seotud asjades on pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas on tunnistus registreeritud või tuleb registreerida (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 263).

Haagi omavalitsuse perekonnaseisuregistris registreeritavaid või juba registreeritud perekonnaseisutunnistusi puudutavates asjades on pädev Haagi ringkonnakohus kooskõlas tsiviilseadustiku (*Burgerlijk Wetboek*) esimese peatükiga.

Ehitatud kinnisvara üürimine

Ehitatud kinnisvara või selle osa üürile andmisega seotud asjades on pädev selle koha kohus, kus üüritud vara asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 264).

Täiskasvanu isikuhooldusõigus, vara valitsemine usaldusisikuna, hooldus

Täiskasvanute isikuhooldusõigust, vara valitsemist usaldusisikuna *täiskasvanud isiku nimel* ja hooldust puudutavates asjades on pädev selle isiku elukoha järgne kohus, kelle isikuhooldusõigust, vara või hooldust asi puudutab, või Madalmaades elukoha puudumisel tema tegeliku viibimiskoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 266).

Teadmata kadunud isikud; surma kinnitamine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 267)

Pärandvaraga seotud asjades on pädev surnud isiku viimase elukoha järgne kohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 268 lõige 1).

Teadmata kadunud isikutega seotud asjades on pädev teadmata kadunud isiku poolt maha jäetud elukoha järgne kohus. Surma kinnitamise puhul on pädev Haagi ringkonnakohus (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 269). Seega toimib tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 269 turvavõrguna.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 108 kohaselt võivad pooled teha kohtu valiku kirjalikult. Kohut on võimalik valida ainult seoses õigussuhetega, mida pooled võivad vabalt määrata. Seetõttu ei saa avaliku korraga seotud juhtumite korral kohtu valida. Selle näiteks on teatavad perekonnaõiguse asjad ning pankroti- ja maksete peatamise menetlused. Ringkonnakohtu kohaliku allüksuse menetluste korral on kohtu valik piiratud. Näiteks ei ole kuni 25 000 euro suuruste nõuete korral kohtu valik võimalik (olenemata nõude laadist).

Kohtul, mille pädevus põhineb kohtu valikul, on põhimõtteliselt ainupädevus. Pooled võivad sõnaselgelt kokku leppida ainupädevuse välistamises.

Abielulahutusajades (abielulahutus, lahuselu, registreeritud kooselu lõpetamine, abielu lahutamine pärast lahuselu) kohaldatakse tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 270 lõikes 2 sätestatud erinormi. Vastavalt sellele artiklile saadab territoriaalselt mittepädev kohus asja üldjuhul edasi territoriaalselt pädevale kohtule. Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 270 lõike 2 kohaselt toimub see lahutusajades vaid juhul, kui kostja (abikaasa, kelle vastu menetlus algatati) vaidlustab kohtu pädevuse. Kohtu vaikimisi valik on võimalik, kui kõik kohale kutsutud isikud ilmuvad kohtusse ja ei vaidlusta kohtu pädevust või kui teine abikaasa ei ilmu kohtusse.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vastavalt Madalmaade menetlusõigusele erikohtud puuduvad.

Viimati uuendatud: 08/03/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset

versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Kohtualluvus - Poola

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Poolas menetletakse tsiviilasju üldkohtutes (*sądy powszechne*) ja ülemkohtus (*Sąd Najwyższy*) (vt „Kohtukorraldus liikmesriikides – Poola“), välja arvatud juhtudel, mil need kuuluvad erikohtute pädevusse.

Kohtualluvust käsitlevad sätted sisalduvad tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Kodeks Postępowania Cywilnego*) artiklites 16–18 ja artiklites 27–46.

Kohalikes kohtutes (*sądy rejonowe*) arutavad tsiviilasju järgmised osakonnad:

tsiviilasjade osakond;

perekonna- ja alaealiste asjade osakond (perekonnaasjade kohtud, *sądy rodzinne*) – perekonna- ja eestkostetasjad, alaealiste moraalse rikutuse ja nende sooritatud karistatavate tegudega seotud kohtuasjad, alkoholi-, narkootikumide või psühhotropsete ainete sõltlaste ravi puudutavad kohtuasjad ning muud kohtuasjad, mis kuuluvad muude õigusaktide kohaselt eestkostekohtu pädevusse;

töö- ja sotsiaalkindlustusajade osakond (töökohtud, *sądy pracy*) – tööõiguse ja sotsiaalkindlustusega seotud kohtuasjad;

kaubandusajade osakond (kaubanduskohtud, *sądy gospodarcze*) – majandusüksustevahelised äritegevust puudutavad äriõigusealased ja tsiviilvaidlused, ettevõtjatevahelisi suhteid või partnerlussuhteid käsitlevad kohtuasjad, äriühingute juhatuse liikmete vastu algatatud kohtuasjad, mis puudutavad juhatuse liikmete poolt riiklikule kohturegistrile esitatud valeandmetega seotud nõudeid; majandusüksuste vastu algatatud kohtuasjad seoses keskkonnakahju tekitamise lõpetamise määruse tegemisega ning pankrotiasjad;

kinnistusregistri osakond – kinnistusregistri pidamine ja muude kinnistusameti toimingutega seotud tsiviilasjade menetlemine.

Poola piirkonnakohtutes (*sądy okręgowe*) on samasugused osakonnad, välja arvatud kinnistusregistri osakond ning perekonna- ja alaealiste asjade osakond. Poola piirkonnakohtutes on perekonnaasjade osakond, mis menetleb eelkõige lahutus-, lahuselu- ja lahuselu lõpetamise asju, abielu kehtetuks tunnistamise, abielu või selle puudumise tuvastamise asju ning välisriikide kohtute otsuste täitmisele pööramise tunnistamise küsimusi perekonnaasjades.

Lisaks sellele kuuluvad Varssavi piirkonnakohtu struktuuri järgmised üksused:

konkurentsi- ja tarbijakaitsekohus (*Sąd Ochrony Konkurencji i Konsumentów*), mille pädevusse kuuluvad monopoolse tegevuse ärahoidmisega seotud kohtuasjad ning energeetikavaldkonda reguleerivad kohtuasjad;

ELi kaubamärkide ja tööstusdisainilahenduste kohus (*Sąd Wspólnotowych Znaków Towarowych i Wzorów Przemysłowych*), mis lahendab kohtuvaidlusi, mis puudutavad tööstusdisainilahenduste ja kaubamärkide õiguste rikkumist, võimalikku rikkumist või rikkumise puudumist, ühenduse disainilahenduse kehtetuks tunnistamist, kaubamärgi aegumist või kehtetuks tunnistamist ning kaubamärgi õiguste rikkumise mõju.

1. jaanuaril 2010 määrati Lublini kohalik kohus pädevaks lahendama teiste kohalike kohtute pädevusse kuuluvaid elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud kohtuasju, mis on seotud maksetega.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Üldjuhul on kohalike kohtute pädevuses lahendada esimese astmena tsiviilasju. **Kohalike kohtute** pädevusse kuuluvad kõik kohtuasjad, välja arvatud need, mis kuuluvad seaduse (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 16 ja 507) alusel piirkonnakohtute pädevusse.

Piirkonnakohtud on pädevad lahendama esimese astmena tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 17 loetletud asju, mis puudutavad järgmist:

1) mittevaralised õigused ja nende õigustega kaasnevad omandinõuded, välja arvatud lapse põlvnemise tuvastamine või vaidlustamine, **isaduse omaksvõtu tühistamine ja lapsendamise tühistamine**;

2) autoriõiguse ja sellega kaasnevate õiguste kaitse ning leiutiste, kasulike mudelite, tööstusdisainilahenduste, kaubamärkide, geograafiliste tähistega ja integraallülituste topoloogia ning muud intellektuaalomandiõiguse kaitsega seotud kohtuasjad;

3) ajakirjandusseaduse alusel esitatud nõuded;

4) varalised õigused, kui vaidluse eseme väärtus ületab 75 000 zlotti, välja arvatud kohtuasjad, mis on seotud hoolduskohustusega, omandi rikkumisega, abikaasade varalahususe kehtestamisega, kinnistusregistri andmete vastavusse viimisega tegeliku õigusliku seisundiga ning elektrooniliste vahendite kaudu kohtusse antud maksetega seotud kohtuasjad;

- 5) majandusüksuste jagamise kohta kohtuotsuse tegemine vastava otsuse asemel;
- 6) juriidiliste isikute juhtorganite ja selliste organisatsiooniliste üksuste otsuste kehtetuks tunnistamine, tühistamine ja nende puudumise tuvastamine, mis ei ole juriidilised isikud, kuid kellele on seadusega antud juriidilise isiku staatus;
- 7) ebaausa konkurentsi ärahoidmine ja selle vastu võitlemine;
- 8) ebaseaduslikust lõplikust kohtuotsusest tingitud kahju hüvitamine.

Lisaks sellele kuuluvad **piirkonakohtute** pädevusse näiteks:

- 1) teovõimetusega seotud kohtuasjad;
 - 2) riigiettevõtete tegevust puudutavate vaidluste lahendamine, mis on tekkinud ettevõtte juhatuse ja direktori vahel, ettevõtte juhtorganite ja asutavate organite vahel ning juhtorganite ja ettevõtte üle järelevalvet teostava organi vahel;
 - 3) välisriigi kohtute otsuste tunnustamine ja nende täitmisele pööramine (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklid 11481 ja 11511).
- Omandiõigusega seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama hagiavalduses vaidluse eseme väärtuse, välja arvatud juhul, kui vaidluse esemeks on juba kindel rahasumma.

Rahaliste nõuete puhul on vaidluse eseme väärtuseks konkreetne rahasumma ka juhul, kui nõue esitatakse muu nõude alternatiivina.

Muudes varaga seotud asjades on hageja kohustatud täpsustama vaidluse eseme väärtuse, nimetades asjaomase rahasumma hagiavalduses vastavalt tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitele 20–24.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Vt punkt 2.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Poola tsiviilkohtumenetluse seadustikus eristatakse nelja liiki kohtualluvust: üldine (artiklid 27–30), valikuline (artiklid 31–37), erandlik (artiklid 38–42) ja erikohtualluvus (artiklid 43–46).

Territoriaalset kohtualluvust kirjeldatakse põhjalikult punktides 2.2.1–2.2.3.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldine territoriaalne kohtualluvus

Hagi tuleb esitada sellele esimese astme kohtule, mille tööpiirkonnas asub kostja elukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 27).

Tsiviilseadustiku artikli 25 kohaselt on füüsilise isiku elukoht asula, kus isik viibib kavatsusega viibida seal alaliselt. Kui kostja ei ela Poolas, määratakse üldine kohtualluvus tema viibimiskoha alusel ja kui see pole teada või ei asu Poolas, tuleb hagi esitada kostja viimase elukoha järgsele kohtule Poolas.

Hagid riigikassa vastu tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on asjast puudutatud üksuse registreeritud asukoht. Kui riigikassat esindab Poola Vabariigi finantsprokuratuur (*Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej*), tuleb hagi esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle finantsprokuratuuri haru registreeritud asukoht, mis vastutab asjast puudutatud üksuse eest.

Hagid teiste juriidiliste isikute ja muude üksuste vastu, mis ei ole juriidilised isikud, tuleb esitada kohtule, mille tööpiirkonnas on nende isikute registreeritud asukoht (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 30).

2.2.2 Erandid

Vt punkt 2.2.2.1.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline territoriaalne kohtualluvus võimaldab hagejal kohut teatavatel juhtudel valida. Hageja võib esitada hagi üldise pädevusega kohtule või mõnele muule tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 32–371 täpsustatud kohtule.

Valikuline territoriaalne kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

elatisnõuded ja lapse põlvnemise tuvastamine ning sellega seotud nõuded – hagi võib esitada õigustatud isiku elukoha järgsele kohtule;

omandiõuded majandusüksuse vastu – hagi võib esitada majandusüksuse peakontori või filiaali asukoha järgsele kohtule, kui nõue on seotud peakorteri või filiaali tegevusega. Seda ei kohaldata siiski juhtudel, kus seaduse kohaselt esindab riigikassat finantsprokuratuur;

lepingu olemasolu tuvastamine, lepingu täitmine, lõpetamine või kehtetuks tunnistamine ning lepingu täitmatajätmisest või nõuetekohasest täitmatajätmisest tuleneva kahju hüvitamine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub vaidlusaluse lepingu täitmise koht; kahtluse korral tuleb esitada lepingu täitmise kohta kinnitav dokument;

lepinguvälise kahju nõuded – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas kahju tekitanud sündmus aset leidis;

asjaga tegelemise eest tasumisele kuuluva summa maksmine – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas esindaja asjaga tegeles;

kinnisasja üürile- või rendileandmisega (*najem* või *dzierżawa*) seotud nõuded – hagi võib esitada kinnisasja asukoha järgsele kohtule;

nõuded lihtveksli või tšekiga kohustuse võtnud isiku vastu – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas asub maksekoht. Mitu lihtveksli või tšekiga

kohustuse võtnud isikut võib kaevata koos kohtusse, mille tööpiirkonnas asub maksekoht, või üldise pädevusega kohtusse, mille tööpiirkonnas asub vekslid või tšeki aktseptinud maksja või selle väljaandja asukoht;

tööõigusega seotud asjad – hagi võib esitada kohtule, mille tööpiirkonnas tööd tehakse, tehti või pidi tehtama, või kohtule, mille tööpiirkonnas asjaomane asutus, ettevõtte vms asub (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 461 §1).

2.2.2.2 Millal peab valida teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Kohtu **ainupädevus** (erandlik kohtualluvus) tähendab seda, et asja võib arutada ainult seadustikus kindlaks määratud kohus. Erandlik kohtualluvus nähakse ette asjades, mis puudutavad järgmist:

omandiõigus või muud asjaõigused kinnisasja suhtes ning kinnisvara valdamisega seotud küsimused – hagi võib esitada ainult kinnisasja asukoha järgsele kohtule; kui vaidluse ese on maa servituut, määratakse kohtualluvus kindlaks koormatud kinnisasja asukoha järgi;

pärimine, pärandi sundosa ning annak, surma puhuks tehtavad korraldused – hagi võib esitada ainult testaatori viimase elukoha järgsele kohtule ja kui testaatori elukohta Poolas ei ole võimalik kindlaks teha, siis pärandi või selle osa asukoha järgsele kohtule;

ühistu, ühingu, äriühingu või sidusühingu liikmesus – hagi võib esitada ainult registreeritud asukoha järgsele kohtule;

abiellulised suhted – hagi võib esitada ainult kohtule, mille tööpiirkonnas abikaasad viimati elasid, kui see on endiselt vähemalt ühe abikaasa alaline või peamine elukoht. Sellise aluse puudumisel on ainupädev kohus kostja alalise elukoha järgne kohus ja kui puudub ka see alus, siis hageja alalise elukoha järgne kohus;

vanemate ja laste ning lapsendaja ja lapsendatava suhted – hagi võib esitada ainult hageja alalise elukoha järgsele kohtule, tingimusel et puudub põhjus hagi esitamiseks üldise kohtualluvuse sätete alusel.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Erikohtualluvus tähendab seda, et kohtualluvust võib erioigusaktides kindlaks määratud juhtudel tõlgendada erinevalt.

Õigus kohut valida on antud hagejale.

See kehtib juhul, kui mitme kohtu pädevus on õigustatud või kui hagi on esitatud mitme poole vastu, kelle puhul on üldise kohtualluvuse sätete kohaselt pädevad asja arutama eri kohtud. Sama kehtib ka juhul kui kinnisasi, mille alusel kohtualluvust määratakse, asub mitme kohtu tööpiirkonnas.

Õigus kohut valida on antud mõlemale poolele kokkuleppe või ühise taotluse alusel.

Pooled võivad kirjalikult kokku leppida, et annavad juba tekkinud vaidluse või kindlaks määratud õigussuhetest tulevikus tuleneda võivad vaidlused lahendada esimese astme kohtule, millel ei ole seaduse kohaselt territoriaalset pädevust. See kohus on sellisel juhul ainupädev, kui pooled ei ole teisiti kokku leppinud või kui hageja ei ole esitanud hagiavaldust elektrooniliste vahendite kaudu maksetega seotud asjas. Pooled võivad kirjaliku kokkuleppega ka piirata hageja õigust valida nende vaidluste puhul mitme pädeva kohtu vahel.

Pooled ei saa siiski ainupädevust muuta.

Kohtualluvust käsitlevad kokkulepped peavad olema kirjalikus vormis. Kokkulepped võivad olla materiaaõigusliku kokkuleppe osa (kohtualluvuse klausel) või iseseisvad kokkulepped.

Tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse asjades võib pädev kohus poolte ühisel taotlusel anda kohtuasja üle teisele samasugusele tööõiguse ja sotsiaalkindlustuse küsimustega tegelevale kohtule, kui see on otstarbekas.

Pädeva kohtu määrab kõrgema astme kohus või ülemkohus.

Kui pädev kohus ei saa takistuse tõttu asja arutada ega võtta muid meetmeid, määrab kõrgema astme kohus uue kohtu. Selline määramine on põhjendatud üksnes selliste takistuse puhul, mille tõttu pole võimalik asja arutada, nt kohtuniku taandamine või vääramatu jõud.

Ülemkohus on kohustatud määrama kohtu, kelle poole tuleb pöörduda, kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik kohtuasja asjaolude põhjal seadustiku kohaselt kindlaks määrata (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 45).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtud on halduskohtud (*sądy administracyjne*) ja sõjakohtud (*sądy wojskowe*).

Sõjakohtute tööd reguleeritakse 21. augusti 1997. aasta sõjakohtute seadusega. Üldjuhul arutavad need kohtud Poola relvajõudude kriminaalasju. Muud kohtuasjad võib anda nende lahendada üksnes seadusega.

Halduskohtute tööd reguleeritakse 25. juuni 2002. aasta halduskohtute seadusega. Halduskohtud mõistavad õigust, valvates riiklike haldusasutuste tegevuse järele ning lahendades kohalike omavalitsuste ja valitsusasutuste vahelisi pädevust ja võimupiire käsitlevaid vaidlusi. Erandjuhtudel võib halduskohus teha riiklike haldusasutuste tegevuse järele valvamise kohustuse raames otsuse ka tsiviilasjas.

Lingid

Justiitsministeerium

<https://www.ms.gov.pl/en/about-the-ministry-of-justice/>

Poola üldkohtute nimekiri (kontaktandmed)

<http://bip.ms.gov.pl/pl/rejstry-i-ewidencje/lista-sadow-powszechnych/>

Viimati uuendatud: 12/06/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Kohtualluvus - Rumeenia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Rumeenias on lisaks üldkohtutele erikohtuosakonnad ja erikohtukoosseisud teatavates küsimustes tekkinud vaidluste lahendamiseks.

Vastavalt kohtukorralduse seadusele nr 304/2004 on kõrgemal kassatsioonikohtul (*Înalta Curte de Casație și Justiție*) neli koda – I tsiviilasjade koda, II tsiviilasjade koda, kriminaalasjade koda ning haldus- ja maksuvaidluste koda –, üheksaliikmeline kohtukoosseis ja ühisistungid, millest igaühel on oma pädevus. Apellatsioonikohtutel, üldkohtutel ja vajaduse korral ringkonnakohtutel on eriosakonnad ja erikohtukoosseisud, mis lahendavad tsiviilasju, kriminaalasju, alaealistega seotud ja perekonnaasju, haldus- ja maksuvaidlusi ning töövaidlusi ja sotsiaalkindlustuse, ettevõtluse, äriregistri, maksejõuetuse, ebaausa konkurentsi ning mere- ja siseveeteedega seotud asju. Eespool nimetatud asjades otsuste tegemiseks võib vajaduse korral asutada erikohtuid.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud tsiviilkohtuasjade tavapärane menetluskord. Seadustiku sätteid kohaldatakse ka muude küsimuste suhtes, kui neid reguleerivates seadustes ei ole sätestatud teisiti.

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklitega 94–97 reguleeritakse tsiviilkohtute pädevust.

Ringkonnakohtud menetlevad *esimese astme kohtutena* järgmisi tsiviilasju, mis on seotud nõuetega, mida saab (ei saa) rahaliselt hinnata: asjad, mis kuuluvad tsiviilseadustiku kohaselt eestkoste- ja perekonnaasjade kohtu pädevusse;

perekonnaseisuregistriga seotud asjad;

ühismajade, neis asuvate korterite või mitme isiku omandis olevate ruumide haldamisega või koduomanike ühenduste poolt füüsiliste või juriidiliste isikutega sõlmitud õigussuhetest tulenevad vaidlused;

väljatõstmise nõuded;

nõuded, mis puudutavad järgmist: ühiseinad või -kraavid, ehitiste või rajatiste vaheline kaugus, läbipääsuõigus või mis tahes koormatiseid või piiranguid omandiõigusele;

piiride muutmise ja mahamärkimisega seotud nõuded;

vara kaitsega seotud nõuded;

nõuded, mis on seotud kohustusega viia ellu teatav tegevus või mitte ellu viia teatavat tegevust, kui kohustust ei saa rahaliselt hinnata;

kohtuliku jagamise nõuded, olenemata nõude väärtusest;

mis tahes muud rahaliselt hinnatavad nõuded, mille väärtus on kuni 200 000 leud, olenemata asjaomaste poolte staatusest.

Ringkonnakohtud arutavad pädevate avaliku sektori asutuste ja muude pädevate asutuste otsuste peale esitatud kaebusi. Lisaks arutavad nad veel muid seadusega nende pädevusse kuuluvaid asju.

Üldkohtud menetlevad:

esimese astme kohtutena kõiki asju, mis ei kuulu seaduse alusel teiste kohtute pädevusse;

apellatsioonikohtutena kohtunike poolt esimeses astmes tehtud otsuste peale esitatud apellatsioonkaebusi;

kassatsioonikohtutena seaduses ettenähtud kohtuasju;
muid asju, mis on seaduse kohaselt nende pädevuses.

Apellatsioonikohtuden menetlevad:

esimese astme kohtutena haldus- ja maksuvaidlustega seotud kohtuasju;

apellatsioonikohtutena esimese astme kohtu otsuste peale esitatud appellatsioonkaebusi;

kassatsioonikohtutena seaduse kohaselt nende pädevusse kuuluvaid asju;

muid asju, mis on seaduse kohaselt nende pädevuses.

Kõrgem kassatsioonikohus menetleb:

apellatsioonikohtu ja muude otsuste peale esitatud kassatsioonkaebusi seaduses ettenähtud asjades;

põhimõttelise õigusküsimuse lahendamiseks esitatud edasikaebusi;

nõudeid seoses esialgse otsusega täpsustada teatavaid õigusküsimusi;

muid asju, mis on seaduse kohaselt tema pädevuses.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Rumeenia tsiviilkohtusüsteemis eristatakse madalama ja kõrgema astme kohtuid, kusjuures kohtuasja esemega seotud kohtualluvus määratakse erineva astme kohtute hulgas kindlaks toimimiskriteeriumide (ülesannete liik) ja menetluslike kriteeriumite (vaidluse väärtus, ese või laad) alusel.

Tsiviilkohtumenetluse seadustikuga on muudetud kohtualluvust ja üldkohtutest on saanud kohtud, millel on täielik pädevus lahendada asi sisuliselt esimeses astmes. Ringkonnakohtute pädevusse kuuluvad väikesed ja/või vähem keerukad nõuded, mida esineb praktikas väga sageli.

Apellatsioonikohtud on pädevad arutama peamiselt appellatsioonkaebusi ning kõrgem kassatsioonikohus on kassatsioonikohus, mis tagab õiguse ühetaolise tõlgendamise ja kohaldamise riigi tasandil.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Rumeenia tsiviilkohtusüsteemi territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklis 107 jj.

Üldjuhul esitatakse hagiavaldus kostja alalise elukoha või asukoha järgsesse kohtusse.

2.2.2 Erandid

Territoriaalse kohtualluvuse kohta on kehtestatud erinormid:

kui kostja alaline elukoht / asukoht ei ole teada, tuleb hagiavaldus esitada kostja elukoha / esinduse asukoha järgsele kohtule ja kui ka see pole teada, siis kohtule, mille tööpiirkonnas asub hageja alaline elukoht / asukoht / peamine elukoht / esinduse asukoht;

hagiavaldused eraõigusliku juriidilise isiku vastu võib esitada ka kohtule, mille tööpiirkonnas asub selle iseseisva õigusvõimeta tütarettvõte;

hagiavaldused ühenduse, äriühingu või muu iseseisva õigusvõimeta üksuse vastu võib esitada selle isiku üldise kohtualluvuse järgsele kohtule, kellele on liikmete nõusolekul usaldatud selle juhtimine või haldamine; sellise isiku puudumise korral võib hagiavalduse esitada asjaomase üksuse mis tahes liikme üldise kohtualluvuse järgsele kohtule;

hagiavaldused riigi, kesk- ja kohalike asutuste ja institutsioonide ja teiste avalik-õiguslike juriidiliste isikute vastu võib esitada hageja alalise elukoha / asukoha järgsele kohtule või kostja asukoha järgsele kohtule.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Rumeenia tsiviilkohtumenetluse seadustikus on sätestatud valikulise kohtualluvuse eeskirjad (artiklid 113–115). Seega on territoriaalne pädevus ka järgmistel kohtutel:

hageja elukoha järgne kohus (põlvnemise tuvastamise hagid);

hageja / ülalpidamist saama õigustatud isiku elukoha järgne kohus (ülalpidamiskohustus);

kohus, mille tööpiirkonnas täidetakse lepingust tulenevaid kohustusi;

vara asukoha järgne kohus (rendi- või üürilepingud, kinnistusraamatusse kandmine / kannete põhjendamine/parandamine);

kohus, mille tööpiirkonnas asub saabumis-/väljumiskoht (transpordilepingud);

kohus, mille tööpiirkonnas makse tehti (käskvekslid, tšekid, lihtvekslid ja muud tagatised);

tarbija elukoha järgne kohus (tarbijatele tekitatud kahju hüvitamine spetsialistidega sõlmitud lepingu puhul);

kohus, mille tööpiirkonnas lepinguväline/õigusvastane kahju tekitati või tekkis, kui hagiavaldus puudutab sellisest tegevusest tulenevaid kohustusi.

Kui kostja tegeleb väljaspool oma elukohta korrapäraselt ametialase tegevusega / tegeleb põllumajanduse, äri-, tööstusliku või muu sarnase tegevusega, võib tekkivate rahaliste kohustustega seoses pöörduda ka kohtusse, mille tööpiirkonnas seda tegevust tehakse või mida tuleb seal teha.

Kindlustusasjade puhul võib esitada kahju hüvitamise hagi ka kohtule, mille tööpiirkonnas asub kindlustatu elukoht või registrijärgne asukoht, asuvad kindlustatud varad või kus kindlustatud risk esineb.

Kohtualluvuse valimist lepingu alusel peetakse õigustühiseks, kui seda tehakse enne hüvitise saamise õiguse tekkimist, samal ajal kui kohustusliku tsiviilvastutuskindlustusega seoses võib kolmandast isikust kannatanu esitada hagi otse kohtule, mille tööpiirkonnas asub tema elukoht/asukoht.

Kaitstud isiku elukoha/asukoha järgne kohus teeb otsuse territoriaalse kohtualluvuse alusel füüsiliste isikute kaitse taotluste kohta, mis kuuluvad tsiviilseadustiku kohaselt eestkoste- ja perekonnakohtu pädevusse. Juhtudel, mil eestkoste- ja perekonnakohtus taotleb (varaga seotud) õigustoimingute tegemist, on pädevus ka kohtul, kelle tööpiirkonnas vara asub. Sellisel juhul esitab otsuse teinud eestkoste- ja perekonnakohtus otsuse koopia eestkoste- ja perekonnakohtule, mille tööpiirkonnas kaitstud isik (alaliselt) elab.

Abielulahutushagi kuulub selle ringkonnakohtu pädevusse, mille tööpiirkonnas asub abikaasade viimane ühine elukoht. Kui abikaasadel ühist elukohta pole või kui kumbki ei ela enam kohas, mis asub ringkonnakohtu tööpiirkonnas ja kus asub abikaasade ühine elukoht, on pädevaks kohtuks kostja elukoha järgne kohus. Kui kostja ei ela Rumeenias ja Rumeenia kohtutel on rahvusvaheline pädevus, on pädev kohus see kohus, mille tööpiirkonnas asub hageja elukoht.

Kui hageja ega kostja ei ela Rumeenias, võivad pooled kokku leppida, et esitavad abielulahutushagi mis tahes Rumeenia ringkonnakohtule. Kui sellist kokkulepet sõlmitud pole, esitatakse abielulahutushagi Bukaresti 5. piirkonna kohtule (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 914).

Hagiavaldused individuaalsete tööalaste vaidluste lahendamiseks tuleb esitada sellele üldkohtule, mille tööpiirkonnas asub hageja elukoht/töökoht (seaduse nr 53/2003 – tööseadustik – artikkel 269).

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Erandliku territoriaalse kohtualluvuse eeskirjad on sätestatud tsiviilkohtumenetluse seadustiku artiklites 117–121. Seega:

omandiõigust puudutavad nõuded tuleb esitada üksnes kohtule, mille tööpiirkonnas vara asub. Kui vara asub mitme kohtu tööpiirkonnas, tuleb hagiavaldus esitada kostja elukoha/asukoha järgsele kohtule, kui see asub ühes sellises piirkonnas, või kui see nii ei ole, siis mis tahes kohtule, kelle tööpiirkonnas vara asub. Sätteid kohaldatakse ka nõuetele, mis puudutavad valduse kaitset, piiride märkimist, kinnisajajaõiguse piiramist ja vara õiguslikku jaotamist, kui jagamata kaasomand ei tulene pärimisest;

pärimisasjades on kuni jagamata kaasomandi reaalosadeks jagamiseni surnud isiku viimase elukoha järgsel kohtul ainupädevus menetleda nõudeid, mis puudutavad järgmist:

viimse tahte avalduse kehtivus või täitmine;

pärandvara, sellelt võetavaid makse ja makse, mis on seotud pärijate võimalike nõuetega üksteise vastu;

surnud isiku annakusaajate/võlausaldajate nõudeid pärijate/testamentitajate vastu;

äriühingutega seotud nõuete puhul on äriühingu likvideerimiseni / registrist kustutamiseni ainupädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub äriühingu peamine asukoht;

üldkohtul, mille tööpiirkonnas asub võlgniku registrijärgne asukoht, on ainupädevus menetleda nõudeid, mis on seotud maksejõuetuse / võlausaldajatega sõlmitud kokkulepetega;

spetsialisti nõude tarbija vastu võib esitada ainult tarbija elukoha järgsele kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad kirjalikult kokku leppida või pooleliolevate vaidluste puhul suuliselt kohtus kinnitada, et varade ja muude võimalike õigustega seotud asju arutavad muud kui territoriaalse pädevusega kohtud, välja arvatud juhul, kui neil on ainupädevus. Tarbijate õiguste kaitset puudutavates vaidlustes ja muudes seadusega ettenähtud asjades võivad pooled kohtualluvuses kokku leppida alles pärast seda, kui on tekkinud õigus hüvitisele ning vastupidiseid kokkuleppeid peetakse õigustühiseks (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 126).

Lisa- või kõrvalnõuded tuleb esitada sellele kohtule, mille pädevuses on põhinõude arutamine, isegi juhul, kui need kuuluvad teise kohtu sisulisse või territoriaalsesse pädevusse, välja arvatud maksejõuetuse või võlausaldajatega sõlmitud kokkulepetega seotud nõuded. Neid sätteid kohaldatakse ka juhul, kui põhinõude arutamise pädevus on seaduse kohaselt erikohtuosakonnal või erikohtukoosseisul. Kui kohtul on ainupädevus ühe poole suhtes, on tal ainupädevus kõikide poolte suhtes (tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 123).

Tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikli 124 kohaselt on kohus, mis on pädev otsustama põhinõude üle, pädev otsustama ka vastuväidete ja erandite üle, välja arvatud eelkümised ja teise kohtu ainupädevusse kuuluvad asjad, samal ajal kui menetluslikke küsimusi arutab see kohus, kus need tõstatati. Kohtute pädevuse üldise puudumise küsimuse võivad pooled või kohtunik tõstatada kohtumenetluse mis tahes etapis. Avaliku korruga seotud sisulise pädevuse ja territoriaalse pädevuse puudumise küsimuse võib tõstatada esimese kohtu esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud, samal ajal kui erasfääris kehtiva korruga seotud pädevuse puudumise küsimuse võib tõstatada üksnes kostja oma vastuses, või kui kaitsja vastus pole kohustuslik, hiljemalt esimese kohtu esimesel kohtuistungil, kuhu pooled on nõuetekohaselt kutsutud. Kui pädevuse puudumine ei ole seotud avaliku korruga, ei saa pool, kes pöördus pädevust mitteomavasse kohtusse, taotleda kohtu pädevuse puudumise tunnistamist (uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 130).

Rumeenia kohtutel on ainupädevus piiriülese mõjuga tsiviilvaidlustes Rumeenia seaduste alusel pooltele vabalt kättesaadavate õigustega seotud asjades, kui pooled on õigusparaselt kokku leppinud, et Rumeenia kohtud on pädevad tegema otsuseid nende õigustega seoses tekkinud vaidlustes või võimalikes tulevastes vaidlustes. Kui seaduses ei ole sätestatud teisiti, on Rumeenia kohus, kuhu kostja on kutsutud, pädev läbi vaatama hagi, kui kostja ilmub kohtusse ja esitab kohtuasja sisuliste asjaolude kohta vastuväited, tõstatamata sealjuures pädevuse puudumisega seotud erandi tegemise küsimust hiljemalt tõendite kogumise etapi lõpus kohtuasjas, mida arutab esimene kohus. Kahel eespool nimetatud juhul võib Rumeenia kohus hagi rahuldamata jätta, kui juhtumi kõikidest asjaoludest ilmneb selgelt, et asjal ei ole Rumeeniaga märkimisväärset seost (uue tsiviilkohtumenetluse seadustiku artikkel 1066).

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Vt vastused 1., 2., 2.1., 2.2., 2.2.2.1. ja 2.2.2.2. küsimusele.

Viimati uuendatud: 13/06/2018

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusala seaduste võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusala seaduste võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Juhime tähelepanu sellele, et käesoleva lehekülje originaalkeelset versiooni on hiljuti muudetud. Valitud keeleversiooni meie töötajad parajasti tõlgivad.

Järgmised keeleversioonid on juba tõlgitud.

Kohtualluvus - Sloveenia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Sloveenias on nõudeid käsitlevaid tsiviilvaidlusi esimeses astmes pädevad arutama kohalikud kohtud (*okrajna sodišča*) ja ringkonnakohtud (*okrožna sodišča*). Nad on pädevad lahendama kõiki tavapäraseid tsiviilõiguse küsimusi ja vaidlusi (hüvitise määramine, varalised vaidlused, perekonnavaidlused jms).

Pädevuse jaotust kohalike ja ringkonnakohtute vahel käsitletakse allpool.

Seevastu kaubandusõigusega seotud asju on esimeses astmes pädevad arutama ja lahendama ainult ringkonnakohtud. Kaubandusvaidlused on vaidlused, milles tsiviiliasja mõlemaks pooleks on äriühing, institutsioon (sealhulgas avaliku sektori institutsioon), ühistu, riik või kohalik omavalitsus.

Kaubandusvaidlused on ka need vaidlused, mis on seotud ühelt poolt äriühingu, institutsiooni (sealhulgas avaliku sektori institutsiooni), ühistu, riigi või kohaliku omavalitsuse ja teiselt poolt füüsilisest isikust ettevõtja vaheliste õigussuhetega, mis tulenevad ettevõtja tasustatud tegevusest.

Seaduse kohaselt on töövaidlusi pädevad lahendama töökohtud (*delovna sodišča*) ja sotsiaalkohtud (*socialna sodišča*) ning seda ka juhul, kui kohtuasi hõlmab tsiviilvaidlust. Töövaidlused on seotud tööandja ja töötaja vaheliste suhetega ning töösuhetest tulenevate õiguste ja kohustuste rikkumisega.

Töökohtud on pädevad lahendama individuaalseid töövaidlusi (töösuhetest tulenevad vaidlused, selliste suhetega seotud omandiõigusi käsitlevad vaidlused), kollektiivseid töövaidlusi (vaidlused, mille üks pool on tavaliselt ametiühing või muu töötajaid esindav institutsiooniline organ), streikide seaduslikkusega seotud vaidlusi ning vaidlusi, mis on seotud Sloveenia õigusaktides sätestatud töötajate õigusega osaleda ettevõtte juhtimises. Sotsiaalkohtud teevad otsuseid õigusi käsitlevates kohtuasjades, mis on seotud töövõimetus- ja pensionikindlustuse, tervisekindlustuse ja töötuskindlustusega, ning kohtuasjades, mis on seotud õigusega saada pere- ja sotsiaaltoetusi.

Kuna kohtualluvuse küsimus kerkib päevakorda üksnes pärast hagi või nõude kohtule esitamist (enne seda, kui kohus hakkab asja arutama ja lahendama, teeb ta esmalt kindlaks, kas kõnealune asi kuulub tema pädevusse), siis on põhjendamatute viivituste vältimiseks soovitatav eelnevalt konsulteerida advokaadiga. Kohus peab kõigis oma menetlustes alati pöörama tähelepanu oma pädevuse küsimusele ja tagama, et kohtuasjas ei oleks pädevust ühelgi teisel organil (nt haldusasutusel). Juhul kui kohus leiab, et see on siiski nii, peaks ta hageja nõude tagasi lükkama. See toob poolele kaasa põhjendamatult ajakao ja suurendab tema kulusid.

Teavet kohtute korralduse, asukoha ja pädevuse kohta leiab ka Sloveenia Vabariigi ülemkohtu (*Vrhovno sodišče Republike Slovenije*) ametlikult veebisaidilt <http://www.sodisce.si/>.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Hagi võib esitada mis tahes kohtule Sloveenia Vabariigis, kuid hagi esitaja peaks võtma arvesse sisulist pädevust (*ratione materiae*; s.t millisel kohtul on pädevus kohtuasja sisu üle) ja territoriaalset pädevust. Põhiline teave – sealhulgas Sloveenia kõigi kohalike ja ringkonnakohtute aadressid – on kättesaadav Sloveenia Vabariigi ülemkohtu veebisaidil <http://www.sodisce.si/>.

Sloveenias on sisuline pädevus esimeses kohtuastmes või kohtu võimalus teha otsus poole esitatud konkreetse nõude kohta jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel. Kui otsustatakse selle üle, milline kohus asja lahendamaks hakkab, võetakse aluseks järgmised kaks kriteeriumi: hagi summa (vaidluse ese) ja vaidlusaluse suhte õiguslik alus (vaidluse sisu ja ese).

Üldreegel on, et tähtsamaid vaidlusi, kus hagi ese on suure väärtusega, vaidlusel on oluline mõju poole elule või tegemist on keeruka õigusvaidlusega, lahendab ringkonnakohtus, sest kohtud on oma otsust tehes kohustatud kohaldama õigusnorme, mis käsitlevad keerukaid ja tundlikke õigusküsimusi (nt lahutus, lapse ülalpidamine).

Kõrgemad kohtud (*višja sodišča*), mida Sloveenias on neli, teevad otsuseid teises astmes. Otse sellise kõrgema kohtu poole pöörduda ei ole võimalik.

Kõrgemad kohtud lahendavad kohalike kohtute ja ringkonnakohtute otsuste peale esitatud apellatsioon. Samuti lahendavad nad vaidlusi, mis on seotud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahelise pädevusega riigi selles piirkonnas, mis kuulub nende tööpiirkonda.

Sloveenia Vabariigi ülemkohus on pädev menetlema apellatsioon, mis on esitatud kõrgemate kohtute otsuste peale, eelkõige nende otsuste peale, mis on seotud läbivaatamisega ja õiguspärasuse kaitset käsitlevate taotlustega. Kui kohtu poole pööratakse erakorraliste õiguskaitsevahendite kasutamiseks, peab huvitatud isikut abistama advokaat. Seaduse kohaselt võib spetsiaalseid menetlustoiminguid teha ülemkohtus ainult kvalifitseeritud advokaat.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Nagu eelmises punktis märgitud, on esimese astme pädevus jagatud kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel, kuid need kaht liiki kohtud ei ole rangelt hierarhilises suhtes. Kohtute pädevus on sätestatud seaduses, kuid üldjuhul kehtib põhimõte, et ringkonnakohtud menetlevad harilikult õiguslikult ja faktiliselt keerukamaid juhtumeid.

Tsiviilkohtumenetluse seaduses (*Zakon o pravdnem postopku – ZPP*) on sätestatud, et kohalikud kohtud (Sloveenias on neid kokku 44) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus ei ületa 20 000 eurot;

valdusõiguse rikkumist käsitlevad vaidlused;

servituudi ja koormatise seadmist käsitlevad vaidlused;

rendi- ja üürisuhteid käsitlevad vaidlused.

Kohalikud kohtud menetlevad ka õigusabijuhtumeid. Teistele kohtutele seda pädevust seadusega antud ei ole. Samuti menetlevad kohalikud kohtud muid seaduses sätestatud juhtumeid.

Ringkonnakohtud (Sloveenias on neid 11) on pädevad menetlema järgmisi juhtumeid:

varalised nõuded, kui vaidluse eseme väärtus on üle 20 000 euro;

isaduse või emaduse kindlaksmääramist või vaidlustamist käsitlevad vaidlused;

abieluvaidlused;

seadusliku ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused;

laste kaitsmise ja kasvatamisega seotud vaidlused;

vaidlused, mis käsitlevad laste suhtlemist vanematega ja teiste isikutega, kui neid vaidlusi lahendatakse koos laste kaitsmist ja kasvatamist käsitlevate vaidlustega;

autoriõigusega seotud vaidlused ning vaidlused, mis on seotud leiutiste ja kaubamärkide kaitsmise või kasutamise või ärinime kasutamise õigusega, ning konkurentsikaitse eeskirjadega seotud vaidlused;

kaubandusvaidlused;

pankrotimenetlusest tulenevad vaidlused.

Intellektuaalomandi õigusi käsitlevate vaidluste lahendamine kuulub esimeses astmes Ljubljana ringkonnakohtu erandlikku territoriaalsesse pädevusse.

Ringkonnakohtud on samuti pädevad lahendama rahvusvahelise õigusabi taotlusi ja välisriigis tehtud kohtuotsuste tunnustamise menetlusega seotud õigusabitaotlusi ning samuti menetlema muid seaduses sätestatud juhtumeid.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Põhimõtteliselt võib Sloveenias hagi esitada eespool esitatud punktides nimetatud mis tahes esimese astme kohtule. Kohus, kellele pool hagi esitab, peab enne asja arutamist tegema otsuse selle kohta, kas ta on pädev asja menetlema. Juhul kui kohus leiab, et tal ei ole konkreetse asjaga seoses territoriaalset pädevust, võib ta seda tunnistada ja usaldada asja menetlemise teisele kohtule. Kohtul on õigus nii toimida ainult juhul, kui vastaspool juhib kohtu tähelepanu kohtualluvuse puudumisele, kuid kui teisel kohtul on erandlik territoriaalne pädevus, siis on kohus kohustatud nii toimima. Sellest olenemata on olemas mõned üldeeskirjad, mida kohaldatakse kohtute territoriaalse pädevuse kindlaksmääramisel ja mida võetakse arvesse eesmärgiga tagada kulude kokkuvõtte ja menetluste võimalikult kiire lõpuleviimine.

Tsiviilkohtumenetluse seadus sisaldab eeskirja üldise ja erandliku territoriaalse pädevuse kohta. See määratakse kindlaks vaidluse eseme ja poolte alusel.

Üksikasjad on esitatud allpool.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldreegliga on ette nähtud, et füüsilise või juriidilise isiku vastu hagi esitamisel tuleb hagi esitada sellele kohtule, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, kus on kostja alaline elukoht või kus asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht. Kui hagi esitatakse mitteresidendist füüsilise või juriidilise isiku vastu, on üldine territoriaalne pädevus sellel kohtul, kelle tööpiirkonda kuulub see piirkond, kus on asjaomase füüsilise isiku elukoht Sloveenias või kus asub asjaomase juriidilise isiku filiaal.

2.2.2 Erandid

Teatavate juhtumite korral antakse tsiviilkohtumenetluse seadusega pooltele võimalus esitada hagi kohtule, mis ei ole üldreegli kohaselt üldise territoriaalse pädevusega kohus. Konkreetset kindlaksmääratud juhtudel (vaidluse esemest või sisust tulenevalt) võib pool esitada hagi üksnes sellele kohtule, kellel on ainupädevus teha otsuseid kõnealuses küsimuses. Sellisele pädevusele osutatakse kui erandlikule territoriaalsele pädevusele.

Juhul kui hageja esitab hagi kohtule, kellel puudub territoriaalne pädevus, siis kohus tunnistab seda ja asi edastatakse arutamiseks muule pädevale kohtule, kus menetlust jätkatakse selliselt, nagu oleks seda alustatud seal.

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Nagu eespool märgitud, võib territoriaalne pädevus olla teataval juhtudel samaaegselt kahel kohtul. **Sellis juhul võib menetlusosaline valida, millisele kohtule hagi esitada (valikuline kohtualluvus).**

Seda liiki kohtualluvus on määratletud tsiviilkohtumenetluse seaduse artiklites 49–65. Sellepärast on allpool esitatud ainult kõige olulisemad juhtumid ja sellised juhtumid, mis on poolte elu seisukohast kõige tähtsamad.

Abikaasade ülalpidamiskohustusega seotud vaidlused ei kuulu ainult üldise territoriaalse pädevusega kohtu kohtualluvusse, vaid samuti ka selle kohtu kohtualluvusse, kelle tööpiirkonnas asub hageja (elatise saaja) alaline elukoht. Ka abieluvaidluste pooltel (lahutusjuhtumid) on võimalus pädevat kohut valida. Sellisel juhul on asja pädev arutama see kohus, kelle tööpiirkonnas oli abikaasade viimane ühine alaline elukoht. Isaduse või emaduse kindlaksmääramise või vaidlustamisega seotud vaidluste korral on lisaks pädev see kohus, kelle tööpiirkonnas asub selle lapse alaline või ajutine elukoht, kellel on Sloveenia õigusnormide kohaselt õigus hagi esitada. Juhul kui selline vaidlus kuulub Sloveenia kohtu pädevusse – tulenevalt asjaolust, et hageja alaline elukoht on Sloveenias –, on territoriaalne pädevus ka hageja alalise elukoha järgsel kohtul. Lepinguvälistes hüvitist käsitlevates vaidlustes (enamasti on need seotud liiklusõnnetustega) on lisaks üldise territoriaalse pädevusega kohtule pädevad ka need kohtud, kelle tööpiirkonnas kahjujuhtum aset leidis (nt liiklusõnnetuse toimumise koht) või kelle tööpiirkonnas ilmnisid tekitatud kahju tagajärjed. Juhul kui kahjujuhtumi tagajärjel põhjustati isiku surm või tekitati raske vigastus, on lisaks pädev ka see kohus, kelle tööpiirkonnas asub hageja alaline või ajutine elukoht. Poolte lepingulistest suhetest tulenevate vaidluste korral on pädev ka see kohus, kelle tööpiirkond hõlmab piirkonda, mida loetakse lepinguliste suhete täitmise piirkonnaks. Samast põhimõtet kohaldatakse käskveksleid või tšekke käsitlevate vaidluste korral (maksekohajärgne kohus). Muud valikulise kohtualluvuse juhtumid on kindlaks määratud tsiviilkohtumenetluse seaduses.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Konkreetsete juhtumite korral on seadusega ette nähtud spetsiaalne territoriaalne pädevus ja seaduses on sätestatud, millisel kohtul on ainupädevus konkreetset juhtumit menetleda. Seda nimetatakse **erandlikuks territoriaalseks pädevuseks** ja seda kohaldatakse järgmiste vaidluste puhul: omandiõigusega, valdusõigusega ning vara rentimise ja liisimisega seotud vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas vara asub;

mere- või õhusõidukiga seotud asjaõigusi käsitlevate vaidluste (ja asjaomaste mere- või õhusõidukite rentimisega seotud vaidluste) korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas peetakse registrit, kuhu asjaomane mere- või õhusõiduk on kantud;

kohtulike või halduslike täitemenetluste käigus või selliste menetluste tulemusena tekkivate vaidluste korral ning pankrotimenetluse käigus või sellise menetluse tulemusena tekkivate vaidluste korral on erandliku territoriaalse pädevusega kohus see kohus, kelle tööpiirkonnas asjaomast täite- või pankrotimenetlust läbi viiv kohus asub.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Sloveenia õigusaktide kohaselt on pooltel teataval juhul võimalik leppida kokku, millisel esimese astme kohtul on nende asjas pädevus (**territoriaalset kohtualluvust käsitlev kokkulepe**). Poolte kokkuleppega võib näha ette teistsuguse kohtualluvuse kui see, mis on sätestatud seaduses, ent tuleb rõhutada, et pooled ei saa sõlmida kokkulepet sisulise pädevuse (*ratione materiae*) kindlaksmääramiseks – see pädevus on kindlaks määratud seadusega (vt eespool esitatud selgitus).

Pooled võivad kokku leppida, et nende asja võib arutada selline esimese astme kohus, kellel vastasel korral territoriaalne pädevus puuduks. Pooled peavad järgima aluspõhimõtet, mille kohaselt peab sellisel kindlaks määratud kohtul olema pädevus teha otsus kohtuasja sisu kohta või et tal peab olema sisuline pädevus (*ratione materiae*) (vt pädevuse jaotus kohalike kohtute ja ringkonnakohtute vahel). Kokkuleppe sõlmimine ei ole lubatud juhul, kui seadusega on kindlaks määratud erandliku territoriaalse pädevusega kohus (vt eelmine punkt).

Poolte kokkulepe tuleb vormistada kirjalikult ja see peab olema seotud konkreetse vaidlusega või tulevase vaidlusega, mis tekib või võib tekkida poolte konkreetsest õigusjuhtumist. Hageja peab lisama kokkulepet sisaldava dokumendi hagiavaldusele, millega algatatakse menetlus asjaomases kohtus. Oluline on märkida, et territoriaalset pädevust käsitlevat kokkulepet ei saa enam sõlmida menetluse ajal, s.t siis, kui hagi on juba kohtule esitatud ja hagiavaldusele ei ole lisatud sellist kokkulepet.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Sloveenia kohtusüsteem ei hõlma tsiviil- ja kaubandusõiguse valdkonna erikohtuid (nt perekonnaasjade erikohus abieluga seotud vaidluste või vanemate ja laste vaheliste vaidluste lahendamiseks), sest kõiki tsiviilvaidlusi menetletakse kohalikes ja piirkonnakohtutes või nende kohtute tsiviil- ja kaubandusajades osakondades. Kohtud on korraldatud osakondadena (tsiviilasjad, perekonnaasjad, kaubandusajades, täitmisele pööramine, hagita menetlused, pärandiküsimused). Üldiselt menetlevad neis osakondades kohtuvaidlusi ja teevad kohtuotsuseid spetsialiseerunud kohtunikud.

Erikohtud on olemas vaid töö- ja sotsiaalvaidluste jaoks ning nende kohtute pädevust ja korraldust on kirjeldatud sissejuhatavas osas.

Seonduvad lingid

<http://www.sodisce.si/>

<http://www.dz-rs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/preciscenaBesedilaZakonov>

<https://www.uradni-list.si/glasilo-uradni-list-rs>

<http://www.pisrs.si/Pis.web/>

Viimati uuendatud: 24/06/2016

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega.

Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Slovakkia

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilasja on esimeses astmes pädevad arutama põhimõtteliselt üldkohtud, mis tähendab, et enamikul juhtudel on pädevus ringkonnakohtutel (*okresný súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku (*Civilný sporový poriadok*) § 12) ja erandjuhtudel piirkonnakohtutel (*krajský súd*) (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Teatavatel juhtudel tuleb pöörduda erikohtute poole (vt vastus 3. küsimusele).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtu (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saab teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

Sisulise kohtualluvuse all mõistetakse kohtuasja kuulumist eri liiki esimese astme kohtute pädevusse. See määrab ära, kas esimese astme kohtuna peaks kohtuasjas otsuse tegema ringkonna- või piirkonnakohtu. Üldiselt on tsiviilasja esimeses astmes arutamise pädevus ringkonnakohtul (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Seaduses kindlaks määratud juhtudel on asju pädevad esimeses astmes lahendama piirkonnakohtud (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31). Peamine kriteerium kohtualluvuse kindlaksmääramisel on kohtuasja laad.

Kohtumenetlus põhineb kohtuistungite pidamisel esimese astme kohtus. Kõiki kohtuasju tuleb esmalt arutada esimese astme kohtus. Sisulise kohtualluvuse kindlaksmääramisel on otsustavaks menetluse algatamise hetkel, st hagi/avalduse kohtusse saabumise päeval eksisteerinud asjaolud. Asjaolude muutumine menetluse käigus ei mõjuta juba kindlaksmääratud sisulist kohtualluvust.

Sisuline kohtualluvus on kohtu üks peamisi menetlusnõudeid. Kohus kontrollib, kas seda nõuet on järgitud *ex officio* menetluse kõikides etappides ja kõikides kohtu astmetes. Seega ei ole vaja sisulise kohtualluvuse puudumise tõttu vastuväidet esitada. Kui kohus leiab, et tal puudub vaidluse lahendamiseks sisuline pädevus, on ta kohustatud andma kohtuasja üle kohtule, kellel on sisuline pädevus. Kohus teavitab sellest hagejat/avaldajat. Kui hagi/avaldus on kostjale /asjast puudutatud isikule kätte toimetatud, peab kohus teavitama teda ka asja üleandmisest kohtule, kellel on sisuline pädevus. Vaidlus sisulise

kohtualluvuse üle võib tekkida ainult kohalike ja piirkondlike kohtute vahel, kuna ülemkohtul (*Najvyšší súd*) ei ole esimeses kohtuastmes sisulist pädevust. Vaidluse ringkonna- ja piirkonnakohtu sisulise pädevuse üle lahendab ülemkohus, kes seisab pädevuse kohta otsuste tegemisel mõlemast kohtust kõrgemal.

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Slovaki Vabariigi õigussüsteem on kolmeastmeline: ringkonnakohtud, piirkonnakohtud ja ülemkohus. Ringkonnakohtud on pädevad arutama tsiviilasju esimeses astmes (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 12). Piirkonnakohtud on pädevad menetlema asju teises astmes, mis tähendab seda, et nende ülesandeks on lahendada ringkonnakohtute otsuste peale esitatud kaebusi. Erandiks on tarbijaküsimustes abstraktsest kontrollist tekkivad vaidlused, mida piirkonnakohtud (Bratislava piirkonnakohus, Banská Bystrica piirkonnakohus ja Košice piirkonnakohus) lahendavad oma tööpiirkonnas esimese astme kohtuna (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 31).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

Territoriaalset kohtualluvust reguleerivad võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik ja mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustik (*Civilný mimosporový poriadok*). Territoriaalse kohtualluvuse eeskirjades on kindlaks määratud, milline esimese astme kohus, st milline konkreetne kohus kõikidest sisulise pädevusega kohtutest peaks kohtuasja arutama ja selles otsuse tegema. Kohaldatavates õigusnormides eristatakse üldist territoriaalset kohtualluvust ja konkreetset territoriaalset kohtualluvust. Konkreetne territoriaalne kohtualluvus on kohtu territoriaalse pädevuse määramisel esmatähtis. Kui pädevust ei saa sel viisil kindlaks määrata, kohaldatakse üldist territoriaalset kohtualluvust. Territoriaalne kohtualluvus võib olla valikuline või erandlik. Kui territoriaalne kohtualluvus on valikuline, võib hageja valida, kas esitada hagi kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule või mõnele muule võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustikus sätestatud kohtule. Territoriaalne kohtualluvus on erandlik teataval loetletud juhtudel, kus territoriaalne pädevus on mõnel muul kohtul kui kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. See tähendab seda, et teataval kohtul on pädevus olenemata sellest, et tegemist ei ole kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtuga ja hoolimata võimalusest valida asjaomases asjas kohut oma äranägemise järgi.

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Võistlev menetlus

Võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku sätete kohaselt on territoriaalne pädevus alati kostja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul, kui ei ole sätestatud teisiti (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 13).

Füüsilise üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku alaline elukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 14).

Juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub juriidilise isiku registrijärgne asukoht (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 1). Välisriigi juriidilise isiku üldise kohtualluvuse järgne üldkohus on kohus, mille tööpiirkonnas asub välisriigi juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 15 lõige 2).

Kui selle alusel ei ole võimalik üldkohut kindlaks määrata, on üldkohus see kohus, mille tööpiirkonnas asub füüsilise või juriidilise isiku viimane alaline elukoht või registrijärgne asukoht Slovaki Vabariigis; kui selline kohus puudub, on asja pädev lahendama kohus, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 16).

Kui menetluspooleks on riik, on üldkohtuks kohus, mille tööpiirkonnas nõude aluseks olev sündmus toimus (võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 17).

Mittevõistlev menetlus

Mittevõistleva menetluse puhul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 3) on territoriaalne pädevus seadusega määratud kohtul. Kui territoriaalset kohtualluvust ei ole võimalik selle alusel kindlaks määrata, on territoriaalne pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Valikuline kohtualluvus (vabatahtlik kohtualluvus) kajastab hageja õigust valida kostja üldkohtu asemel kohus, kellel on pädevus võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 19 alusel. Lisaks kostja üldise kohtualluvuse järgsele üldkohtule on territoriaalne pädevus ka kohtul, mille tööpiirkonnas:

- asub vastavalt töölepingule kostja töökoht;
- toimusid kahjunõudele alust andnud sündmused;
- asub kostjast juriidilise isiku filiaali registrijärgne asukoht, kui vaidlus on seotud selle filiaaliga;
- asub tarbijast hageja alaline elukoht, kui tegemist on tarbijavaidlusega või kui menetlus puudutab tarbijaasja vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi;
- asub diskrimineerimist puudutava vaidluse puhul hageja alaline elukoht või registreeritud asukoht või, välisriigi juriidilise isiku puhul, hageja organisatsioonilise üksuse registrijärgne asukoht.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Erandlik kohtualluvus tähendab **võistleva menetluse** puhul hageja kohustust valida kostja üldise kohtualluvuse järgse üldkohtu asemel kohus, millel on pädevus vastavalt võistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-le 20. See tähendab seda, et kohtuasja lahendamise territoriaalne pädevus on kohtul, mille tööpiirkonnas:

- asub kinnisvara, kui vaidlus on seotud kinnisvara asjaõigusega;
- toimub pärimismenetlus, kui vaidlus on seotud pärimismenetlusega;
- toimub täitemenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust;
- toimub pankroti- või restruktureerimismenetlus, kui vaidlus tuleneb menetluse konkreetsest iseloomust, välja arvatud jagamatu abieluvara asjus kokkulepete sõlmimisega seotud menetlused;
- asub vahekohus, kui menetlus puudutab vahekohtumenetlusega seotud vaidlusi, välja arvatud tarbijaasjade vahekohtumenetluste puhul; kui vahekohus asub väljaspool Slovaki Vabariiki, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht; kui kostja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht ei ole Slovaki Vabariigis, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub hageja alaline elukoht või registrijärgne asukoht või välisriigi juriidilise isiku puhul organisatsioonilise üksuse asukoht.

Erandlik kohtualluvus tähendab **mittevõistleva menetluse** puhul seda, et üldkohtu asemel on pädevus järgmistel kohtutel.

Abielu lahutamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus hageja elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 92).

Abielu kehtetuks või tühistamiseks tunnistamise menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub abielupaari viimane ühine elukoht, tingimusel et vähemalt üks neist elab selles piirkonnas edasi. Vastasel juhul on territoriaalne pädevus lahutust mitte taotlenud abikaasa elukoha järgsel üldkohtul. Kui kohtualluvust ei ole võimalik sellisel viisil kindlaks teha, on pädevus ühe abikaasa elukoha järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 101).

Alaealise kohtuliku kaitsega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub alaealise elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 112 lõige 1).

Lapsendamisega seotud kohtuasjades on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub lapse elukoht, mis määratakse kindlaks menetluse alguses alaealise vanemate vahelise kokkuleppega või muul viisil vastavalt seadusele. Kui sellist kohut pole olemas, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas laps elab (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 136).

Menetlustevõimega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub selle isiku elukoht, kelle teovõimet hinnatakse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 232).

Isiku meditsiiniastutusse paigutamise ja seal hoidmise lubatavusega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, kelle tööpiirkonnas meditsiiniastutus asub (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 252).

Kontohalduri määramisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub asjaomase isiku elukoht; kui selline kohus puudub, on pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub isiku vara (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 273).

Sumuks tunnistamisega seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus surnuks tunnistatava isiku üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 220).

Pärandiga seotud menetluste puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas:

- asus testatori alaline elukoht surma hetkel;
 - asub testatori vara, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a;
 - testaator suri, välja arvatud juhul, kui pädevus on kindlaks määratud vastavalt punktile a või b (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 158).
- Järgneva pärimismenetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mis lõpetas eelneva pärimismenetluse (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 159).

Kui kohus peab pärimismenetluse raames heaks kiitma pärijast alaealise õigustoimingu, on pädev seda tegema kohus, kes pärimisasja menetleb (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §160 lõige 1).

Notariaalse **hoiule võtmisega** seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub raha, esemeid või väärtpabereid hoiule võtnud notari registrijärgne asukoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 334).

Panga või välisriigi panga filiaali väljastatud ja seejärel kaotatud väärtpaberi kohtuliku asendamisega seotud menetluse puhul on territoriaalne pädevus kohtul, mille tööpiirkonnas asub panga või välisriigi panga filiaali registrijärgne asukoht. Muul juhul on dokumendi kohtuliku asendamise menetluste puhul pädevus hageja üldise kohtualluvuse järgsel üldkohtul. Kui hageja üldise kohtualluvuse järgne üldkohus ei asu Slovaki Vabariigis, on pädevaks kohtuks kohus, mille tööpiirkonnas asub maksekoht (mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku § 311).

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Ei või.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Erikohtute pädevust reguleeritakse mittevõistleva tsiviilkohtumenetluse seadustiku §-dega 22–33; erikohtute pädevusse kuuluvad:

- vekslite ja tšekkidega seotud menetlused;
- töövaidlused;
- pankroti- ja restruktureerimismenetlused;
- tööstusomandiga seotud vaidlused;
- ebaausa konkurentsi ja autoriõigusega seotud vaidlused;
- majanduslikust konkurentsist tulenevad vaidlused;
- vahekohtumenetlusega seotud vaidlused;
- börsilepingutest tulenevad vaidlused;
- lepingute, kontsessioonilepingute või raamlepingute kehtetuse tuvastamisega seotud vaidlused;
- tarbijaküsimustes tehtavast abstraktselt kontrollist tulenevad vaidlused;
- tuumakahjustuste hüvitamisega seotud vaidlused;
- kohtuasjad, mis on seotud teises ELi liikmesriigis tsiviilasjades määratud kaitsemeetmetega.

Viimati uuendatud: 16/02/2021

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Soome

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Soomes menetlevad tsiviilasja üldkohtud. Erikohtute poole pöörduetakse üldjuhul apellatsiooniga või neis menetletakse selliseid juhtumeid, millega seoses ei ole kohtu poole pöördunud füüsilisest isikust kodanikud.

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohtus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohtus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Tsiviilasjade korral on esimese astme üldkohus Soomes piirkonnakohus (*käräjäoikeus*). Apellatsioonikohtud (*hovioikeus*) menetlevad peamiselt apellatsiooniga.

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Kehtib põhireegel, et hagiavaldus esitatakse kostja elu- või asukohajärgsele esimese astme üldkohtule. See kehtib ka olukordades, kus kostja on juriidiline isik. Vaid väike osa hagiavaldustest menetletakse mujal.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

See on muu hulgas võimalik allpool loetletud juhtudel.

Hagiavaldused, mis on seotud abielu lahutamise, kooselu lõpetamise, abielu kehtivuse või vara jagamisega muudel juhtudel kui pärast abikaasa surma, võib esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asub ühe abikaasa elukoht või alaline asukoht.

Kostjaks oleva juriidilise isiku filiaali, osakonna, esinduse või muu tegevuskoha tegevusega või kostjaks oleva füüsilisest isikust ettevõtja tegevuskoha tegevusega seotud hagiavalduse võib esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asjaomane tegevuskohas asub.

Hagiavaldust, mille tarbija on esitanud kaupleja vastu, võib samuti menetleda selle piirkonna esimese astme kohus, kus asub asjaomase tarbija elukoht või alaline asukoht.

Turukohus (*markkinaoikeus*) toimib esimese astme kohtuna tööstusomandi õiguste ja autoriõigustega seotud vaidluste, avalduste ja kaebuste korral. Töölepinguga seotud hagiavalduse võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asjaomase lepinguga hõlmatud tööd tavaliselt tehakse. Kui tööd ei tehta tavaliselt samas piirkonnas, võib hagiavaldust, mille töötaja on esitanud oma tööandja vastu, menetleda ka selle piirkonna esimese astme kohus, kus asub tööandja tegevuskoht.

Muudel kui lepingulistel alustel makstava hüvitisega seotud hagiavalduse võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus tehti toiming või esines hooletus, mis andis alust nõude esitamiseks, või kus kanti kaasnev kahju. Eespool nimetatud liiki hagiavaldused võib esitada ka hageja elu- või asukohajärgsele esimese astme kohtule, kui nõue põhineb liikluskindlustuse seadusel (*liikennevakuutuslaki*), patsiendikahju seadusel (*potilasvahinkolaki*), tootevastutuse seadusel (*tuotevastuulaki*), keskkonnakahju vastu kindlustamise seadusel (*laki ympäristövahinkovakuutuksesta*) või raudteeliiklusega seotud vastutust käsitleval seadusel (*raideliikennevastuulaki*).

Kinnisvaraga seotud hagiavaldused võib esitada ka selle piirkonna esimese astme kohtule, kus kinnisvara asub.

Elatist käsitlevad hagiavaldused võib esitada ka hageja või elatise saaja elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Rahvusvaheliste juhtumite korral võidakse kohaldada neid kohtualluvust käsitlevaid eeskirju, mis on sätestatud ELi õigusaktides või välislepingutes.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Pädev kohus ei ole alati kostja elukohajärgne kohus. Näiteks võib tuua järgmised juhtumid.

Isaduse tuvastamisega seotud hagiavaldused tuleb esitada ema või lapse elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule. Isaõiguste äravõtmisega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapse elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Lapse hooldusõiguse ja külastusõigusega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapse elukohajärgsele esimese astme kohtule.

Hooldusõiguse saamist ja külastusõigust käsitlevate kohtumääruste täitmisele pööramisega seotud hagiavaldused tuleb esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus asub lapse või kostja elukoht või ajutine viibimiskoht.

Eestkostja määramise, hooldusõiguse lõppemise, ning õigus- ja teovõime piiramise või selliste piirangute kõrvaldamise või muutmise seotud hagiavaldused tuleb esitada selle piirkonna esimese astme kohtule, kus on selle isiku elukoht, kelle õigus- ja teovõimet piiratakse.

Lapsendamise kinnitamisega seotud hagiavaldused tuleb esitada lapsendaja elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule.

Pärimise ja pärandvaraga seotud hagiavaldused tuleb esitada lahkunu elukoha või alalise asukoha järgsele esimese astme kohtule.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Tsiviilasjade korral (kuid mitte hagita menetluste korral) võivad huvitatud isikud teataval tingimustel valida mõne muu kohtu peale tavapäraselt pädeva kohtu (esimese astme kohus).

Tarbijate, töötajate või elatist taotlevate või saavate füüsiliste isikute õigust esitada hagiavaldus kohtumenetluse seadustikus (*oikeudenkäymiskaari*) osutatud kohtule ei saa piirata kohtualluvuse kokkulepetega, välja arvatud juhul, kui sellised kokkulepped on sõlmitud pärast vaidluse tekkimist.

Kohtualluvuse kokkulepped tuleb koostada kirjalikult ning neid võidakse kohaldada ainult konkreetsete vaidluste suhtes või need kokkulepped võivad hõlmata mis tahes hilisemaid vaidlusi, mis tulenevad konkreetsetest õigussuhetest.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Turukohus (*markkinaoikeus*) toimib esimese astme kohtuna tööstusomandi õiguste ja autoriõigustega seotud vaidluste, avalduste ja kaebuste korral. Muudel juhtudel kasutatakse erikohtute süsteemi Soomes kohtumenetluste läbiviimiseks ainult erandjuhtudel.

Lingid

[Soome kohtud](#)

Viimati uuendatud: 11/06/2020

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õiguslase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õiguslase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.

Kohtualluvus - Rootsi

1 Kas pöörduda tuleks tavalisse tsiviilkohtusse või erikohtusse (nt töövaidluskohtusse)?

Tsiviilvaidlusi arutab tavaliselt üldkohus. Kohtuasi tuleb algatada pädevas piirkonnakohtus (*tingsrätt*).

Olemas on kaks erikohtu, kes arutavad teatavat liiki tsiviilasju. Nendeks kohtuteks on töökohus (*Arbetsdomstolen*) ja turukohus (*Marknadsdomstolen*).

Samuti on olemas teatavad piirkonnakohtud, kes menetlevad konkreetset liiki kohtuasju. Nende kohtute pädevuse kohta leiate teavet [küsimusele nr 3 antud vastusest](#).

Lisateavet üldkohtute kohta leiate [siit](#) ja erikohtute kohta [siit](#).

Teatavaid tsiviilvaidlusi arutavad organid, mis ei ole tegelikult kohtud. Kiirmenetluse raames lihtsustatud menetlust kasutades võivad täitevasutused nõuda isikult makse tegemist või võtta muid meetmeid. Ametiasutuste otsuseid saab vaidlustada piirkonnakohtus. Üüri- või rendisuhetest tulenevaid teatavat liiki vaidlusi lahendavad üüriküsimuste tribunalid (*hyresnämnder*) või rendiküsimuste tribunalid (*arrendenämnder*).

2 Kui pädev kohus on tavaline tsiviilkohus (st see on kohus, kes asja menetleb), siis kuidas saan teada, millisesse tsiviilkohtusse pean ma pöörduma?

2.1 Kas madalama ja kõrgema astme tavaline tsiviilkohus on erinevad (nt maakohus kui madalama astme kohus ja ringkonnakohtus kui kõrgema astme kohus) ning kui need on erinevad, siis milline neist on pädev minu asja arutama?

Peaaegu kõik tsiviilasjad tuleb kõigepealt algatada madalaima astme kohtus, nimelt piirkonnakohtus (*tingsrätt*).

2.2 Territoriaalne pädevus (kas minu asja on pädev arutama A linna kohus või B linna kohus?)

2.2.1 Üldise kohtualluvuse põhireegel

Üldjuhul tuleb hagiavaldus esitada kostja alalise elukoha järgsele kohtule. Füüsilist isikut käsitletakse selle koha alalise elanikuna, kus ta on kantud elanikeregistrisse. Rootsi maksuamet (*Skatteverket*) võib anda teavet selle kohta, kus on isik kantud elanikeregistrisse (tel +46 (0)8 5648 5160). Juriidiliste isikute residentsus määratakse tavaliselt kindlaks selle alusel, kus asub nende registrijärgne asukoht.

Kohtuasja võib olla võimalik algatada Rootsi kohtus ka juhul, kui isik ei ela Rootsis. Juhul kui kostjal puudub Rootsis alaline elukoht, võib kohtuasja algatada tema viibimiskohas või mõnel juhul tema viimases elu- või viibimiskohas. Teatavate tsiviilvaidlustega seoses võib kohtuasja algatada Rootsis ka juhul, kui kostja elab välisriigis. Kui kostjal on kinnisvara Rootsis või ta on sõlminud Rootsis lepingulised suhted, on see kohtualluvuse kindlaksmääramisel otsustava tähtsusega.

Piiriüleste asjade korral on oluline meeles pidada, et Rootsi õigusaktide sätteid kohtualluvuse kohta saab kohaldada üksnes juhul, kui asi kuulub Rootsi kohtute pädevusse. Enamikul juhtudel kuulub asi Rootsi kohtute pädevusse siis, kui Rootsi kohtul on pädevus siseriiklike kohtualluvust käsitlevate õigusnormide alusel. Samuti tuleb sellega seoses arvesse võtta mis tahes kohaldatavaid välislepinguid. Rootsi jaoks on neist kõige olulisemad Brüsseli

I määrus, Brüsseli konventsioon ja Lugano konventsioon – nende välislepingutega reguleeritakse kohtualluvust sellistes olukordades, kus kostja on määruse või konventsiooniga hõlmatud riigi resident. Eelkõige juhitakse nendes tähelepanu ka sellele, et ELi liikmesriigi või konventsiooniosalise riigi residentide suhtes ei saa kohaldada neid kohtualluvuse sätteid, mille kohaselt võib võlanõude esitada seal, kus kostjal on kinnisvara.

2.2.2 Erandid

2.2.2.1 Millal võib valida, kas pöörduda kostja elukohajärgsesse kohtusse (üldise kohtualluvuse alusel kindlaksmääratud kohus) või mõnda teise kohtusse?

Rootsis on mitmeid kohtualluvust käsitlevaid reegleid, mille kohaselt võib kohtuasja algatada muus kohtus peale kostja elukohajärgse kohtu. Mitmes välislepingus, näiteks Brüsseli I määruses ning Brüsseli ja Lugano konventsioonis, on samuti kehtestatud eeskirjad valikulise kohtualluvuse kohta. Valikulist kohtualluvust käsitlevad peamised eeskirjad on Rootsis järgmised.

Kahju kandnud isik võib pöörduda haviga selle kohtu poole, kelle tööpiirkond hõlmab kahju tekitamise või tekkimise kohta. Põhimõtteliselt ei kohaldata seda sätet lepingu rikkumise korral. Kuriteost tulenevad kahjunõuded võib esitada kuriteoga seoses algatatud kriminaalasja raames.

Kohtuasja, mis on seotud tarbijaõiguste rikkumisega ja mille puhul nõude summa on väike, võivad tarbijad algatada ettevõtja vastu oma elukohajärgses kohtus.

Lepingulistest suhetest tulenevaid võlanõudeid hõlmavaid kohtuasju saab mõnel juhul algatada lepingu sõlmimise koha järgses kohtus. Teisalt ei sisalda Rootsi õigusaktid sätteid, mille kohaselt saaks pädevuse üle anda sellele kohtule, kelle tööpiirkonnas hakatakse lepingut täitma.

Äritegevusega seoses tekkinud vaidlust hõlmava kohtuasja võib ettevõtja vastu esitada mõnel juhul ettevõtja tegevuskohajärgsele kohtule.

Lapse hooldusõigust, elukohta ja külastusõigust käsitlevaid kohtuasju arutatakse tavaliselt lapse elukohajärgses kohtus (vt ka vanema hooldusõigust Rootsis käsitlev teabeleht).

Lapsele makstavat elatist käsitlevad hagid esitatakse tavaliselt kostja elukohajärgsele kohtule, kuid isaduse tuvastamist, abieluvaidlusi ja vanema hooldusõigust (laste hooldusõigust ja laste elukohta) käsitlevaid asju võib arutada ka muus kohtus.

2.2.2.2 Millal peab valima teise kohtu, mitte kostja elukohajärgse kohtu (üldise kohtualluvuse järgi kindlaksmääratud kohus)?

Rootsi õigusaktid sisaldavad mitmeid erandliku kohtualluvuse eeskirju, mille kohaselt tuleb kohtuasi algatada konkreetses kohtus. Ka mitmes välislepingus, näiteks Brüsseli I määruses ning Brüsseli ja Lugano konventsioonis, on kehtestatud eeskirjad erandliku kohtualluvuse kohta. Juhul kui nende eeskirjadega reguleeritud kohtuasja algatamiseks pöörduetakse muu kui erandliku pädevusega kohtu poole, ei ole sellel kohtul lubatud asja arutada.

Erandlikku kohtualluvust käsitlevad peamised eeskirjad on Rootsis järgmised.

Enamiku omandiõigusega seotud vaidluste lahendamiseks tuleb pöörduda vara asukohajärgse kohtu poole.

Teatavoid varaga seotud vaidlusi peab menetlema kinnisvaraasjadele spetsialiseerunud kohus (*fastighetsdomstol*) või üüri- või rendiküsimuste tribunal (*hyresnämnd* või *arrendenämnd*). Kohtualluvus määratakse taas kindlaks vara asukoha alusel.

Pärimisõigusega seotud asju peab arutama see kohus, kelle tööpiirkonnas lahkunu elas.

Abieluvaidlusi ja vara jagamist abikaasade vahel käsitlevaid vaidlusi tuleb arutada ühe poole elukohajärgses kohtus.

Kui tegemist on vaidlusega, mida tuleb arutada töökohtus (*Arbetsdomstolen*) või turukohtus (*Marknadsdomstolen*), ei saa selle asjaga seoses pöörduda kostja elukohajärgse üldkohtu poole.

Enamiku keskkonnaasjade, mereõiguse asjade ja intellektuaalomandiõiguse asjade jaoks on kehtestatud erieeskirjad, millega antakse nende menetlemise pädevus ainult ühele kohtule.

Svea apellatsioonikohtul (*Svea hovrätt*) on ainupädevus menetleda teatavoid avaldusi, mis käsitlevad välisriigi kohtute tehtud otsuste täitmist.

2.2.2.3 Kas pooled võivad valida kohtu, mille pädevusse asi tavaliselt ei kuulu?

Pooled võivad sõlmida kokkuleppe, mille kohaselt võib vaidlust lahendada või peab seda tegema teatavas kohtus. Sellist kokkulepet nimetatakse kohtualluvuse kokkuleppeks ja see tuleb sõlmida kirjalikult. Kokkuleppega võidakse ette näha ühe kohtu ainupädevus. Samuti võidakse kokku leppida, et pädev on see kohus, kellel ei oleks pädevust tavapäraste kohtualluvust käsitlevate eeskirjade alusel. Pooled võivad samuti anda pädevuse rohkem kui ühele kohtule.

Põhimõtteliselt peab pooltevahelise kokkuleppega pädevaks kohtuks määratud kohus nõustuma talle esitatud asju menetlema. See ei kehti siiski juhul, kui kokkulepe on vastuolus erandlikku kohtualluvust käsitlevate mis tahes eeskirjadega. Juhul kui üks menetlusosaline väidab, et kohtualluvuse kokkulepe on kehtetu, peab kohus uurima ka seda väidet. Selle tulemusena võidakse jõuda järeldusele, et kohtul pädevus puudub.

Kohus, kellel ei oleks pädevust tavapäraste kohtualluvust käsitlevate eeskirjade alusel, võib siiski olla pädev asja menetlema juhul, kui kostja ei väida, et asja arutab vale kohus (seda nimetatakse vaikivaks kohtualluvuse kokkuleppeks). See ei ole nii aga juhul, kui kohaldatakse erandlikku kohtualluvust käsitlevaid eeskirju. Kohus peab seda küsimust kaaluma omal algatusel. Kohus ei uuri siiski automaatselt küsimust, kas asi on kohtule esitatud vastuolus üldreegii, valikulise kohtualluvuse eeskirjade või kohtualluvuse kokkuleppega. Igasugused väited selle kohta, et kohtul pädevus puudub, tuleb esitada siis, kui pooled väljendavad esmakordselt oma seisukohta kohtuasja raames. Juhul kui kostja ei esita mingeid seisukohti ja kohus peab tegema tagaseljaotsuse, peab kohus siiski kontrollima, kas tal on pädevus.

3 Kuidas saada teada, millisesse kohtusse tuleks pöörduda, kui asi on erikohtu pädevuses?

Olemas on kaks erikohtu, kes arutavad tsiviilvaidlusi. Nendeks kohtuteks on töökohtus (*Arbetsdomstolen*) ja turukohtus (*Marknadsdomstolen*). Töökohtus arutab töövaidlusi, s.t töandja ja töötaja vaheliste suhetega seotud vaidlusi. Turukohtus arutab konkurentsioigusest ja turundustegevust käsitlevatest õigusnormidest tulenevaid vaidlusi.

Teatavat liiki tsiviilasju menetlevad teatavad piirkonnakohtud (*tingsrätter*). Rootsi viie piirkonnakohtu juures tegutsevad ka maa- ja keskkonnakohtud (*mark-och miljöödomstolar*). Need kohtud menetlevad keskkonnaseadustiku (*miljöbalken*) kohaseid asju ning sundvõõrandamist ja maa kruntideks jagamist käsitlevaid asju. Mereõiguse asju arutavad seitsme piirkonnakohtu juurde loodud merekohtud (*sjörättsdomstolar*). Intellektuaalomandiõiguse kohaldamisest tulenevate vaidluste, eelkõige patendivaidluste jaoks on kehtestatud erieeskirjad, millega antakse neis asjades ainupädevus Stockholmi piirkonnakohtule (*Stockholms tingsrätt*).

Viimati uuendatud: 12/11/2015

Käesoleva veebilehe omakeelset versiooni haldab Euroopa õigusosalase koostöö võrgustiku vastav riiklik kontaktpunkt. Tõlked on teostanud Euroopa Komisjoni teenistused. Originaali tehtavad võimalikud muudatused asjaomase riikliku ametiasutuse poolt ei pruugi kajastuda tõlkeversioonides. Komisjon ja Euroopa õigusosalase koostöö võrgustik ei võta mingit vastutust ega kohustusi seoses käesolevas dokumendis esitatud või viidatud teabe ega andmetega. Palun lugege õiguslikku teadaannet lehekülje eest vastutava liikmesriigi autoriõiguste kohta.